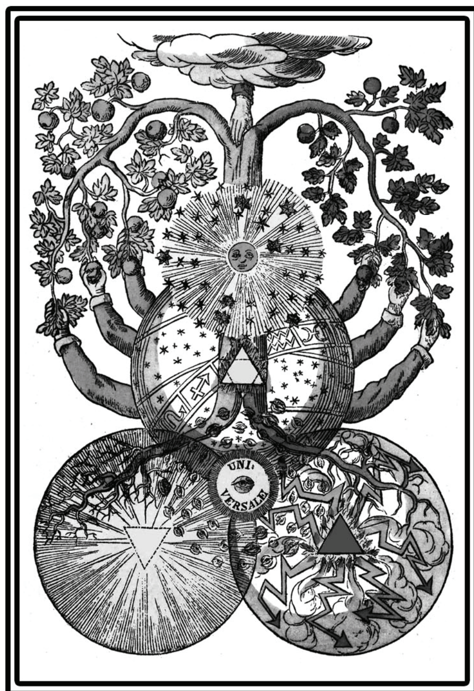
AVARUUKSIEN
JA HENKIMAAILMAN SALAISUUDET

TRANSENDENTAALISTA FYSIOLOGIAA

PAUL GIBIER

TULEVAISUUDEN TIETEEN VAIKUTUS
USKONTOIHIN, FILOSOFIOIHIN, TAITEISIIN JNE.

AVARUUKSIEN JA HENKIMAAILMAN

SALAISUUDET

TUTKIELMA TULEVAISUUDEN TIETEESTÄ

ESITTÄNYT

T:RI PAUL GIBIER

„Kenen sielu ei vielä ole kohonnut jokapäiväisyyden vähäpätöisyyksistä, se tämän sivuuttakoon; tätä ei ole hänelle kirjotettu."

1. painos 1899, Kustannus ja kirjapaino osakeyhtiö Sampo.

Alkuteos: *Analyse des Choses, essai sur la Science Future son influence sur les religions, les philosophies, les arts, etc. Physiologie transcendantale, 1890.*

ESIPUHE

Tämä teos on julkaistu suomeksi Fennican (Suomen kansallisbibliografia) tietojen mukaan ensimmäisen kerran kymmenenä vihkosena vuosien 1899–1900 aikana. Vihkosten kääntäjä on tietojen mukaan Saima Grönstrand.

Itse en ole kyseistä versiota saanut koskaan käsiini vaan ensimmäinen kosketus tähän teokseen oli vuonna 1899 julkaistu 160 sivuinen kirja jossa ei mainita suomentajaa.

Tämä versio jota pitelet kädessäsi, on näköispainos toisesta painoksesta vuodelta 1906, joka kansilehden mukaan on perinpohjaisesti korjattu suomennos. Tosin tässäkään versiossa ei mainita kääntäjää saati sitä mistä kielestä käännös on tehty. Tämä korjattu suomennos on hieman selkeämpi verrattuna vanhempaan painokseen mutta luonteeltaan täysin toisenlainen. Suurin ero lienee uudemman kääntäjän vähättely sekä hänen yltiöskeptillinen ja negatiivinen asenne kirjassa esitettyjä asioita kohtaan. Tätä asennetta ei vanhemmassa käännöksessä tule ilmi. Käännöksiä toisiinsa verrattaessa on mahdotonta sanoa onko ensimmäisen version kääntäjä jättänyt sanoja pois vai onko jälkimmäinen kääntäjä lisäillyt omia vähäteleviä sanoja lauseisiin.

Ongelma tämän suhteen ratkeaisi jos käsillä olisi alkuteos josta käännös on suoritettu mutta niin kauan kun tätä ei ole saatavilla joudumme vain arvailemaan, kumpi käännöksistä on osuvampi.

Julkaisija

JOHDANTO.

Se suosio, jolla minun vuonna 1886 julkaisemani teos eräistä sielutieteellisistä kokeista (Spiritisme ou fakirisme occidental, O. Doin, Paris) vastaanotettiin, sekä ne kehoittavat kirjeet, joita sen johdosta useat etevät tiedemiehet ja ajattelijat minulle lähettivät, velvottavat minua jatkamaan työtäni sekä julkaisemaan tämän uuden tutkielmani.

Äskenmainittu kirjaseni on käännetty useille kielille ja sen toisen painoksen ovat sekä yleisö että sanomalehdistö vastaanottaneet yhtä suosiollisesti kuin ensimäisenkin, syitä, jotka yllyttävät jatkamaan.

Toiset kokeilijat ovat vahvistaneet minun esittämäni tosiasiat. Tahdon erittäin mainita linnotusväen komentajan de Rochat, jonka kirja »Määrittelemättömistä voimista» on herättänyt suurta huomiota tieteellisissä piireissä.

Kukaan ei ole todenteolla epäillyt ainoankaan kokeeni todenperäisyyttä, sitä vähemmin kumonnut niitä toisilla kokeilla; päinvastoin, niinkuin jo sanoin. Edellytän ne sentähden hyväksytyiksi, älköönkä ihmeteltäkö, että nyt jätän kaikki kaunopuheliaat alkulauselmat, joilla ennen puolustelin itseäni, kun rohkenin kirjotella tämmöisestä aineesta. Käyn nyt asiaan suoraan käsiksi ollenkaan välittämättä niistä, jotka eivät ole seuranneet aikaansa. Koettakoot hekin avata silmänsä ja hankkia tietoja, niin ymmärtävät mitä vastaisuudessa seuraa.

Muutoin en suinkaan tahdo väittää esittäväni tässä kirjasessa useita ennen kuulumattomia tosiasioita tai ennen

lausumattomia ajatuksia. »Ei ole mitään uutta auringon alla», ja sitäpaitse, niinkuin runoilija Goethe antaa Mefistofeleen lausua: »Täytyy olla tyhmeliini tai tietämätön raukka, jos luulee keksineensä ajatuksen, jota ei kukaan ole ennen ajatellut.» Mutta minä luulen suorittavani hyödyllistä työtä, osottaessani, muun muassa, kuinka kauvas sielutieteelliseltä kannalta katsottuna kokeellinen fysiologia (luonnonelo-tiede) on meidät saattanut oman itsemme tuntemisessa ja mitä tietä tulevaisuuden sielutieteellinen fysiologia, sellaisena kuin minä sen olen käsittänyt, tulee kulkemaan. Tämä tulevaisuuden tiede, joka on jälleen solmiva yhteen muinaisajan tiedon katkenneen langan, auttaa meitä pääsemään hyvän matkaa eteenpäin elämän tutkimuksessa. Uskallanpa ennustaa, että se on vievä meidät niin pitkälle, kuin aineeseen kiinnitetty älymme sallii meidän tunkeutua kuoleman tahi, mieluummin sanoakseni, toisen elämän alueelle.

Huolimatta muutamain positiivisen filosofian tulokasten asettamasta kiellosta ettei muka saa enää edemmäs yrittää, ei ihminen kuitenkaan voi luopua tutkimasta tämän elämän ensimäistä syytä ja sen viimeistä tarkotusta. Vaikka salaperäinen kuolon-jumalatar meille sanookin, ettei kukaan kuolevainen vielä ole hänen huntuaan kohottanut, niin ei se suinkaan merkitse, ettei kenkään konsanaan sitä voisi tehdä, vaan on se pikemmin kehotus tietoa janoavalle sielulle sitä yrittämään.

Pariisissa ja New-Yorkissa 1890.

Tekijä.

ENSIMMÄINEN OSA

Suurmaailman, Makrokosmoksen, tutkielma.

ENSIMÄINEN LUKU.

SISÄLLYS: Se tie, jota tutkimuksessa on seurattava. — Suurmaailman tutkimus. — Aikakautiset tulvat. — Veden ja jään siirtyminen toiselta kohdalta maapalloa toiselle. — »Vedenpaisumukset.» — Vertailu eteläisen ja pohjoisen pallonpuoliskon välillä. — Maatuneiden merieläinten jätteitä vuorokerroksittain maaeläinten kanssa. — Mitä on materia eli aine? — Atoomi ilman ulottuvaisuutta. — Energia eli voima. — Laki aineen pysyväisyydestä. — Atoomi on fluidumia. — Aineen läpäiseväisyys. — Molekyylien eli ainehiukkasten ihmeteltävästi vaikuttavat liikunnot — Atoomipyörteitä. — Universum pyrkii ehdottomaan lepoon. — Usean aikakautemme oppineen mukaan osottaa filosoofinen analyysi kokemuksen tukemana, että aine on *yhteenpuristettua voimaa* muuttuvassa muodossa. — *Ihmeellisintä kaikista kuvitelmista kutsumme todellisuudeksi.*

Tämän kirjan kansilehdellä on suurilla kirjaimilla: Avaruuksien ja henkimaailman salaisuudet. Se on hyvin laajakäsitteinen nimitys, joka voi tuntua liian vaateliaalta näin pienelle kirjaselle. Tahdon kuitenkin tehdä parastani saadakseni tuon nimen oikeutetuksi ja koetan antaa lyhykäisen kuvauksen siitä universumista, kaikkeudesta, mistä itse muodostamme osan.

Se, joka ei milloinkaan ole tuska sydämessä tuntenut seisovansa silmä silmää vastaan elämän ja kuoleman suuren kysymyksen edessä ja jonka sielu ei vielä ole kohonnut jokapäiväisyyden vähäpätöisyyksistä, se tämän sivuuttakoon; tätä ei ole hänelle kirjotettu.

Eikä tätä ole kirjotettu niillekään, jotka supistavat tieteen oman tietonsa ahtaisiin puitteisiin, vaan kyllä niille, jotka tutkimuksessaan tähtäävät korkeammalle valoa kohti, ja jotka kysyvät itseltään, miksi he elävät tällä taivaankappaleella ja mikä voima heidät on tänne tuonut. Pyydän viimemainituista niitä, joiden silmiin nämä rivit sattuvat, hetkeksi keskittämään ajatuksensa, vetämään ne niin paljon kuin mahdollista pois kaikista ulkonaisista esineistä, niin sanoakseni kirvoittamaan ne aineesta, sillä ajatus on ainoa, joka on kyllin nopea tehdäkseen sen matkan, jolle nyt lähdemme.

Kas tässä ensin se tie, jota aiomme kulkea: ajatuksissa vapauduttuamme maan vetovoimasta, siitä orjuudesta, joka meidät maahan sitoo, katselemme tätä maata hengen silmillä ja tarkastelemme hetkisen sen pintaa. Sitten otamme vähäsen kappaleen sitä ainetta, josta samainen maa on muodostettu, ja koetamme päästä sen rakenteen perille; otamme sanalla sanoen lähtökohdaksi atoomin, hiukkasen, ja sitten jättiläisaskelin koetamme kohota äärettömiin korkeuksiin saadaksemme, jos mahdollista, jonkunmoisen käsityksen Makrokosmoksesta, suurmaailmasta.

Sen jälkeen astumme jälleen alas omalle taivaankappaleellemme etsiäksemme sieltä Mikrokosmosta, pienoismaailmaa, ja tutkiaksemme sen anatomiaa ja fysiologiaa vertaamalla sitä alkukuvaansa.

Jättiläislennossamme taivaiden syvässä eetterissä levähdämme hetkisen eräässä tuon äärettömän avaruuden kohdassa etsiäksemme kolmatta perusaatetta, kolmatta »todellista olemista», joka Aineen ja Voiman yhteydessä muodostaa e l o l l i s e n kaikkeuden, Universumin.

Tämä kolmas perusaate ihmisessä, sen riippumattomuus ja sen eläminen, aineesta erotettuna, tulee olemaan tutkimuksemme tärkeimpänä esineenä.

* * *

Tiedetään, että muutamat oppineet (emme tarkota ainoastaan virallisia tiedemiehiä), nojautuen valtamerien ja mantereiden muotoon ynnä, kuten vakuuttavat, muutamiin perinnäisiin, salaperäisiin' tietoihin, väittävät mitä hirveimpiä luonnonmullistuksia tapahtuvan jokaisen 25,000 vuoden tai vähän pitemmän ajanjakson kuluttua, jonka muka määrää päiväntasauspisteiden taaksepäin siirtymiseksi nimitetty tähtitieteellinen ilmiö. Nämä mullistukset ovat hirveitä tietysti vain niille kansoille, jotka elävät ja liikkuvat tällä meidän pienoisella maapallollamme; sillä ne tuskin voivat herättää huomiota naapuripalloillamme, Jupiterissa ja Marsissa, elleivät näiden tähtien asukkaat ole meitä edistyneemmät tähtitieteellisessä näköopissa.

Maan akselin kallistumissuunnan muuttumisesta muka seuraa, että maa asettuu suurta magneettiaan, aurinkoa, kohti siten, että sen painopiste siirtyy toiselta puolen päiväntasaajaa kappaleen matkaa vastakkaiselle puolelle.

Tästä taas muka johtuisi vesijoukkioiden siirtyminen toisaalle; niillä kun juoksevan olotilansa vuoksi on luonnollinen taipumus valua sille puolelle, mihin vetovoima on suurin (josta vuoksi ja luode ovat todistuksena).

Jos tämä kaikki jäisi tähän, ei ehkä niin kovin kauheata onnettomuutta tapahtuisi, mutta kun vedenpinta alenee sekä sillä kohdalla, mistä maan napa siirtyy pois, että muuallakin, niin halkeaa sitä peittävä suunnaton jääkupu, jota ei vesi ole enää pidättämässä. Nämä jääröykkiöt, joiden paksuus on jopa 40 ja 50 kilometriä ja joita on muodostunut pohjois- ja etelänavalle, mistä vesi vetäytyy pois, siirtyvät yhtäkkiä ja kamala mullistus seuraa: päällekkäin kasautuneet jäälohkareet, suuret kuin valtakunnat, korkeat kuin monenkertaiset Himalaijavuoret, romahtavat alas, syöksevät edestään vesijoukot ja tempautuvat niiden mukana, lakaisten tieltään mantereet ja siirtäen paikasta toiseen vuorenkokoisia kallioita, n. s. siirtokiviä. Suolanen merivesi tulvaa kaikkialle, paitsi

joillekuille ylängöille ja vuorenharjuille. Sitten kun syvä hiljaisuus on levinnyt yli muinaisten mantereiden, jotka ynnä kaikki mitä niillä oli, lepäävät haudattuina, on suolaisen valtameren syvyydestä kohonnut uusia maita, happamen liejun ja outojen kasvien peittämiä. Ikäänkuin meripedot, jotka merenvehreinä ja kammottavina myrskyn jälkeen nousevat pauhaavien aaltojen helmoista, ilmestyvät ne äkkiä hämmästyneen auringon säteiden eteen.

Nämä liejuiset mantereet, jotka vastikään kohousivat meren pinnalle, joutuvat nyt myös niiden ihmisten nähtäville, jotka ovat pelastuneet tuosta suuresta luonnonmullistuksesta, josta muinaistaru meille säilyttää muiston vanhojen uskontojen pyhissä kirjoissa tavattavissa vedenpaisumuskertomuksissa.

»Silmäilkää maapalloa», sanovat tämän vesitulva-opin suosijat, »ja katsokaa miten erilainen eteläinen pallonpuolisko on kuin pohjoinen, Viimeksimainitulla on enemmän mantereita, edellisellä sitävastoin enemmän meriä, ovatpa ne miltei kaikki sinne vetäytyneet. Ylänköjä ja vuorenhuippuja on siellä runsaasti meren saarien muotoisina. Ja vieläpä kaikki manteret, Pohjois- ja Etelä-Amerika, Afrika, Intia, suuret indo-kiinalaiset niemimaat päättyvät terävään huippuun sitä pallonpuoliskoa kohti, minne vesijoukot ovat vyöryneet. Mihin on joutunut ja mikä on se Atlantis, jonka muisto on elänyt kautta aikojen ja jonka jo vanhan ajan Plato on tehnyt kuuluksi, ellei tuollainen meren nielemä mantere?»

»Mitä osottavat», huomauttavat he, »nuo vuorottaiset ja toinen toisensa päälle kerroksittain maatuneet merieläimet, allaan kerros maa-eläimiä ja sitten taas merieläimiä, joita löydämme pelloistamme, jopa vuoristammekin, mitä muuta kuin että aurinko on samalla paikalla valaissut milloin valtamerta milloin asuttua manteretta.»

Vaan jättäkäämme tämä meidän näkökannaltamme vähäpätöinen aine sikseen: meidän ajatuksemme liitelee vapaana, aineellista siteistä irtonaisena maanpinnan ylä-

puolella, yli näiden jättiläismäisten kappalten, jotka törmäävät yhteen ja paukkuvat ja täyttävät ilman vaahdolla ja lumentuprulla, yli näiden mantereiden, jotka kaikkien elollisten olentojen keralla, mitä niiden pinnalla oli, kerran syöksyvät valtamerien mustiin syvyyksiin; meidän ei tarvitse pelätä muuta kuin noita suuria ajottaisia mullistuksia. Mitäpä merkitsee yksi vedenpaisumus enemmän tahi vähemmän: ne eivät voi häiritä meitä etsiessämme ehdottomasti oikeaa, ja me käsitämme niin hyvin miten Arkimedes, hurmaantuneena ajatellessaan kaikkea mikä häntä ympäröi, pelkäämättä katsoi silmiin ihmispetoa, jonka verenhimoinen miekka teki lopun hänen tieteellisistä harrastuksistaan surmaamalla hänet.

Alottakaamme siis suurmaailmaa koskeva tutkimuksemme.

* * *

Filosoofinen analyysi (erittely), niinhyvin atoomioppi kuin myös oppi kemiallisista suhdeluvuista, molemmat johtuen niistä määrätyistä ja pysyväisistä suhteista, jotka kappaleiden keskinäisissä yhdistymisissä havaitaan, antavat syytä otaksumiseen, että aine on yhdistetty erinomaisen pienistä perushiukkasista, jotka ovat keskenään ryhmittyneet eri tavalla. Näitä perushiukkasia nimitetään molekyyleiksi. Mutta analyysi menee vielä pitemmälle: nämä molekyylit, miten pieniksi niitä otaksummekin, ovat itse vuorostaan yhdistyksiä toisista perushiukkasista, »jakamattomista», niinkuin nimi sanoo. Näitä molekyylien alkuaineksia kutsutaan atoomeiksi.

Jos kysymykseen: »Mitä on aine, materia?» vastaisi: »Se on jotain, jonka voimme nähdä ja jota voimme koskettaa; se jakautuu perushiukkasiin, jotka eivät kuitenkaan ole aineena olemassa», niin luulenpa että moni hämmästyisi kuullessaan tällaisen määritelmän. Ja kuitenkin juuri sitä vakuuttavat etevät, jopa etevimmät, niistä henki-

löistä, jotka puolustavat oppia niinsanotusta atoomista ilman ulottuvaisuutta.

En tiedä varmaan, ovatko vanhat kreikkalaiset filosoofit pohtineet tätä kysymystä, mutta vertauskuvallisesti siitä kyllä puhuvat muinaisintialaiset viisaustieteilijät. Kaikissa tapauksissa on sen esittänyt 18-vuosisadan loppupuolella P. Boscowitch. Oppineet, sellaiset kuin Ampère, Faraday, Cauchy y. m. ja filosoofit Dugald-Steward, Victor Cousin, Vacherot (Revue des deux mondes, elokuulla 1876) y. m. ovat kaikki lämpimästi puolustaneet ulottuvaisuutta puuttuvan atoomin oppia, jota oppia ei pidä sekottaa siihen teoriaan, minkä kannattajia ovat olleet muun muassa Hume, Hamilton, Stuart Mill ja Coyteux, ja minkä mukaan ei mitään ole olemassa. Gorgias, kuuluisa kreikkalainen sofisti Leontiumista, opetti tätä oppia, ettei mitään ole olemassa, jo 400 vuotta ennen meidän ajanlukuamme.

Mikähän siis atoomi olisi? Matemaattinen olettamusko? Ei suinkaan, mutta aineen alkuosat näyttävät olevan samat ja samanlaiset kaikilla kappaleilla. Kullantekijät koettivat ja koettavat vieläkin tämän käsityksen perusteella muuntaa metalleja. Voisihan sitäpaitsi tapahtua, että tässä kohdassa voima ja aine yhtyisivät ja sulautuisivat toisiinsa. Palaamme tuonnempana tähän aineeseen.

Olkoon tämän asian laita miten tahansa, ei atoomi voi tuon suuren aineen pysyväisyyslain nojalla, jonka Lavoisier lopullisesti määritteli, liikkeistään ja alituisista siirtyilemisistään huolimatta muuksi muuttua eikä hävitä; se on häviämätön ja muuttumaton. Se on ainoastaan juokseva, pyörivä, kieppuva alje siitä yltyleisestä veteläaineesta, fluidumista, josta aine on muodostunut (Helmholtz, William Thomson, Tait y. m.).

Olisikohan sitte voima, joka elähyttää atoomin niin huimaavaan liikuntoon, ettei mielikuvitus voi sitä edes aavistaa, se todellinen vaikutin, joka kiinnyttää molekyylin, ja eikö tämä olisikaan muuta kuin tivistettyä

voimaa? Pelkkä teoria! . . . Yhtäkaikki on asianlaita se että aikamme fyysikot ovat yksimielisiä siitä, että mitä tiviimmilläkin kappaleilla ainoastaan näennäisesti on keskeytymätön, eheä pinta. Esimerkiksi: ontto hopeapallo, ilmanpitävästi kiinni juotettu ja sisältävä vettä. Jos koputtaa tätä palloa vasaralla alasinta vastaan, tihkuu joka vasaran lyönnillä vettä kaikista metallin huokosista ja keräytyy pieninä helminä sen pinnalle (Florensilaisten akadeemikkojen koe). Toiset tosiseikat osottavat, että käsitys kappaleiden aineen läpäisemättömyydestä on ehdottomasti väärä. Puhumattakaan alkoholin ja veden seoksesta, joka täyttää pienemmän koon kuin noiden molempien eri aineiden alkuperäiset koot yhteenlaskettuina — sillä tässä on saattanut muutos tapahtua kokoomussuhteissa — niin osottavat kumoamattomat läpäiseväisyysilmiöt, jotka sielullisen voiman vaikutuksesta syntyvät — kuten esim. että lasirengas ja norsunluurengas äkkiä näkyvät yhtenä vitjana eikä kummastakaan voi havaita jälkeäkään katkeamisesta — nämä tosiseikat todistavat, sanon minä, täydellisesti, ei ainoastaan kappalten läpäiseväisyyden vaan myös niiden molekyylirakenteen särkemisen ja uudestaan eheäksi muodostamisen mahdollisuuden erinäisten voimain avulla, joita lähimmän tulevaisuuden tiede tulee tutkimuksissaan erityisesti selvittelemään.

Molekyylien suuruuden voi korkeintain otaksua miljoonas-osiksi millimetristä ja jos ottaa lukuun sen verrattain laajan tilan, joka ne erottaa toisistaan, täytyy kuutiomillimetrissä laskea niitä olevan triljooneja, kvintiljooneja ja sekstiljooneja.

Ne ovat alituisessa liikkeessä ponnahdellen herkeämättä kaikille suunnille, kiivaan veto- ja pakovoiman alaisina, josta liikkeestä mikroskoopillisten hiukkasten »browninen» liike epäilemättä vain on heikko kajastus. Voi saada jonkunlaisen käsityksen tästä huimaavasta pyörimisestä kun kuulee, että vedyn molekyylit tavallisessa

paineessa ja lämpömäärässä kiitävät noin 2,000 metrin nopeudella sekunnissa, ja että jokainen niistä saa samassa ajassa naapureiltaan noin 17 miljaardia sysäystä. »Juuri se pommitus, jonka tämä pienen-pienten luotien sysiminen ympärillään olevia pintoja vastaan saa aikaan, muodostaa kaasujen pingotuksen», sanoo herra E. Jouffret eräässä merkillisessä teoksessa, jossa on monta suurta oppia todistavaa selitystä aineen rakenteesta (Johdatus voiman tutkimiseen, Pariisi 1883).

Eräät oppineet, samoin kuin ennenmuinoin Intian ja Egyptin salaisiin tieteisiin perehtyneet viisaat, ovat sitä mieltä, että jokainen lukuisista atoomipyörteistä muodostunut molekyyli on ikäänkuin kiertotähdistö, aurinkokunta, kaikkine »liikunnon ja elon vivahduksineen», jota elämää nykyaikaisten intialaisten pandiittien mukaan johtavat alemmat alkeelliset älyvoimat (elementaarit). Kappaleet, ollen molekyyleistä muodostuneita möhkäleitä, olisivat siis verrattavia linnunrataan taivaalla ja haihtuvaisiin tähti-usviin.

Lyhyesti: jos otamme tuiki pienen osan mitä ainetta tahansa ja ajattelemme sen jaetuksi tuhansia kertoja, saamme lopulta molekyylin, tuon pienen-pienen hiukkeen, jota väkevimmätkään suurennuslasimme eivät voisi meille näyttää, ellei niiden suurennuskykyä olisi tuhatkertaisesti lisätty. Ja tämä molekyyli on itse yhdistys atoomeja, voimapyörteitä, jotka erilaisilla liikunnoillaan synnyttävät aineessa havaitsemamme eri muodot. Vähäinen kappale dynamiittia, johon on koottu suunnaton määrä mekaanista voimaa, on sattuva, vaikka tosin karkea kuva molekyylistä, sellaisena kuin se on oppineimpana tiedesuuntain mukaan. Dynamiitin mekaanista voimaa verrataan silloin aineen alkuperäiseen voimaan, ja kaasuja, jotka dynamiitissa ovat välillisesti tivistettyjä kemiallisilla käsittelyillä, verrataan eetteriin, muodostuneena atoomeiksi molekyylissä. Aine olisi niinmuodoin vain voiman ilmaisumuoto.

Emmekö olisi tämän aineen analyysin ja niiden tulosten johdosta, joihin se vie, oikeutetut Humen, Berkeleyn, Hamiltonin, Stuart Millin, Coyteux'n y. m. tiedemiesten tavoin otaksumaan, ettei todellisuudessa mitään ole olemassa? Kyllä, ellei maailmassa löytyisi muuta, kuin ainetta ja voimaa, sillä voima itse — niinkuin edempänä saamme nähdä — pyrkii ei katoamaan, vaan levähtämään »seitsemäntenä päivänä», ja dynamisesta (toimivasta) muuttuakseen ainoastaan potentiaaliseksi (mahdolliseksi). Toisin sanoen, kaikkeus, universum, osottaa taipumusta ehdottomaan lepoon.

* * *

Lopettaessamme tämän lyhykäisen tutkielman, joka kuitenkin on antanut meidät ajatuksinemme sukeltaa äärettömän pienuuden syvyyksiin, määrittelemme mielipiteemme. Huolimatta siitä rakenteesta, minkä tieteen nykyiset päätelmät aineen ominaisuuksista voivat sielussamme herättää, en minä usko, että meidän täytyy hyväksyä se oppisuunta, josta äsken puhuimme ja jonka mukaan ei mitään ole olemassa. Yhtäkaikki on meidän pakko tehdä se loppupäätös näiden analyysien (erittelyjen) edessä, jotka näyttävät meille kappaleet niin toisenmoisina kuin mitä me tavallisesti kuvittelemme niiden olevan, että muoto alinomaa pettää meidät. Aistiemme epätäydellisyyden nojalla saattaa sentähden pitää tosiasiana, että se, jota me nimitämme todellisuudeksi, on suurin kaikista kuvitelmista.

TOINEN LUKU.

SISÄLLYS: Kaiken yleinen yhteys. — Vanhanajan viisasten tieto oli syvä ja ja laaja; nykyiset keksinnöt sen todistavat. — Syy miksi he eivät sitä levittäneet. — Tarpeellista kohottaa ajatuksensa jokapäiväisyydestä, voidakseen paremmin käsittää olioita. — Mitä tekijä tarkoittaa nimityksellä *zone lucide.* — *Kaikki verrannollista* ja johtopäätökset siitä. — Laplace'n mielipide. — Voiman aineellistuminen. Maailmojen synty. Aurinkojen ja kiertotähtien muodostuminen. — Laplace'n käsitys asuttujen maailmojen moninaisuudesta. — Maailmojen loppu. — Braman yö. — Mihin joutuu ihmisen tietoisuus keskellä maailman kaikkeuden raunioita? — Ihminen on solu korkeimmasta olennosta. — Niinsanottujen kiintotähtien liikuntanopeus.

Lukija älköön ihmetelkö, jos tekijä, ennenkuin ryhtyy tarkastamaan ihmistä ja hänen olentoaan, on katsonut tarpeelliseksi ensin tehdä hiukan selkoa siitä suuresta kokonaisuudesta, missä jokainen niistä molekyyleistä, jokainen niistä atoomeista, joista juuri olemme puhuneet, hiekkajyväsestä äärettömiin aurinkoihin asti, on yhteen sidottuna, toinen toiseensa kahlehdittuna siteillä, joiden langat ovat silmälle näkymättömät, vaan jotka ajatus aavistaa ja käsittää.

Tässä kappalten tutkimisessa ovat vanhanajan viisaat olleet opettajiamme; siinä kohden heitä ei voi liiaksi ylistää. Eivätkö uusimman tieteen keksinnöt opeta meitä joka päivä selvemmin käsittämään monta kohtaa heidän kirjotuksissaan, jonka tarkotuksen meitä edellinen sukupolvi saattoi ainoastaan hämärästi aavistaa? Spektraalianalyysi esim., joka osottaa perusaineiden yhtäläisyyden tähdissä — näissä auringoissa, jotka valaisevat ja elostuttavat lukemattomia maapalloja — ja meidän auringossamme; tämä sama analyysi eli erittely, joka antaa meidän niin sanoaksemme kouraantuntuvasti havaita, että

aurinko ja maa ovat aineelliselta kokoonpanoltaan ihan samanlaiset, samalla osoittaen, mistä maa on kotoisin, — eikö se selitä meille seuraavia Pytagoraan oppilaan Lysiin kirjottamia rivejä, joita mainitaan nimellä Pytagoralaisten kultaiset säkeet:

Jos sen, oi, taivas suo, sinä huomaat, että tää luonto,
Kaikessa kaltaisensa, on kaikkiall' yksi ja sama.

Meidän tulee sentähden koettaa nykyaikaisen tieteen soihdun valossa selittää niitä vanhan ajan tieteen hieroglyfisiä vertauskuvia, jotka ovat meille säilyneet. Minkätähden ovat kaikki vanhat, pyhät kirjailijat (pakanalliset, juutalaiskristityt y. m.) sellaisella mielihyvällä ja sellaisella yksimielisyydellä toistelleet, että »Jumala teki ihmisen omaksi kuvakseen», tahi että ihminen on »mikrokosmos», pienoismaailma, joka rajotetummassa merkityksessä on juuri samaa? Siitä syystä, että useimmat näistä kirjailijoista, perehtyneinä erääseen tietämykseen, jota ihmisten suuri joukko epäilemättä ei vielä ansaitse tuntea, olivat keksineet yhdenmukaisuutta ihmisen ja kaikkeuden kokoonpanossa; he olivat kokeiden avulla saaneet tietää, että »pyhän tetraadin» alkuainekset löytyvät ihmisessäkin. He eivät ole odottaneet F. Baconia keksimään kokeellista tutkimustapaa, vaan eivät myöskään ole joka ilmansuunnalle levittäneet luonnosta ihmisilmoille kaivamiaan salaisuuksia: pyhä tarkotti heillä sitä, jota suuri yleisö ei saanut tietää. Vaan koska he eivät tahtoneet, että heidän keksintönsä häviäisivät, ovat he puhuneet niistä hämärin lausein; he ovat verhonneet ne vertauskuvallisiin puheenparsiin, jotka voisivat olla heidän oppilastensa muistia tukemassa tai elvyttäisivät jalon ja ylevän vaarinottajan älyä, jossa ne sitte kerran uudelleen henkiin heräisivät.

Ei, ymmärtääkseen elämän sisintä ydintä ei suinkaan ole hyödytöntä ryhtyä vertailevaan tutkimukseen kaikkeuden ja ihmisen, Makrokosmoksen ja Mikrokosmoksen, kesken.

Sitäpaitse ei voi saada varmaa, selvää käsitystä asioista, ellei kohota sieluaan tavallisten ajatustapojen yläpuolelle, joista usein syntyy enakkoluuloja, vääriä arveluja, harhaluuloja meitä ympäröivästä maailmasta. On välttämätöntä temmata sielunsa ainakin hetkeksi pois jokapäiväisyyden ahtaista puitteista ja niistä vähäpätöisistä olosuhteista, joissa se liiankin halukkaasti kutistuu. Kuvitelma ihmisluonnosta kuuluu edellisiin.

* * *

Ajattelija Spinoza on sanonut, että kaikkea täytyy katsella ijäisyyden näkökannalta. Minä menen vielä pitemmälle ja sanon, että täytyy oppia katselemaan kaikkea tilan ja ajan, äärettömyyden ja ijäisyyden kannalta. Miten monet suuret tapahtumat, miten monet korkeat asemat meistä tuntuisivatkaan ylen vähäpätöisiltä, jos niitä tarkastaisimme näiden mittakaavojen mukaan! Mutta se on sellaista ajatustyötä, johon ei jokainen kykene; non licet omnibus . . .

Toinen, myös tärkeä, ehto on, että parannumme siitä henkisestä ylpeydestä, joka liiankin usein seuraa huonoa tieteellistä kasvatusta ja epätäydellisiä erikoisopinnolta, jommoisia useinkin tapaa meidän aikanamme. Monet henkilöt, jotka ovat hyvin eteviä jossakin tietämyksemme erikoisalassa, luulevat olevansa oikeutetut lausumaan ratkaisevia arvosteluja kaikesta ja työntävät luotaan kaikki, mikä on uutta ja vierasta heidän käsitykselleen, useinkin vain siitä ainoasta syystä (jota eivät aina tahdo itselleenkään myöntää), että jos asianlaita niin olisi, eivät he olisi voineet siitä olla tietämättömiä. Minä puolestani olen usein tavannut tällaista itseviisautta ihmisissä, joiden kasvatuksen ja opintojen olisi pitänyt suojella heitä tästä ikävästä luonteen virheestä, elleivät vaan olisi olleet »spesialisteja», erikoistutkijoita, jotka riippuivat kiinni erikoistieteistään. Itsensä luuleminen muita viisaammaksi osottaa jommoistakin kykenemättömyyttä.

Lyhyesti: niiden älyjen luku, joiden tiedoissa on aukkoja, on suurempi kuin tavallisesti luullaan. Samoin kuin muutamista ihmisistä on kovin vastenmielistä opetella soitantoa, matematiikkaa j. n. e., on toisten ihan mahdotonta suorittaa eräitä laatuja abstraktista ajatustyötä. Monet henkilöt, jotka ovat kunnostautuneet millä inhimillisellä toiminta-alalla tahansa: lääketieteessä tai kaupanteossa, kirjallisuudessa tai teollisuudessa, eivät luultavasti olisi vähääkään onnistuneet, jos olisivat valinneet — niinkuin moni muu, joka on toisten tiellä täällä maailmassa — elämänuransa ulkopuolelta sen rajoja mitä tahtoisin nimittää heidän »zone lucide'ksi» (valopiiriksi), käyttääkseni vertausta tulimajakasta, joka yönaikaan heijastaa valoa yhdelle suunnalle kirkkaana sädevyönä, minkä ulkopuolella on vaan varjoa ja epävarmuutta. Joka ihmisellä on »valopiirinsä», kooltaan, kantavuudeltaan ja loistoltaan erilainen kunkin olemuksen mukaan.

On asioita, jotka ovat muutamien nerojenkin käsityskyvyn yläpuolella: heidän valopiirinsä ei niihin ulotu.

Hyödytöntä on muuten tästä enempää puhua. Joku pahansuopa arvosteliia voisi näissä huomautuksissa tuntea itsensä ja kostoksi syyttää minun itseni valinneen aineen, joka on oman valopiirini ulkopuolella. Siitä minua kaitselmus varjelkoon!

* * *

Jos irrotamme ajatuksemme näistä aineen atoomisista syvyyksistä, joihin sen olemme laskeneet, jos johdamme sen takaisin avaruuteen ja katselemme makrokosmosta äärettömässä avaruudessa, niin huomaamme, ettei vertaus ainehiukkasen ja tähtiusvan välillä ole mahdoton. Me emme tunne ainehiukkasten liikuntoa määrääviä lakeja; ja jos olemmekin enemmän perehtyneet niihin lakeihin, jotka ohjaavat taivaankappaleita meidän aurinkokunnassamme, ei meillä kumminkaan ole tietoa niistä laeista, joista kiintotähtien liikunnot johtuvat. Mutta mikään ei

meitä estä edellyttämästä, että koska luonnon lain mukaan kaikki on verrannollista (suhteellista), ainehiukkasen liikkeitä, sellaisina kuin niitä ajattelemme, saattaa verrata kiintotähtien ja niiden seuralaisten (kiertotähtien) liikuntoon, huomioon ottaen tietysti, että ainehiukkasen liikuntoaika lienee suhteellinen siihen tilaan, missä tämä liikunto tapahtuu. Ja jos näillä hiukkasilla, näillä »atoomien välisillä» kiertokappaleilla, eläisi järjellisiä olentoja, joiden koko olisi suhteellinen heidän maapalloonsa, eivät he huomaisi näitä kiivaita liikkeitä enempää kuin mekään huomaamme maamme nopeutta, joka sentään lennättää meitä avaruuden halki noin 30 kilometriä sekunnissa; heidän elämänsä, joka olisi yhtä lyhyt kuin nopein ajatus, kuluisi mahdollisesti toimissa, verrattain yhtä monilukuisissa ja pitkällisissä, kuin meidänkin, joskaan ei yhtä mitättömissä kuin meidän yleensä ovat: heistäkin tuntuisi aika yhtä pitkältä, kuin meistäkin, eikä heidän ylpeytensä töittensä suuruudesta kenties missään suhteessa olisi vähempi ihmisten ylpeyttä . . . ja olisipa se yhtä oikeutettuakin.

Tämä peruslaki kaiken verrannollisuudesta oli Laplace'lla täysin selvillä, kuten seuraava kohta hänen teoksessaan »Maailman järjestelmän esitys» osottaa: »Eräs tämän (vetovoiman) ihmeellisistä ominaisuuksista on se, että jos kaikkien avaruudessa liikkuvien kappalten koko, niiden välimatka ja nopeus lisääntyisi ja vähenisi samassa suhteessa, niin ne kulkisivat aivan samallaisia ratoja kuin nytkin, niin että mailman avaruus aina näyttäisi katsojasta samanlaiselta. Tämä ulkomuoto on siis riippumaton siitä absoluuttisesta (ehdottomasta, muuhun suhteettomasta) liikkeestä, mitä universumissa voi olla. Yksinkertaisuus luonnon laeissa sallii meidän täten tuntea ja huomata ainoastaan erityisiä keskinäisiä suhteita».

Kääntykäämme nyt toisiin hiukkasiin äärettömyydessä, kiintotähtiin, sinisiin, valkoisiin, punaisiin, mustiin aurinkoihin (epäilemättä on näitäkin, nimittäin sammuneita, kiertotähdet ovat sirusia jäähtyneistä auringoista) keltai-

siin tähtiin, tähdistöihin, tähtiusviin ja linnunratoihin. Linnunrataan meidänkin aurinkomme kuuluu, ollen muutamien miljoonien penikulmien välimatkan päässä toisista, josta syystä ne meidän palloltamme katsottuina näyttävät niin yhteensullotuilta. Kysykäämme näiltä maailmoilta, miten ne ovat syntyneet.

Katselkaa pyrstötähtiä! Ehkä nämä taivaallisten aavikkojen jättiläiset sanovat meille, etteivät ole muuta kuin »maailmanainetta», joka alkaa keskittyä ja puristautuu kokoon muodostaakseen sitten jossakin kohti avaruutta uuden aurinkokunnan. Tässä tilassa voima, joka esiintyy atoomien muodossa ryhmittyäkseen molekyyleiksi (ainehiukkasiksi), ei vielä ole kokonaan erinnyt potentiaalisesta tilastaan; vaan jahka ainoakaan piste aineellistuu, niin hyökkäävät kaikki uudet molekyylit tätä kohti ja voima, joka on uudessa tilassaan (aineena), on muuttuva dynamiseksi. Molekyylisade lisääntyy; aineellistuneet voimapisteet hyökkäävät toistensa päälle ja synnyttävät silloin niin paljon lämpöä, että muuttuvat kaasuiksi; ja siten muodostuvat nämä auringot, jotka tanssivat pyörretanssiaan taivaanlaella. Muodostumaisillaan olevista auringoista irtautuu renkaanmuotoisia, kaasumaisia joukkioita, nämä jäähtyvät avaruudessa, jonne häviävät. Häviävätkö? Ei, sillä niitä pidättää vetovoima, aurinkonsa vetovoima, sen, jonka kiertotähdiksi jäävät. Näin pyrstötähdet meille sanovat!

Juuri tällä tavalla »painolaki suunnattoman suuren verkalleen tapahtuvan kiteytymisen kautta, jonka edistymistä tähtientutkija liikutettuna katselee avaruuden meressä, vähitellen tivistää ennen äärettömästi laajentuneen aineen ja muodostaa sen tähti- ia aurinkokunniksi» (E. Jouffret).

Lisätkäämme nyt, että elämää on aina kaikkina ajanjaksoina auringoissa ja niiden kiertotähdissä, se vain mukaantuu ympäristöönsä, siinä kaikki! Saako uskoa, ettei elämää saata olla sillä tahi tällä taivaankappaleella, koska

se on kylmempi tai lämpimämpi kuin meidän pallomme, lähempänä tai kauempana aurinkoaan? Vastaus kuuluu näin: »Koska auringon hyväätekevä valo ja lämpö herättää eloon maanpintaa peittävät kasvit ja eläimet teemme sen johtopäätöksen, että sen sateet vaikuttavat samaa muillakin taivaankappaleilla, sillä onhan luonnotonta ajatella, että aine, jonka toiminnan näemme kehittyvän niin moninaisella tavalla, pysyisi hedelmättömänä niin suurella kiertotähdellä kuin Jupiterilla, jolla on samaten kuin meidänkin pallollamme yönsä, päivänsä ja vuotensa ja jossa tutkijat selittävät tapahtuvan muutoksia, mitkä edellyttävät sangen tehokkaita voimia. Olisi kumminkin liiallista yhdenmukaisuuden soveltamista, jos siitä päättäisi tähtien asukkaiden olevan samankaltaisia kuin maapallon asukkaat ovat. Se ihminen, joka on luotu elämään siinä lämpömäärässä ja hengittämään sitä ilmaa, jossa maaihminen elää, ei kaikesta päättäen voisi elää muilla taivaankappaleilla. Vaan eikö voisi löytyä lukematon määrä elimellisiä olentoja, jotka ovat muodostuneet eri palloilla vallitsevien olojen mukaan? Jos jo erilaisuus maanlaadussa, ilmassa ja lämpösuhteissa saa maan tuotteet niin monenmoisiksi, niin miten suunnattomasti erilaisia näihin verraten ovatkaan ne oliot, joita eri kiertotähdet ja niiden kuut synnyttävät? Vilkkainkaan mielikuvitus ei voi sitä käsittää, mutta niiden olemassa olo on varsin luultava» (Laplace, Essai sur les probabilités).

Saako nyt, kun tiede on antanut meidän seurata järjestelmien muodostumista ja maailmoiden syntyä, siltä kysyä mikä on oleva kaiken tämän liikkeen, kaiken tämän levottomuuden loppu? Annan vielä kerran sananvuoron eräälle, joka on tässä kysymyksessä suurempi auktoriteetti kuin minä. »Helmholtzin laskelman mukaan,» sanoo E. Jouffret, »ei aurinkokunnalla enää olisi kuin 454:s osa jäljellä sitä muutoskykyistä voimaa, jonka se omisti usvatilassa ollessaan. Vaikka tämä jäännös vielä muodostaakin varaston, minkä ääretöntä suuruutta emme kykene käsit-

tämään, tulee siitäkin kerran loppu. Myöhemmin tapahtuu sama muutos koko maailmanavaruudessa ja lopulta on oleva yleinen tasapaino sekä lämpömäärässä että puristuksessa.

Silloin voima ei enää ole muutoskykyinen. Ei mitään ei sittekään tule, ei liikkumattomuutta tavallisessa merkityksessä — koska sama voimamäärä aina on pysyvä atoomisten liikkeiden muodossa — vaan kun kaikki huomattava liikunto, kaikki eroavaisuus ja pyrkimys määrättyyn suuntaan on poissa, on se samaa kuin täydellinen kuolema.

Kiertotähdet eivät enää pyöri sammuneiden aurinkojen ympäri. Perättäisiä yhdistymisiä on niiden kesken sattunut, vaikuttaen joka kerta ääretöntä kuumuutta[1]) ja voituaan joka kerta uudelleen alkaa lyhemmän tai pidemmän elämänjakson. Luotuaan täten yhä jättiläismäisempiä, mutta yhä harvalukuisampia aurinkokuntia ja yhdistettyään kaikki yhteen kasaan, joka pyörittyään kauan aikaa akselinsa ympäri, viimein muuttuu aivan liikkumattomaksi ympäröivään avaruuteen verraten, on universum lopulta vaan yhdenmukainen, tunnoton, liikkumaton joukkio, jonka kammottavaa lepoa ei milloinkaan enää häiritä.

Sellainen on, jos otaksuu niiden lakien jatkuvan, jotka tänäkin päivänä hallitsevat luontoa ja järkeä, se lopputila, jota kohti universum, maailman kaikkeus, kulkee . . .

Laplace, laskujensa harhauttamana, ei ole aavistanut tällaista lopullista muutosta.»

»Ja enkeli vannoi: ei ole enää oleva aikaa.» (Joh. Ilmestysk, luku X, v. 5, 6.)

---

1) Jos kuu putoaisi maapallolle (jota se huomaamatta lähestyy), riittäisi se lämpö, minkä tämä hirvittävä yhteentörmäys synnyttäisi, vallan hyvin sulattamaan yhteen nämä molemmat taivaankappaleet ja muodostamaan tähden, jonka loisto jonkun aikaa ihmetyttäisi muita aurinkokuntamme asukkaita — jos heitä vielä olisi hengissä näkemässä tätä »merkkiä taivaalla».

Sellainen on maailman kohtalo: niinkuin jokaisella elävällä olennolla, on silläkin ollut alkutilansa, lapsuutensa, nuoruutensa ja miehuutensa; vanhuuden raihnaisuus alkaa.

Ainakin nykyaikainen tiede tulee tähän johtopäätökseen sen perusteella, mitä se tietää niistä kahdesta elementistä, »jotka sijaitsevat kolmion kahdessa alakulmassa», tarkotan ainetta ja voimaa eli energiaa.

Mieltä kiinnittävä tosiasia on se, että Intian bramiineilla ja pandiiteilla (oppineilla filosoofeilla) on jo tuhansia vuosia sitte ollut samantapainen maailman syntyoppi. Kuvaannollisella kielellään he nimittävät tätä tähtien »lopullista häviötä», tätä maailman kaikkeuden kuolontilaan pysähtymistä »Braman yöksi», lukemattomia vuosisatoja kestäväksi, jolloin »Päivien-vanhus», jälleen koottuaan itseensä kaikki, jumalat ja luodut, lepää itseään katsellen ijankaikkisessa Para-Bramassaan!

Ja mihin joutuu ihminen keskellä tätä taivaankappalten yhteen syöksyä, jotka toisiinsa törmätessään kaasuiksi haihtuvat? Mihin joutuu hänen tietoisuutensa ja millainen kohtalo häntä odottaa? Tiede ei ole vielä ehtinyt tätä tutkia, mutta aivan välttämättömäksi käy, että se siihen ryhtyy, sillä tämän tietoisuuden ilmestymiset tulevaisessa elämässä alkavat uudelleen herättää huomiotamme, vaatien tutkimustamme.

* * *

Tuossa meillä on ihminen, äärellinen olentoparka, keskellä avaruutta, jolla ei ole rajoja, ei korkeuteen, ei syvyyteen eikä sivuille päin; heikko, jos hän vapisee, väkevä kuin maailma, jos hän käsittää olevansa ja alistuu olemaan Suuren Olemuksen pienenä soluna! Hän saattaa, vaikka itse onkin kaikinpuolin rajotettu, kuitenkin käsittää rajatonta; hän on jo tuhansia vuosia tutkinut tähtiä jotka eivät näytä muuttavan paikkaansa; taivaan avaruuden merkit pysyvät samoina — ja kuitenkin saattaa ihminen koneiden avulla, joita hänen neronsa on keksi-

nyt, esim. laskea, että nämät tähdet, joita sanotaan kiintonaisiksi, poistuvat hänestä tai lähestyvät häntä enemmän kuin 20, 30, 35 kilometrin nopeudella sekunnissa! Kymmenen, kaksikymmentä, kolmekymmentä kertaa nopeammin kuin kanuunan suusta lähtevä kuula. Niinpä Sirius, joka on 39 triljoonan peninkulman päässä maasta, loittonee meistä 700,000 peninkulman nopeudella päivässä, niinkuin tämän auringon spektraalianalyysi osottaa.

Ja ihminen oppii olemaan mistään hämmästymättä. Hänen henkensä laajenee aina näihin maailmoihin saakka, jotka eivät ole tavallisen näkövoiman saavutettavissa. Hän käy niissä salamannopealla ajatuksellaan. Lopulta hän palajaa itseensä ja jos hän ymmärtää olla lankeamatta mielettömään ylpeyteen tästä kunniakkaasta tähtiretkestä, niin hänestä itsestä tulee kuin jumala.

Hän saattaa myöskin oppia tuntemaan sen vaaran, jonka alainen hän on, ollessaan aineellinen ilmiö siitä kiertotähdestä, joka häntä huimaavaa vauhtia kuljettaa avaruuden halki: se ei häntä peljästyttäisi, jos hän vaan tietäisi. . . Vaan älkäämme rientäkö edelle. Palatkaamme maanpinnalle etsimään pienoismaailmaa, mikrokosmosta, ja katsahtakaamme, mitä tiede siitä opettaa.

TOINEN OSA

Pienoismaailman, Mikrokosmoksen tutkielma.

ENSIMÄINEN LUKU.

SISÄLLYS: Lyhyt yleissilmäys niihin tietoihin itsestämme, joita fysiologia on sielutieteellisessä suhteessa tähän päivään saakka meille antanut. — Fyysillis-kemiallinen käsityskanta. — Animistinen, vitalistinen käsitys. — Uudenaikainen, materialistinen käsitys. — Claude Bernardin käsitys elollisesta aineesta. — Eri lääkärien ja oppineiden mielipiteitä. — Ovatko elämä ja järki ainoastaan ominaisuuksia aineessa? — Elimellinen, eläimellinen ja älyllinen elämä. — Hermovirtojen kulku. — Hermoaallon nopeus. — Tautioppi on todistanut, ettei tahto eikä tietoisuus sijaitse yksinomaan yhdessä tahi toisessa aivon puoliskossa. — Uusia mielipiteitä hermosolujen ominaisuuksista. — Eivätkö ajatukset ole pieniä hermosolujen vaikuttamia sähkönpurkauksia? — Positiivisen tutkimustavan tehtävä.

Tämän tutkielman tarkotuksena ei ole esittää historiaa niistä eri oppisuunnista, jotka käsittelevät elimellisen aineen, s. o. elämän toiminnan ylläpitämiseen liittyviä ilmiöitä. Edellytän, että lukijani tuntevat vanhat fyysilliskemialliset, animistiset, vitalistiset y. m. opit. Muistakaamme ainoastaan, että, toiselta puolen, muutamat ovat käsittäneet elämän vain erityiseksi fysiikan ja kemian lakien ohjaamien ilmiöiden yhdistymäksi, kun taas toiset ovat sanoneet, että elämä on kaikkea hallitseva sielun tai erään alemman perus-olion ilmestysmuoto. Tämä aineeton olio on animistien mukaan elämän suuri »deus ex machina». Sielu muka valvoo, että solut oikein toimi-

vat, ja hallitsee erittymistä, sanalla sanoen ohjaa kaikkia elimillisen (orgaanisen) elämän toimia, älyn eli sielun älyllisen osan ollessa kokonaisuuden johtajana.

Huolimatta meidän aikamme taipumuksista aineellisuuteen ei kumminkaan ole hyväksytty vanhan ajan materialistien kemiallista näkökantaa (he eivät osanneetkaan erottaa biologiaa kemiasta ja fysiikasta), vaan on pysähdytty teennäiseen hypoteesiin, joka minun mielestäni ei näy voivan kauvan tyydyttää kohtuullisimpiakaan vaatimuksia. Elämä — on lyhykäisesti sanottu — »on erityinen ominaisuus elimelliseksi järjestyneessä aineessa, edellyttäen että tämä on eräissä edullisissa olosuhteissa. Elämä siis tämän mukaan olisi vaan joku erityinen ominaisuus aineessa, kun tämä on »elimellistynyt», samoinkuin ulottuvaisuus, paino j. n. e. ovat aineen ominaisuuksia yleensä.

Kuitenkin on Claude Bernard, viime vuosisadan suurin fysioloogi, sanonut, että elimellinen aine itsessään, yksinpä eläväkin aine, on hidasta »siinä mielessä, että täytyy katsoa siltä tykkänään puuttuvan omaa tahtoa». Mutta hän lisää, että tämä elävä aine saattaa tulla toimivaksi ja ilmaista erikoiset elinominaisuutensa jouduttuaan kiihotuksen eli ärsytyksen alaiseksi».

Jos me, kuten tämä mainio fysioloogi, edellytämme, että elävä aine on hidasta silloin kun sitä ei ärsytetä, osottaen taas ärsytyksen eli kiihotuksen alaiseksi jouduttuaan erityisiä ominaisuuksiaan, niin olemme oikeutetut lausumaan sen arvelun, että voi olla joku voima, joka ärsyttää elävää ainetta ulkopuolelta ja ehkä siitä riippumatta. Ja jos tämä voima, joka vaikuttaa ärsytystä, se on elämää, on ulkopuolella tätä ainetta, niin ei saata sanoa, että elämä tai se, joka aiheuttaa nämä aistimillamme havaittavat elämän ilmiöt, on joku ominaisuus elävässä elimellisessä aineessa.

Mutta eikö tämä ole vain sanansaivarrusta? Eikö voisi Claude Bernard’in käsitystä vastustaa hänen omilla kokeil-

laan? Eikö olisi oikeutta väittää että jos elävä elimellinen aine on hidasta ja tarvitsee ulkonaista kiihotusta ilmaistakseen ominaisuutensa, niin on mahdoton ymmärtää miten maksasolu saattaa — sen mukaan kuin hän itse on todistanut — erittää sokeria kauan sen jälkeen kuin maksa on ruumiista erotettu. Tulemme edempänä näkemään, miten uuden tieteen valossa, joka ei suinkaan tahdo halveksua menneiden aikojen tutkimuksia, viimein päästään tyydyttävään ratkaisuun.

Huomattavimmat elämää koskevat teoriat olen juuri äskettäin lyhimmittäin kuvannut; saamme kohta nähdä, mitkä niinsanotut tieteelliset käsitykset meidän päivinämme ovat yleensä vallalla sivistyneessä maailmassa.

Minun täytyy myöntää, etten aina ole tavannut kovinkaan selviä käsitteitä niillä oppineilla (lääkäreillä, fysioloogeilla, bioloogeilla y. m.), joiden mielipidettä olen tiedustellut milloin minulla suinkin on siihen ollut tilaisuutta.

Muutamat, etenkin Saksassa, eivät ole empineet vastata, että heidän käsityksensä mukaan elämä, vieläpä äly, ei ole muuta kuin erityisiä ominaisuuksia aineessa, jolla täydellisentäessään elimistöään kehityslakien mukaan (Haeckel) on taipumusta synnyttämään yhä monimutkaisempia ilmiöitä (joita sanomme elollisiksi). Nämä lait ovat muka määrätyllä ajalla järjestyneet, »polariseerautuneet», jos tämä sana paremmin sopii, sillä tavoin ja sillä kohdalla avaruutta, kuin nyt näemme, ja sen aivan satunnaisesti, jos vain ajattelee lähtökohtaa, nykyisen tilan alkujuurta, sillä se muka on vain seuraus muista edellisistä tiloista.

Ranskassa ovat useat etevät lääkärit ja erittäinkin eräs kuuluisa hermopatoloogi, jonka erikoisalana on hermokeskuksien tutkiminen, antaneet minulle samansuuntaisia vastauksia. Mutta useimmilta oppineilta, joiden puoleen olen kääntynyt, olen saanut sellaisia vastauksia, että olen selvästi huomannut heidän mieltymyksensä erikoisalaansa estäneen heitä muodostamasta omaa mielipidettä tässä asiassa. Samoin on ollut laita Espanjassa ja

myös Kuban saarella, jolla tapaa jotenkin lukuisasti sivistyneitä henkilöitä, sekä Pohjois-Amerikassa.

Käydäkseni suoraan asiaan: tiede on nykyään taipuvainen pitämään elämää ja älyä elävän aineen ilmiöinä tahi oikeammin sanoen ominaisuuksina, jotka oleelliselta laadultaan ovat haihtuvia samoin kuin se oliokin, josta ne jollakin tapaa ovat erittyneet. »Aivot erittävät ajatuksia samalla tapaa kuin munuaiset virtsaa» on muudan syväaatteinen saksalainen ajattelija sanonut!

Riennän kumminkin ilmoittamaan, että jos tämä onkin laajimmin levinnyt mielipide (niiden seassa, joilla näkyy olevan joku mielipide), mahtava vähemmistö kumminkin, joko sydämessään tahi julkisesti, tunnustaa kannattavansa erilaisia spiritualistisia suuntia tahi uinailee välinpitämättömässä epäilyksessä, toistaen kaikista fysiko-metafytisistä pohtimisista huoletonna Montaigne'n sanoja: »mitäpäs minä tiedän?»

Minun tulee lisätä, että huomattava muutos on tapahtumaisillaan, enkä epäile sanoa, että spiritualistinen liike voittaa yhä enemmän alaa etenkin nuoren sukupolven valistuneemmassa osassa. Ehkä sallittanee minun, julaistuani teokseni sielullisista ilmiöistä, sanoa: »Cujus pars parva fui (johon olen pienenä osana ollut).»

* * *

Yrittämättä muutamilla riveillä esittää sielutieteellisen analyysin ja havainnon saavuttamia voittoja, tahdon kuitenkin koettaa siinä määrin, kuin tämän teoksen tarkotukselle on välttämätöntä, lyhyesti esittää positiivisen tieteen tuloksia huomattavimpiin sielullisiin hermotoimiin nähden.

Hermoston toiminta elimellisen elämän ylläpitämisessä on vielä jotenkin selvittämätön. Jos hermosolmukoneiston anatomiaa ja histologiaa onkin jo koko tarkoin tutkittu, ei sen fysiologian laita ole sama. Selvää on että hermos-

ton tehtävä elimellisessä elämässä on tuiki tärkeä, mutta mikä tehtävä on kullakin sen eri osalla? Ovatko sympaattiset hermosolmut keskuksia vaiko ainoastaan välikappaleita, jotka vahvistavat ja korvaavat toisia? . . . Varmaa on, että sympaattinen hermosto, elollisen elämän kieltämättä tärkein vaikutin, hyvin nopeasti saattaa ulko-osiin ne keskusvaikutukset, jotka koskevat älyn elimiä. Tätä todistaa, mainitaksemme vain yhden esimerkin, se nopeus, millä kasvomme punastuvat tahi kalpenevat saatujen vaikutusten laadun ja voiman mukaan. Tässä tapauksessa toimivat sympaattiset hermot, saatuaan ärsytyksen älylliseltä keskukselta, laajentamalla tahi supistamalla kasvojen pieniä verisuonia.

Hypnoottisen suggestioonin kokemukset — esim. se että kuviteltu palorakkula synnyttää todellisen rakkulan ihmisen iholle — osottavat meille uudessa valossa sen läheisen yhteyden, missä ajatustoiminnan keskushermosto ja elimellisen elämän hermot ovat toisiinsa; mutta nykyään ei tiede, sellaisena kuin sitä tavallisesti opetetaan, kykene näyttämään meille muuta kuin jonkun määrän vaikutustapoja elimellisen elämän toiminnoissa, vaan ei (kuten monessa muussa tapauksessa) ainoatakaan alkusyytä.

Eläimellisen elämän näkökannalta on onnistuttu — elävän aineen alkuunpanevien voimien joukosta — jossakin määrin selvittää sitä, joka määrää tietoisen, vapaaehtoisen liikkeen ilmiöitä. Kun esimerkiksi on sormea taivutettava, tiedetään eli pikemmin otaksutaan, että ensimäinen temppu tässä toimessa (tahtominen) tapahtuu harmaiden solujen aivokuorikerroksessa aivolobien takaosassa. Aivokuorikerroksen hermosolut kuljettavat ärsytyksen corona radiata'n valkoisia hermorihmoja pitkin (joita on suuri määrä ristin rastin aivokuoressa) vastaisen aivopuoliskon hermosolmuihin ja nämä palauttavat keskipakoisia rihmoja myöten tahi vastasuuntaisilla liikkeillä, jos kernaimmin niin tahtoo sanoa, tulleen virran aivokieruk-

kojen harmaaseen aivo-aineeseen, siihen paikallispisteeseen, joka vastaa yläruumiin jäsenten liikuntoja (se on ylempi kolmasosa otsalobia ja etumainen puolisko parasentraalista lobia, mennen Rolandon vaon poikki). Tästä viimemainitusta kohdasta kulkee se hermovirta, jonka on kiihotettava käsivarren jännelihaksia kokoon vetäytymään, epäilemättä uudelleen keskussolmujen läpi laskeutuakseen sieltä pidennettyyn ytimeen, selkäytimeen ja olkavarren hermoihin niihin taivutusjänteisiin saakka, mitkä sijaitsevat kyynärpään alapuolella ja mistä yksi kimppu kokoon vetäytyessään vaikuttaa sen sormen taivuttamisen, jota tahdotaan liikuttaa.

Kokeiden avulla on Helmholtz määritellyt tämän virtauksen nopeuden, josta juuri olen puhunut. Hermovirta tahi hermoväreilyaalto kulkee hermojen läpi 28—30 metrin nopeudella sekunnissa. Toisin sanoen: kiihotus, joka on syntynyt liikuntohermon päässä, tarvitsisi, jos hermo olisi 30 metriä pitkä, sekunnin ajan vetääkseen kokoon tämän toisessa päässä olevat jänteet. Sama olisi tuntohermon laita, paitsi että hermoaalto tahi hermovirta silloin kulkisi päinvastaiseen eli keskivetoiseen suuntaan. Kuten huomaa, ei tämä nopeus ole kovin suuri, vallankaan jos sitä vertaa sähkön nopeuteen.

Se mikä näyttää osottavan, että hermovoiman eri liikunnot tässä tapauksessa välttämättä kulkevat vasta kertomaani tietä silloin kun se lähtee tahtokeskuksesta, on se seikka, että se ihminen, jonka toinen ruumiinpuolisko on halvattu, niin ettei hän voi panna aivojen sairasta hermokeskustaa toimintaan, vielä kuitenkin kykenee tahtomaan, että ne jäsenet liikkuisivat, joita hän turhaan koettaa saada toimimaan. Tämän tosiasian nojalla voimme otaksua, että tahdolla on oma erityinen olopaikkansa ja ettei se ole sijoitettu toiseen keskus-aivopuoliskoon enemmän kuin toiseenkaan. Niin on tietoisuudenkin laita.

Aivojen keskuselimet eivät (edelleen nyt puheena olevan teorian mukaan) ole niiden avulla toimivan älyn väli-

neitä, vaan kykenevät itse, aivan yksinkertaisesti ravinnon avulla ja ilman mitään ulkoa tulevaa kiihotusta, vapauttamaan ne voimat, jotka vaikuttavat hermoihin. Tätä nimitetään hermokeskuksien automaattiseksi toiminnaksi. Mitä tulee niinsanottuun »tahtomisen ilmiöön, niin se on epäilemättä vain monimutkainen refleksivaikutusten muoto». Muisti on muka vain vaikutusta »hermosolmujen voimasta säilyttää erityisiä ärsytyksiä, jotka vasta määrättynä hetkenä pääsevät esiintymään».

Selvitellessä viimemainittua teoriaa, minkä olen tavannut siinä fysioloogisessa teoksessa, joka nykyisin nauttii suurinta suosiota Ranskan lääketieteen ylioppilaiden keskuudessa, huomaa, että siinä, vaikkei nimenomaan niin sanota, otaksutaan äly ja sen ilmiöt ominaisuuksiksi hermosolujen muotoon järjestyneessä aineessa.

Rosenthalin mukaan ovat nämä hermosolut toimiinsa nähden varustetut neljällä ominaisuudella:

1) Niissä voi omasta tahdosta saada alkunsa autosuggestiooni, s. t. s. kiihotus, joka syntyy ilman ulkonaista syytä;

2) Ne voivat siirtää kiihotuksen toiseen hermosoluun, jonka kanssa ovat yhdistetyt hermorihmoilla;

3) Ne voivat tajuta kiihotuksen ja muuttaa sen sensatsiooniksi (aistimukseksi);

4) Ne voivat lakkauttaa jo alkaneen kiihotuksen.

Näihin neljään ominaisuuteen on nuori filosofi ja kirjailija H. Varona lisännyt viidennen, jota saattaa pitää Rosenthalin ensimäisen ominaisuuden laajennuksena: »hermopallot voivat vapaaehtoisesti tai tykkänään sisällisistä syistä uudistaa ennen saamansa aistimuksen».

Aatteet ovat muka yhdistyksiä näistä ominaisuuksista ja kokoonpanoltaan vaan sensitiivisiä (aistimuksellisia) ja motoorisia (liikkeellisiä) aineksia. Ja kaikki nämä aistimukset, aatteet, ajatukset ovat vain liikkeitä hermoaineessa, sähköntapaisia liikkeitä, mitkä syntyvät heikoista purkauksista anatomisen perusaineen liikunnollisissa ja

aistimuksellisissa aineksissa (Hughlings Jackson). Du Bois-Reymondin kokemus sähkön vaikutuksesta hermoilmiöissä näyttää tukevan tätä sukkelaa teoriaa.

Ei voi olla myöntämättä, että ne sielulliset ilmiöt, jotka käsittämisen, kuvittelemisen ja tahtomisen toimintoihin nähden ovat toisarvoisia, näyttävät siltä kuin olisivat sähkön kaltaisen voiman synnyttämiä; kaikissa tapauksissa on tärkeätä ottaa huomioon, että jos hermojen läpi kulkeva hermovirta muuttaakin (arvelun mukaan molekyylimuunnoksen kautta) magneettineulan suuntaa erittäin herkässä galvanometrissä, ei se kumminkaan ainakaan nopeuden kannalta ole tavallisen sähkövirran kaltainen. Mutta tämä kysymys on kerrassaan toisarvoinen, sillä jos oletetaan hermorihmoja myöten kulkevan keskivetoisen tahi keskipakoisen virran tunnetuksi, en usko, että ne teoriat, joita nyt koetan hieman kuvata, voivat täysin tyydyttää nykyisiä kannattajiaankaan sielullisten ilmiöiden e n s i m m ä i s e e n s i s ä i s e e n syyhyn nähden.

Meille kyllä näytetään tässä otaksutussa sähkökoneessa soittolaitos koneistoineen, kello ja sen kieli, jousi ja elektromagneetti; me leikkelemme poikki — suorastaan halki cerebro-spinaalisen jakson — johtolangat, jotka muistuttavat koneiden metallisia silinteriakseleita, ikäänkuin silkisellä eli kummisella hermoverkolla eristettyjä; meidän annetaan kuulla koneen synnyttämä äänikin, vieläpä tuntea virtaus, mutta emme huomaa sitä näkymätöntä sormea, joka yhdistää johdon ja sulkee konetta käyttävän virran.

Miten huolellisesti tutkinemmekin hermostoa ja erittäinkin aivoja, emme sittenkään löydä mitään tukea niille erilaisille teorioille, joita on keksitty joko aineen tahi hengen selvittämiseksi. Tätä juuri Varona meille huomauttaa ylempänä mainitsemassani teoksessa. »Kun» — sanoo hän — »katselen tuota pallonmuotoista ainejoukkoa, joka on niin täynnä epätasaisuuksia ja erilaatuisten liitosten piirtämiä muodostuksia, joka painaa 2 à 3 naulaa ja on toisin

paikoin väriltään harmaa, toisin vaikeahko, tunnen minä joka kerta suurinta ihmettelyä mitä luulen voivani kokea. Sielutieteen suuri arvotus ikäänkuin astuu eteeni ja minä tunnen selvän selvästi, miten turhia kaikki selvittelyt ovat.

Fysiologia ei anna minun löytää tästä suuresta keskuksesta muita kudoksia tai perusaineen osia tai virtauksia tai toimintoja kuin mitä jo entuudesta tunnetaan. Tarkinkaan tutkimus ei tuo päivän valoon muuta uutta, kuin jonkun vähäpätöisen erilaisuuden aivojen rakenteessa. Ja kuitenkin, älyn ja mielikuvituksen ihmeellinen maailma, tunteen suuruus ja kurjuus, tahdon urhous ja sen puutteellisuudet: kaikki se, joka tekee ihmisen ihmiseksi, kaikki se, joka samalla kohottaa ja alentaa ihmisen, kaikki on tuossa[1])!»

Näillä filosofisilla mietelmillä, joihin uudenaikaisen positiivisen suunnan etevä sielutieteilijä on koonnut mielipiteensä, tahdon päättää tämän luvun. Tässä ei ole tilaisuutta esitellä eikä pohtia nykyistä positiivista oppia ja sen puolustajain mielipiteitä, joista tässä olen viitannut ainoastaan yhteen nuorimmista, vaikka suuri joukko erinomaisia teoksia kyllä ansaitsisi tutkimista. Tahdon vain sanoa, että, jos olisi jotakin, niistä ihmisen kannattaisi ylpeillä, se olisi se ylevämielisyys, se tarkkanäköisyys, mihin monet ihmiset ovat kohonneet, vaikka aivan viimeaikoihin asti ovat kaivanneet kokeellisen sielutieteen Ariadne lankaa, joka heitä olisi opastanut aivofysiologian sokkeloisella tiellä.

Mutta uusi aika koittaa. Ne miehet, joita positiivisen koulun tutkimustapa on valmistanut, saattavat silloin tunkeutua paljoa varmemmin eteenpäin, kuin muinoin on ollut mahdollista, puhtaasti sielutieteellisellä alalla, joka kaipaa uusia tutkimuksiamme. Jotkut takapajulle jääneet positivistit kyllä ensi alussa tekevät vastarintaa, mutta

1) *Enrique Jose Varana:* Conferencia filosofi as. Psicologia. Havana, 1888.

positivismi kokonaisuudessaan on menevä eteenpäin, ensin lakaistuaan tantereen puhtaaksi.

Jokainen täyttää omalla tavallaan paikkansa elämän suuressa kuorossa. Sekin, joka tuhlaa omantunnon mukaisesti käytetyt lahjansa virheellisen oppisuunnan tukemiseen, on useasti tietämättään välikappale kaitselmuksen tarkotuksissa. Sen sijaan, että estäisi totuutta näkymästä, niinkuin saattaisi luulla, heidän työnsä päinvastoin usein raivaa totuudelle tietä ja turvaa sille voiton.

TOINEN LUKU

SISÄLLYS: Kokeellisen fysiologian vastainen tehtävä elon-essensiä, elollista eetteriä, tutkittaessa. — Sielutieteilijä-fysioloogin tulee jatkaa sen tutkimista aina kuolemaa seuraavaan tilaan saakka. — Aine ja voima, kaksi erillään olevaa, perustavaa alkuainetta maailman avaruudessa. — Jos universumissa on olemassa ainoastaan ainetta ja voimaa, täytyy tietoisuuden sammua *kuoleman, ruumiin viimeisen toiminnan,* jälkeen. — Mutta löytyypä vielä kolmaskin perusaine eli prinsiippi. — Materialististen samoin kuin spiritualististen oppisuuntien korkea ikä. — Eräs kohta Volney'n »Raunioista.» — Panteismi. — Nirvana. — Tyhjyys. — Syy siihen, etteivät viisaustieteilijät pääse yksimielisiksi. — Kaikki erimielisyys, ainakin äärimmäisistä perusteista, on kerran katoava kokeellisen tieteen avulla.

Olemme edellisessä luvussa nähneet, että tähän saakka klassillisina pidetyt teokset fysiologiassa eivät ole opettaneet meille mitään elämän todellisesta luonnosta. Mutta aika on tullut, jolloin sielutieteeseen perehtyneen fysioloogin, koottuaan kunnioitettavan pohjavaraston positiivisia tietoja, tulee kääntää tutkimuksensa rohkeammalle suunnalle. Jätettyään sen elämän alan, jota kuolema rajottaa, on hänen välttämätöntä ryhtyä selvittelemään viimemainittua ilmiötä, tätä ruumiin viimeistä toimintaa, sekä edeltäjiensä, muinaisajan hierofantien tavoin, jotka ovat kuin hänen opettajiansa näissä asioissa, kokeellisesti tutkia elämäneetterin ominaisuuksia. Vaan ennenkuin käymme edemmäksi tässä aineessa, johon aiomme koettaa yhdessä syventyä, sallinee lukija minun esittää muutamia välttämättömiä valmistavia huomautuksia ja mietteitä.

Jos hyväksymme luonnolliset johtopäätökset siitä teoriasta, jonka mukaan elämän ilmiöt yleensä ja älyn etenkin ovat vain erityisten elimellisen aineen ominaisuuksien toimintaan panemista, niin täytyy meidän myöntää, että kuoleman hetkellä kaikki vaipuu takaisin olemattomuuteen, tähän materialismin nirvanaan.

Jos uudenaikaisen tieteen mukaan olettaa, että aineen ohella toinen todella oleva, tunnettu voiman nimellä, on perusaineksena maailman kaikkeudessa, ei se muuta tutkimuksen tulosta. Itse asiassa, jos pysymme siinä väitteessä, että on olemassa ainoastaan ainetta, jonka ominaisuudet vaihtelevat sen ulkomuodon ja sen ainehiukkasten erilaisen ryhmittymisen mukaan, on myönnettävä, että elimellisen aineen ominaisuudet katoavat samalla kertaa kun tapahtuu se tilan muutos, jonka tuntomerkkinä on elämän lakkaaminen: elollinen elimellinen aine, ennätettyään aineena muodostumiskykynsä korkeimmalle kohdalle, syöstään kuin uusi Sisyfus-kivi samaa rinnettä alas, jonka huipulle vastikään oli kiivennyt, ja putoaa sieltä yhä kiihtyvää vauhtia sitä elimetöntä tilaa kohti, josta on lähtenytkin. Toisiaan seuraavissa olojaksoissa muuttuvat sen ominaisuudet, samalla kertaa kun se vaihettaa tilaa, siinä ijankaikkisessa kiertokulussa, jota muinaisajan oppineet ovat esittäneet Uroboksen vertauskuvalla.

Mutta olemmeko tuntuvassa määrässä lähestyneet arvotuksen ratkaisua, jos otaksumme voiman olemassaolon itsenäisenä »todellisena oliona, joka on universumin perustavia alkuosia?» Sitä en usko: voima on olemassa aineen ohella, olkoonpa niinkin. Samaten kuin aine, joka kosmillisesta eli loistavasta tilasta (V. Crookes) muuttuu kaasunmuotoiseksi, juoksevaksi, kovaksi ja näiden eri tilain moninaisiksi yhdistymiksi, samoin voimakin muuttuu valoksi, liikkeeksi, lämmöksi, sähköksi aina sen mukaan, miten se aineeseen vaikuttaa tai siihen yhdistyy. Yhtyneenä elimelliseen aineeseen voima muuttuisi elämäksi,

älyksi j. n. e. Ja samalla tavalla, kuin aine liikkeessä ollessaan on taipuvaista rupeamaan lepoon sen johdosta, mikä koneopissa sanotaan voimanvähennykseksi, ja kadottaa dynamisen voimansa, samalla tavalla myös elävä elimellinen aine, voimanvähennyksen kaltaisen lain vaikutuksesta, menettäisi dynamisen, se on elollisen voimansa, joka palajaisi samoin kuin se liikuntoaines, josta äsken puhuimme, suureen yhteiseen potentsiaalisen voiman varastopaikkaan, minne, kuten olemme nähneet, kaikki maailmankaikkeuden voimat aikojen lopussa pyrkivät. Se olisi kaikissa tapauksissa tietoisuuden välitön häviö; se olisi, kuten sanotaankin (oikeastaan tietämättä miksi) tajuttomuuteen palaamista[1]).

* * *

Pyydän lukijaa kääntämään kaiken huomionsa edellä sanottuun, sillä lopuksi tulemme yhdessä palaamaan tähän kysymykseen. Hän on silloin näkevä, että jos voimme käsittää aineen ja voiman, varsinaisessa merkityksessään, olevan alkuperältään yhtä ja samaa, niin ne sielulliset ilmiöt, joihin tahdon kääntää hänen huomionsa, pakottavat meidät tunnustamaan, että on olemassa kolmaskin alkuaines eli prinsiippi, joka yhtyy aineen ja voiman kaksinaisuuteen ja yhdessä näiden kanssa muodostaa erään muodon sitä kolminaisuutta, jonka löytää kaikkien esoteeristen s. o. muinaisajan tieteellisten uskonto-oppien pohjalla. Kaikkina aikoina, samoinkuin meidänkin päivinämme, ovat kolminaisuuden aatetta kaikki ne, jotka ovat olleet välittäjinä taivaan ja maan välillä, tieten tai tietämättään verhonneet erilaisiin vertauskuviin. Ja juuri tällä tavoin on luontoa esitetty ihmisten jumaloitavaksi.

1) Epäilemättä sopusoinnussa sen kanssa, miten eräissä sanskriitti-kirjoituksessa »Jumalaa» määritellään: »Mikä hän on, sen tietää ainoastaan Hän, ja ehkä ei Hänkään sitä tiedä.»

Tiedän jo ennakoita mitä tämän johdosta tullaan muistuttamaan. Epäilemättä heitetään vastaani syytös, että vaan jäljittelen Pytagorasta ja hänen opettajaansa Pherekydestä, joita Herodotos peitetyn sanoin ja Cicero kursailematta syyttävät siitä, että he muka ovat anastaneet ja ominaan esittäneet indo-egyptiläiset järjestelmät. Pyydän tämän varalta lukijaa muistelemaan mitä olen sanonut tämän teoksen johdannossa.

Ja sitäpaitsi — onkohan se mikään vakava vastaväite, jos sanoo: »Tuo ei ole mitään uutta?» Ne opit, jotka nykyään ovat voittaneet alaa mekanisismin ja materialismin nimellä ja melkein kaikki johtavat néantismiin (tyhjyyteen), ovatkohan nekään uusia? Eivät lainkaan: kaikki nämä eri opit ovat yhtä vanhoja.

Jo vanhalla Itäisellä maalla tapaamme opin, jossa kokonaisuuden osien häviö eli tuho esitetään miellyttävässä ja toivottavassa Nirvana nimisessä muodossa. Etelän buddhalainen kirkko . näyttää ennen muita valinneen uskontunnustuksekseen (jos saa uskoa niitä henkilöitä, jotka ovat keskustelleet paavi Summangalan kanssa), seuraavat sanat, mitkä Buddha kuuluu muinoin lausuneen ja Volney »Raunioissaan» panee kiinalaisten ja siamilaisten oppineiden suuhun:

»Tämä on se sisällinen oppi, jonka Buddha itse kuolinvuoteellaan ilmaisi oppilailleen:

»Kaikki nämä jumaluusopilliset arvelut, sanoi hän, ovat pelkkää mielikuvitusta; kaikki nämä kertomukset jumalain luonnosta, heidän teoistaan ja elämästään ovat vain vertauksia, tarumaisia (mytologisia) kuvauksia, joiden peittoon on kätketty älykkäitä siveellisiä totuuksia, koskien tietoa luonnon toiminnasta alkuaineiden kisassa ja tähtien lennossa.

Tosiasia on se, että kaikki on tyhjää; että kaikki on aistinten erehdystä, varjoa, unta; että moraalinen sielunvaellus on vain vertauskuva ruumiillisesta sielunvaelluksesta, tästä perättäisestä liikunnosta, jonka

kautta yhden ja saman ruumiin alkuaineet, jotka eivät koskaan häviä, tämän hajotessa siirtyvät muihin ympäristöihin ja muodostavat uusia yhdistymisiä. Sielu on vain elämän perusaate ja muuan tulos aineen ominaisuuksista[1]) ja alkuaineiden leikistä ruumiissa, joissa ne luovat vapaatahtoista liikuntoa. Edellytys, että tämä elimien leikin tuote, niiden kera syntynyt ja niiden kera kuollut, pysyisi senkin jälkeen kun elimiä ei enää ole, on vain luulotelma, ehkä hyvinkin mieluisa, vaan todellisuudessa pettävä. Jumala itse ei ole muuta kuin se liikkeelle paneva periaate, kuin se salainen voima, joka piilee kaikessa, mitä on olemassa, kuin summa sen laeista ja sen ominaisuuksista, kuin eloa antava periaate, kuin sanalla sanottuna maailmansielu, joka äärettömän moninaisten suhteittensa ja vaikutustensa tähden luultuna milloin yhtenäiseksi milloin moninaiseksi, milloin aktiiviseksi milloin passiiviseksi, on aina ollut ihmishengen ratkaisemattomana arvotuksena. Ainoa, minkä ihminen selvästi tajuaa, on se, ettei aine häviä; että siliä on oleellisia ominaisuuksia, joiden avulla maailmaa hallitaan kuin elävää ja elimellistä olentoa; että tieto näistä laeista, mikäli ne koskevat ihmistä, on viisauden pohja; että siveys ja kunto on niiden noudattamista ja että pahe, synti ja rikollisuus on samaa kuin olla niistä tietämätön ja rikkoa niitä vastaan; että onni ja onnettomuus ovat tämän seurauksia yhtä välttämättömästi, kuin raskasten kappalten putoaminen alaspäin ja keveiden kohoaminen ylös, aiheutuen syiden ja seurausten välttämättömästä yhteen kahlehtimisesta, joka ulottuu pienimmästä atoomista kaukaisimpiin tähtiin. Kas siinä mitä meidän Buddhamme, Somona Gautama, on kuolinvuoteellaan ilmaissut.»

Me tiedämme nykyään luotettavista lähteistä, että tämä niin loistavalla tavalla ja harvoilla sanoilla lausuttu

---

1) Tämä on kirjotettu v. 1820, 7:s painos.

oppi sisältää monilukuisten itämaisten lahkojen salaisen viisauden (hermetismin); mutta enpä luule erehtyväni väittäessäni, että Volney tuossa komeassa lausunnossa on esittänyt omat mielipiteensä. Olkoonpa miten tahansa, varmaa vain on, että ajatus, jopa sanatkin, ovat ihan samoja kuin niissä filosofisissa opeissa, joita eräät henkilöt meidän aikakaudellamme ehkä luulevat keksineensä.

Puhumattakaan kreikkalaisista filosoofeista voisin täyttää kokonaisen nidoksen samanlaisilla otteilla, jotka todistavat materialististen oppien korkeaa ikää; mutta täytyy osata itseään rajottaa.

Se tyhjyys, mihin eri filosofiset ja teosofiset opit, kun niiden perille pääsee, antavat inhimillisen tietoisuuden ennemmin tai myöhemmin kadota, on vain seurausta panteismista, johon aina joudutaan, kun perustelu aloitetaan ottamalla pohjaksi ja johtolangaksi positiiviset ja oletetut tieteelliset tulokset, eikä hetken tunnetta.

Ei sovi hyljätä mitään teoriaa ainoastaan siitä syystä, että se vastustaa meidän toiveitamme; elämässä tapahtuu paljo, mikä ei läheskään mene toiveittemme mukaan. Esimerkiksi: me toivomme, ettemme koskaan sairastuisi, ja kärsimme kumminkin; ettemme koskaan vanhenisi, ja käymme raihnaiseksi; ettemme kuolisi, eikä ainoakaan meistä voi kuolemaa välttää; ja niin edespäin. Ja jos — niinkuin Candide arveli — kaikki kääntyy parhaaksi . . . niin on kenties välttämätöntä ja hyvää, että kaikki nämä ikävyydet meille sattuvat kuten monet muutkin, joita soisimme voivamme välttää! Muistan, että lapsena kovin kiukuttelin, kun minulle sanottiin, ettei isoisä aina ole ollut yhtä vanha ja harmaahapsinen ja että minustakin kerran tulee hänen kaltaisensa, »jos Jumala sallii minun elää.»

Panteismi oli muinaisaikaisten laboratorioiden ja opistojen (temppelien) suuri salainen oppi.

Virgilius on myöskin sanonut: »Henki ylläpitää olentojen elämää ja sielu (maailmansielu), laajoihin jäseniinsä

levinneenä, panee liikkeelle joukkionsa (mens agitat molem) ja muodostaa yhden ainoan suunnattoman suuren kappaleen.»[1])

* * *

Kaikissa tapauksissa on ja tulee olemaan varmaa, että syvät ja älykkäät henget, jotka neronsa puolesta kaikissa suhteissa vetävät vertoja nykyajan ajattelijoille, ovat keskenään kiistelleet samoista hämäristä seikoista, joista vielä tänäkin päivänä kiistellään, ja se on aiheutunut samoista asian luontoon kuuluvista syistä: kaikkien aikain filosofit ovat tehneet sen havainnon, että heti kun ihminen kiistelee asioista, jotka ovat hänen aistimustensa alueen ulkopuolella, itsekukin tuomitsee näistä seikoista oman mielensä tai oman sielullisen suuntansa mukaan tai, kuten on tapana sanoa, tunteensa mukaan; sitä vastoin he lopulta aina tulevat samaan päätökseen, jos on tutkittava sellaisia asioita, joihin voi sovelluttaa aistimien todistuksia. Mutta tiede on edistynyt: ihmeellisiä havaintoja on tehty ja kalliit, ihmeteltävät koneet sallivat meidän kerran kokeellisen tieteen varmuudella tehdä tutkimuksia, joihin esi-isämme, muutamia harvinaisia, uranaukaisija-poikkeuksia lukuunottamatta, eivät voineet ryhtyä muuten kuin a priori-metodin avulla.

Filosofit joutuvat hyvin lähelle mielipiteittensä muodostelua ja yhteen sulattamista sinä päivänä, jolloin voivat ulkonaisilla aistimillaan ja koneillaan ilmeisesti todistaa ja tutkia sitä kolmatta perusainetta, johon ylempänä olen viitannut (tai ainakin sen ilmauksia), kolmatta jäsentä siinä kolminaisuudessa, jonka kahta ilmausta aineen ja voiman nimisinä he jo tutkivat.

1) Tekijän lausunnot buddhalaisuuden uskonnollis-filosofisesta katsantokannasta ovat osittain ammennetut hieman epäluotettavista lähteistä. Vertaa Oldenbergin y. m. uudempien tutkijain teoksiin buddhalaisuudesta sekä Olcottin ja Subhadra Bickschun buddhalaisiin katkismuksiin. Käänt. muistutus.

Kun se hetki koittaa, tullaan näkemään — mikä nyt voi kuulua ilveilyltä — että spiritualistit ja materialistit, jotka rehellisesti vaikka eri teitä pyrkivät totuuteen, eivät ole niinkään kaukana sovinnollisesta yksimielisyydestä, kuin alussa olisi voinut luulla. Samaten kuin työmiehet, jotka puhkaisevat tunnelia ja pyrkivät valoa kohti, kahteen ryhmään jaettuina käyden molemmilta puolilta kallion kimppuun, eräänä päivänä kohtaavat toisensa vuoren sisässä, samaten eri filosofiset oppisuunnat, vaikka nykyään riitaveljiä, kerran niitä erottavan verhon pudottua yhtyvät toisiinsa alkuperäisten ja hedelmällisten aatteiden yhteydeksi.

Tässä teoksessa saamme jäljempänä nähdä, että tämän mielipiteen perusteena on muu kuin »joku ehkä mieluinen mutta itse asiassa luuloteltu taru, jonka harhaan mennyt mielikuvitus on synnyttänyt».

KOLMAS OSA

Tutkimus universumin ja ihmisen kolmannesta perusaineksesta.

ENSIMMÄINEN LUKU.

SISÄLLYS: Vertaileva tutkielma mikrokosmoksesta ja makrokosmoksesta. — Kaksi perusainesta kieltämättömästi molemmissa. — Ihmisruumiin aine samaa kuin meitä ympäröivä aine. — Kaikki olemme auringon pojanpoikia. — Ihmisruumiin voimat ovat lainaa universumin voimasta. — Ihminen on aineeltaan ja voimaltaan ikuinen. — Kolmannen aineksen etsiminen järkeispäätelmien kautta. — Itsessään ihminen löytää selityksen universumiin. — Maailmassa on olemassa älyä. — Äly. — Voima. — Aine. — Pääsemätön pulma. — Materialistisia aatteita puolustavat todisteet, jotka saadaan aivoaineen vikaantumisesta. — Erityisiä todisteita. — Ainoastaan kokeellisten tutkimusten avulla voidaan päästä yksimielisyyteen. — Voisikohan löytyä aineellisia todisteita sielun olemassa olosta?

Esitettyämme lyhykäisen yleiskatsauksen maailmankaikkeuden ja ihmisen rakenteeseen jokapäiväisen tieteen päätelmien mukaan, on aika tehdä vertaileva tutkimus kosmoksesta universumissa ja ihmisessä etsiäksemme niitä yhtäläisyyksiä tai vastaavaisuuksia, joita ehkä voisi kummastakin tavata.

Olemme nähneet makrokosmoksessa olevan kaksi oliota joiden olemassa olo on epäämätön: aineen ja voiman, olettaen, että edellinen mahdollisesti ei ole muuta, kuin ulkonainen merkki eli oikeammin virtaus jälkimäisestä.

Toiselta puolen eivät nykyaikaisen fysiologisen suunnan kannattajat, joille edellä sanottu ei näytä olevan selvillä, ole tahtoneet nähdä elämän, eipä edes älynkään, ilmauksissa muuta kuin aineen ominaisuuksia.

Ennen kaikkea on tärkeätä olla yhtä mieltä seuraavasta: edellytetään sinänsä selväksi, että aine, josta ihmisruumis on muodostunut, on aivan samaa, kuin meitä kaikkialla ympäröivä aine; ihmisen ruumiissa ei tapaa ainoatakaan sellaista kemiallista alkuainetta, mitä ei löytyisi meitä elättävästä maasta, siitä alkuperäisestä »protoplasmasta», josta olemme muodostetut. Kuten ylempänä sanoin: ihmisruumis on aineellinen osa siitä taivaankappaleesta, jolla hän kiitää avaruudessa[1]). Miten siis voi vaatia, että tämän aineen laita olisi toisin kuin edellisen tai että sillä olisi erilaisia ominaisuuksia kuin toisellakaan?

On siis tärkeätä lähteä siitä periaatteesta, että ihmisen liikkeet, elonlämpö, verenkierto, hermosävähdykset, väräjämiset aivoaineessa y. m. eivät suinkaan ole ominaisuuksia siinä aineessa, josta hän on muodostettu, vaan sen yleismaailmallisen voiman toimintatapoja, joka ilmenee elämän tarkotuksen mukaan aineen välityksellä, minkä molekyylit tätä varten ovat erikoisella tavalla järjestetyt.

On vaihdettu subjekti objektiin, alus kohteeseen, samaten kuin on otaksuttu, että aurinko on maan kiertotähti, sen lyhty; ja oikeampaa olisi sanoa: aine on o m i n a i s u u s voimassa, kuin päinvastoin.

Siis tapaamme ihmisessä, tässä mikrokosmoksessa, pienoismaailmassa, aivan samaa, mitä kaikki yksimielisesti sanovat olevan makrokosmoksessa, suurmaailmassa, nimittäin ainetta ja voimaa, jotka kumpikin esiintyvät moninaisissa muodoissa.

---

1) Koska maa on syntynyt siten kuin jo ennen olemme selvittäneet, voimme sanoa itseämme useammassa kuin yhdessä suhteessa auringon lapsiksi. Inka-kansa ynnä muut, jotka ovat nimittäneet itseään päivän pojiksi, ovat kenties aikain alussa ja vertauskuvallisella tavalla saaneet näistä käsitteistä vihiä.

Voisipa mennä pitemmällekin tässä analyysissä ja osottaa, että ihminen aineensa ja voimansa puolesta on kuolematon, jopa ijankaikkinen; sillä hän on muodostunut aineesta ja voimasta, mitkä molemmat kyllä ovat muodoltaan muuttuvaisia, vaan olennoltaan aina pysyvät samoina.

Rientäkäämme kumminkin sanomaan, että jos ihminen olisi ainoastaan ainetta ja voimaa, niin ei hänen persoonallisuutensa eläisi kauemmin kuin näiden molempien ainesten yhteys kestää, sillä kumpikaan niistä ei ole hän.

* * *

Ihminen filosofina kuitenkin kohoutuu aineellisten esineiden yläpuolelle paremmin niitä hallitakseen ja upottaa ajatuksensa äärettömään avaruuteen päästäkseen siellä kahden salaisuuden perille: maailman salaisuuden ja sen mysteerion, joka on hän itse. Hän katselee taivaan lakea ja tähtiä; hän tutkii tuskallisena universumia, johon hän, pelkkä atoomi, ikäänkuin hukkaa oman itsensä. Jotta ei mistään häiriintyisi, hän koettaa erittäytyä kaikesta, kaikesta mitä ennen kenties on oppinut

Hänen katseensa huomaa heti erään tosiasian: jotakin on olemassa; tämä jokin on aine.

Muuan toinen tosiasia kiinnittää melkein yhtä pian hänen huomiotaan: tämä aine liikkuu. Vaan hän oivaltaa pian, ettei aine liiku omasta sisällisestä voimastaan, sillä siinä on hitautta, ja koska siinä on tätä, ei se voi itsestään liikkua. Hänen tutkimuksensa osottaa hänelle, että tämä liikunto, kaikki sen seuraukset ja muutokset ovat voiman ilmauksia.

Huomattuaan että kaikki, mihin hän tähän saakka on tutkimuksessaan päässyt, supistuu näihin kahteen prinsiippiin, joihin kaikki hänen havaitsemansa ilmiöt voi lukea, pysähtyy ihminen hämmästyneenä ja pettyneenä. Voima voi selittää hänelle aineen olemassa olon; mutta

entä voima? Mitä se on ja mistä se on kotoisin? Mitä sen takana piilee?

Turhaan hän antaa katseittensa harhailla ympäri maailmoja, näiden majesteetillisesti kulkiessa sitä rataa, jonka viisas ja näkymätön käsi näkyy niille taivaan avaruudessa viitottaneen. Hän epäilee saavansa tietää mitään tästä suuresta universumista, joka on niin juhlallinen ja mykkä ja kuitenkin elämää täynnä. Turhaan hän kysyy neuvoa tähdiltä, kuulta, auringolta ja kiertotähdiltä: kaikki nämä saavuttamattomat syvyyden jättiläiset ovat hänen äänelleen yhä kuuroja.

Ainoa keino, mikä ihmiselle silloin jää, on vetoutua itseensä, kuunnella omia elämän ilmiöitään ja tutkia omaa minuuttansa.

Hän näkee silloin itsessään ensin ruumiin, joka on ympäröivästä aineesta lainattu: tämä l a i n a t t u ruumis ei siis ole hän itse; hän on kerran sen riisuva; hän antaa sen takaisin maalle, jolta on sen saanut ja josta se on muodostettu, sinä suurena maksunsuorituspäivänä, joka on jokaiselle kerran koittava. Sitte hän tutkii itseään ja huomaa aineensa olevan tuon t o i s e n aineen kaltaista.

Sittemmin hän havaitsee itsessään yhtä moninaisina muotoina kuin aineessakin tätä voimaa, jonka vaikutuksia hän on nähnyt ympäröivissä esineissä.

Päästyään näin pitkälle hän k ä s i t t ä ä olevansa tehty yleismaailmallisesta aineesta ja voimasta; mutta millä hän tämän k ä s i t t ä ä ? Aineellaanko vai voimallaan vaiko kummallakin yhteisesti? Mutta silloinhan yleismaailmallinen aine ja voima olisivat älyllisiä!

Nähdessään kuoleman ja hitausvoiman vaikutuksia raadossa, hän tekee sen johtopäätöksen, ettei aine yksistään voi ymmärtää eikä a j a t e l l a .

Kun hän selvittelee tätä voimien moninaisuutta ja huomaa, että ne vain ovat ylläpitämässä hänen elimellisen aineensa toimintoja tai täyttämässä hänen itsetietoista ja järjellistä tahtoaan, tekee hän sen johtopäätök-

sen, että hän on ymmärtänyt mitä tahtoi ymmärtää jollakin, joka ei ole hänen ainettaan eikä hänen voimaansa ja hän antaa tälle nimen äly (intelligensi).

Ja tuntien oman luontonsa hän johdonmukaisesti siirtyy tunnetusta tuntemattomaan ja sanoo itselleen, että koska hänen aineensa ja voimansa ovat tuosta yleismaailmallisesta lähteestä kotoisin, niin täytyy hänen älynsäkin olla samaa syntyperää: hän on aavistanut universumin kolmannen elementin. Hän on nähnyt ja ymmärtänyt, että samalla kuin Maailmassa on Ainetta ja Voimaa on siinä myöskin Älyä.

Hän on ymmärtänyt, että oli välttämätöntä tutkia ja ymmärtää itseään saadakseen oikean käsityksen maailmankaikkeudesta; sillä me voimme yhtä vähän käsittää maailman olemusta sen vähäisen mukaan, mitä siitä näemme, kuin meikäläisellä järjellä varustetun olennon olisi mahdollista käsittää ihmistä, jos sen suuruussuhteet sallisivat hänen tutkia ainoastaan pienen pientä osaa ihmisestä, esim. muutamia hiussuonen sisässä kierteleviä verisoluja.

* * *

Emme todellakaan voi päästä pois tästä pulmasta: joko on yksi ainoa äly olemassa koko maailmankaikkeudessa, äly, josta monta rajotettua älyä on vuotanut samoin kuin aine rajotetuissa olomuodoissa vuotaa voimasta, joka itse taas johtuu korkeammasta prinsiipistä, tahi ovat aine ja voima itsessään älyllisiä. Sillä miksi ainoastaan se aine, josta ihmisen aivot ovat muodostetut, kykenisi älyä synnyttämään? Eikö universaalisessa aineessa ole muuta yhtä soveliasta ainesta luomaan ajatuksia, kuin tuo vähäinen määrä harmaata ja fosforinsekaista ydintä, joka muodostaa aivojemme älyllisen osan? Tämän kysymyksen tekeminen on jo tavallaan sen ratkaisu.

Eräs niiden suuria pääväitteitä, jotka älyllisissä ilmiöissä eivät näe muuta kuin pelkän tuloksen ties mistä sattu-

masta, joka muka on aiheuttanut aivojen elimellisen aineen mielivaltaisen järjestymisen, on tämä: loistavimmillakin älyn lahjoilla varustettu ihminen voi muuttua kuin luontokappaleeksi, joka vain syö ja makaa, jos hän loukkaa päänsä taikka hänen aivoainettaan kohtaa myrkytys, tahi halvaus taikka jokin muu onnettomuus. Ja he sanovat: »Siinä nyt näette, miten älynne, sielunne, laita on; ei tarvita muuta kuin että pieni suoni katkeaa tai vähitellen kasvaa umpeen jossain aivojen osassa, niin paraskin kaunopuhuja kadottaa muististaan muutaman sanan tai mykistyy, ja nerokkainkin mies muuttuu raukaksi ja hölmöksi. Eikö tämä riitä todistamaan, että äly on vain ominaisuus aineessa, koska sitä ei enää ole, jos aine vahingoittuu? . . . .» Ei, se ei ole riittävä todistus. Ja jos käytämme muuatta metoodia — jota vielä monta kertaa tulemme käyttämään väitöksiämme todistaessamme — ja otaksumme riippumattoman älyn olemassa olon tunnetuksi, on päivän selvää, että jos tämä yhtä tai toista tarkotusta varten yhdistyy aineeseen, niin syntyy — aivoaine kun on niin erinomaisen arkaluontoista ja hienoa — suurempia tahi pienempiä keskeytyksiä älyn toiminnassa heti aineen jollain tavoin jouduttua epäelimelliseksi.

Minun mielestäni sitäpaitsi, ottamatta lukuun kokemuksesta tuotuja syitä, niillä järkiperäisillä syillä, mitä voidaan keksiä, ei ole puhtaasti tieteelliseltä näkökannalta suurempaa arvoa kuin edellisilläkään. Saattaa esimerkiksi väittää: »sielun» olemassa olon kieltäminen sillä perusteella, että sen toiminta loppuu samalla hetkellä kuin sen ilmauksissaan käyttämä aine häviää tai sairastuu, on yhtä järjetöntä kuin jos kieltäisi höyryn olemassa olon siitä syystä, että koko kone pysähtyy jonkun satunnaisen vaurion kohdatessa höyrypannua tahi silinteriä. Tahi saattaa sanoa näin: paraskaan taiteilija ei voisi ilmaista kuulijoilleen neronsa suuruutta soittaessaan kielettömällä viululla tai pianolla, josta puuttuu muutamia näppäimiä. Mutta tässä kuten usein muutenkin on tunnustettava,

että kaikki vertaukset ontuvat eikä vertaus ole mikään täydellinen selitys.

Materialistit ja spiritualistit eivät ole kummatkaan voineet saada toisiaan vakuutetuiksi mielipiteittensä pätevyydestä, vaikka heidän todisteensa kyllä ovat olleet sukkelia, ja itse ovat olleet lahjakkaita ja vilpittömästi pyrkineet totuuteen. Ja se on aina johtunut samasta syystä, siitä nimittäin, ettei voida päästä yksimielisyyteen (useinpa ei edes pitkällisen tutkimuksenkaan avulla) muusta kuin siitä, mikä sattuu ja tavallaan pysyy aistimustemme alueella.

Jos näin on laita, niin miten te sitte — tullaan varmasti sanomaan — voitte väittää filosofien kerran tulevan tästä asiasta yksimieliseen loppupäätökseen, sillä tästä »sielun» olemisesta koskevasta kysymyksestähän te olette ennen kaikkea tahtonut puhua?

Vastaukseni on oleva niin vailla kaksimielisyyttä kuin mahdollista:

Me voimme saada *aineellisia* todistuksia sielun olemassa olosta.

Tätä tosiasiaa en sydämmessäni rahtuakaan epäile: tiede voi tästedes, milloin tahtoo, tutkia kolmatta universumin perustavista elementeistä, joka tavataan myös mikrokosmoksessa, aivan samalla tavalla kuin se tutkii molempia toisia alkuaineksia, joita se silloin tulee paljoa paremmin käsittämään; tarkoitan ainetta ja voimaa.

Tämän tahdon seuraavassa todistaa.

TOINEN LUKU

SISÄLLYS: Jälkikatsaus. — Älyn olemassa olo joko ruumiillisessa verhossa tahi ilman sitä. — Äly riippumaton aineesta. — N. s. spiritistiset ilmiöt tukevat tätä mielipidettä — Paljo on vielä, jota emme tunne. — Tietoja ei saavuteta ilman vaivannäköä. — Ero sellaisen välillä, joka ajattelee, ja sellaisen, joka ei mitään mietiskele. — Tieteellisen tunnustuksen hetki. — Tämä koittaa kerran kaikelle, mikä on totta. — Aatteiden ja totuuksien Prokustes-vuode. — Se aika on ohi, jolloin ensin täytyi näyttää toteen sielullisten ilmiöiden olemassa olo, — Lahjakkaita ja oppineita tutkijoita kyllä on; sentähden ei ole enää välttämätöntä koettaa etupäässä vakuuttaa niitä, jotka eivät tahdo nähdä päästäkseen vakaumukseen.

Nyt kun ryhdyn tutkimaan muutamien ihmisessä havaittavien sielullisten ilmiöiden arvoa, sen todistamisvelvollisuuden kannalta, johon olen sitoutunut, kehotan lukijaa hetkeksi pysähtymään ja heittämään silmäyksen taaksepäin. Ennätettyämme tähän kohtaan sitä olioiden selvittelyä, jota olemme yrittäneet, voimme pienellä katsahduksella saada yleissilmäyksen taaksemme jääneistä laajoista aloista, joiden rajan yli juuri olemme astuneet, joutamatta syvemmin tutkimaan sisustaa (jos meidän vastedes on mahdollista, niin täydennämme tämän tutkimuksen). Tämän johdosta olen jo huomauttanut, että esillä oleva teos ei suinkaan pyri perinpohjaisesti käsittelemään tätä ainetta; kirjottajan koko kunnianhimo supistuu yritykseen s a a d a i h m i s i ä ajattelemaan, ja hän seuraa tässä suhteessa Esprit des lois (lakien henki)[1]) nimisen teoksen kirjottajan neuvoa.

---

1) Käsitellessänne jotakin ainetta ei ole tarpeellista sitä loppuun tyhjentää; pääasia on saada ihmisiä ajattelemaan (Montesquieu).

Niin, pyrintöni on herättää ihmisiä ajattelemaan ja toivon, että tämä pieni kirja kerran — samoin kuin evankeliumin mukaan hyvä siemen — lankeaa hyvään maahan. Siksi olen tahtonut pukea ajatukseni lyhyeen muotoon, hyvin tietäen sitäpaitsi, ettei paksuja kirjoja lueta höyryn ja sähkön aikakaudella. Eikä muuten — kuten Paul-Louis Courier on sanonut — kovin monen sivun alaa tarvita parhaiden asiain lausumiseksi.

Mutta ottakaamme nyt, kuten ehdotin, muutamilla riveillä yleiskatsaus niistä aloista, joiden kautta niin nopeasti olemme kulkeneet.

Ensiksikin olemme selvittelyssämme lyhyesti tutkineet makrokosmosta. Heittäen katseen maapalloomme, alotimme elävän maailmankaikkeuden tarkastuksen lähtien ulettuvaisuutta puuttuvasta perushiukkasesta, heittäytyäksemme ulos avaruuteen tutkimaan maailmoiden syntyä ja loppua.

Sen jälkeen koetin, tämän teoksen toisessa osassa, antaa jonkunmoisen käsityksen pienoismaailmasta, esittämällä aluksi tärkeimpien oppisuuntien mielipiteet sen rakenteesta. Olemme nähneet, että ihminen, samoinkuin maailmakin, sisältää eräitä prinsiippejä: ensiksikin ainetta ja voimaa. Tämä on johtanut meitä vertaillen tutkimaan universusumia ja ihmistä kolmannessa osassa.

Tässä kolmannessa osassa olemme saaneet tietää, että paitsi ainetta ja voimaa maailmassa on vielä älyä, samoin kuin ihmisessäkin, ellei tahdo otaksua, että ainoastaan yksi ainoa aines koko maailman avaruudessa (jos äly olisi vaan aineen tuote), nimittäin ihmisen aivoaines, kykenee synnyttämään niinsanottuja älyllisiä ilmiöitä.

Nyt kun johtopäätöksemme ovat saattaneet meidät tunnustamaan kolmannen niin sanoakseni prinsiipin eli kolmannen elementin olemassa olon maailmankaikkeudessa samoin kuin ihmisessäkin, on minun vielä osotettava, että tämä kolmas prinsiippi (ensimäinen tärkeydeltään) on ihmisessä vapaa ja riippumaton. Kenties on minulle suotu

onni todistaa tämän elementin pysyväisyys, se on kuinka tietoinen äly jää eloon sen aineen hajottua, johon se on sattunut olemaan ykdistetty ihmisruumiin muodossa, toisin sanoen osottaa että älyllä voi olla abmaterialinen (materiasta erotettu) olo kommaterialisen (materiaan yhtyneen) olonsa jälkeen; juuri sitä kohti pyrin.

Se on kyllä uskalias vaan ei suinkaan uhkarohkea tehtävä. Nyt en siinä pane mitään alttiiksi, sillä kirjotettuani tätä todisteluani varten erään kirjan, joka merkittiin kiellettyjen kirjain luetteloon (index'iin) sekä Pariisissa että Roomassa, kenen salamaa minun tästedes on peljättävä paitsi taivaan? Mutta salama ei ole tähän saakka näkynyt ennakolta tiedustelleen niiden mielipidettä tai uskontoa, joita se kohtaa; epäilemättä se on jättänyt taivaan huoleksi »tuntea omansa». Vaan ihmiset, he valikoivat ja — erehtyvät, mikä on pahempaakin, sillä heissä on jonkunlainen taipumus useammin tuomita ja iskeä niihin, jotka ovat oikeassa, kuin siihen, joka on väärässä 1).

En soisi, että luultaisiin minun puhuvan katkeruudesta, sillä sitä ei sydämessäni ole; ja minä suon mielelläni niille anteeksi, jotka ovat luulleet olevansa kyllin puhtaat heittämään minuun ensimäisen kiven. Totuus jonka aamunkoitto on tulossa, on kostava minun puolestani ja minua ihastuttaa tietää, että se on valaiseva yhtä hyvin vastustajiaan kuin ystäviään lähinnä edelliseltä pimeältä ajalta. Vanhurskaat, jotka ovat totuutta puolustaneet uhkaavasta vaarasta huolimatta, vetäytyvät takaisin varjoon, muistelematta kärsimiään pilkkasanoja ja pyytämättä »päästä kunnioitetuiksi vaivat kestettyään». Kunnianosotukset tulevat epäilemättä niiden osaksi, jotka

1) Voisi tehdä tästä aineesta huvittavan tutkimuksen. Monet ihmiset tekevät pahaa ,,sanoissa ja töissä" eräistä paheellisista sielun taipumuksista, ilman huvia ja hyötyä, ikäänkuin sisällisestä pakosta. Minä sanon tätä kakomaniaksi (taipumukseksi tehdä pahaa). Talonpoika, joka liuskaäänestyksellä tuomitsi Aristideen syystä, että hänen mielestään tätä oppinutta oli niin kauan kunnioitettu ,,rehellisen" nimellä, oli kakomaani.

työnnettyään totuuden kerran luotaan, nyt antavat sille uuden latinalaisen nimen, kun vihdoinkin ovat sen tunnustaneet.

Todellisuudessa on asian laita näin: Älyä on olemassa ilman ainetta, tämän sanan tavallisessa merkityksessä, ja samalla kun kerran vielä uudistan, etten ole mikään nykyaikainen spiritisti, vakuutan, että kaikki n. s. spiritistiset ilmiöt — paitsi samannimiset teoriat — ovat ehdottoman todellisia, mikä ei suinkaan merkitse sitä, ettei niitä voisi jossakin määrin matkia. Nämä ilmiöt tukevat väitettäni ja juuri tämän toivon voivani todistaa.

Ja kuitenkin sillä on hyvin vähän merkitystä. »Suureksi häpeäksi» monelle nykyajan oppineelle käy se seikka, että itsepäisesti ovat väärin käsittäneet sellaisen tärkeän tosiasian, joka varsinkin viime neljännesvuosisatana on lakkaamatta tarjoutunut heidän tutkittavakseen. Näiden henkilöiden rangaistukseksi on jääpä se, että uransa lopussa huomaavat väärin käyttäneensä elämänsä ja niin sanottuina oppineina kuolevansa tietämättöminä tärkeimmästä asiasta mitä heidän olisi suotu oppia tuntemaan. Vaan kärsivällisyyttä, sanon vieläkin kerran! Kasvavaa miespolvea saadaan epäilemättä vielä hillitäkin, sillä niin vahvaksi tulee vastavaikutus. Ja me, joita te, herrat, nyt halveksitte, me rupeamme teitä puolustamaan seuraajainne ylenkatseelta. »Antakaa heille anteeksi», sanomme me silloin kuten kuolemaan tuomittu Golgatalla, »he eivät tienneet, mitä tekivät». He eivät voineet sitä tietää, ja niiden syiden joukossa, jotka jossakin määrin tätä puolustavat, on seuraava: jokapäiväisen elämän mitättömät hommat olivat niin lähellä heidän silmiänsä; siitä seurasi, että kun nuo täyttivät heidän koko näköpiirinsä, ne estivät näitä lyhytnäköisiä raukkoja näkemästä niitä todellisia, suuria asioita, jotka olivat etäämmässä. Se oli vaan näkökysymys.

* * *

Nykyään ei kukaan uskaltaisi sanoa, ettei mitään suurta keksintöä enää voida tehdä, niin korkealla kannalla kuin tiede nyt onkin. Muinoin on kyllä ollut ihmisiä, jotka ovat katsellessaan aikansa korkeaa tietomäärää rohjenneet julistaa etteivät usko ihmisen voivan kohota enää sen korkeammalle sivistyksessä ja tiedoissa. Vaan nyt, ehdittyämme opinnoissa pidemmälle, jolloin todellisen tiedon tunnusmerkkinä on, että ihminen tajuaa tietämättömyytensä, ei enää kuule sanottavan: ei ulommaksi vaan kyllä: ylemmäksi!

Elkää kuitenkaan luulotelko, te nuoret, jotka innostuneina olette astuneet uuden opin uralle, että, vaikkapa teitä odottaakin kunnian laakeri, myös taisteluitta ja vaaroitta sen saavutatte otsanne koristeeksi! Sillä etenkin uudesta tieteestä saattaa sanoa, että se on jyrkkien kallioiden aitauksessa.

En pyydä tällä erää kauemmin viipyä tässä aineessa, vaan tahdon edempänä huomauttaa yllämainitsemieni ilmiöiden tutkijaa uhkaavista vaaroista.

* * *

Olen nähnyt ja tutkinut s a t o j a niin ratkaisevia todisteita, että ihmettelisin, miten vähän sentään vielä on edistytty sielutieteen alalla, ellen tuntisi ammattioppineiden mielenlaatua. Ja minua haluttaa, lukiessani uusimpia teoksia, joissa näitä kysymyksiä pohditaan jotenkin kevytmielisesti, tavan takaa huudahtaa: »Kukahan, oi mahtavat jumalat, lienee sitonut niin paksun tomuverhon kuolevien silmille, että he yhä lakkaamatta saattavat erehtyä siitä mikä on todellisuutta ja mikä petosta?»

Olen nähnyt, sen myönnän, sellaisia asioita, joita ainoastaan muutamien ihmisten on suotu nähdä; mutta se tulee siitä, että herättyäni aivan yksinkertaisen tosiseikan johdosta havaitsemaan olen t a h t o n u t tietää ja uhrannut aikaa tutkimuksiin.

Ei mikään hyvä tule vaivatta, eikä tieto työttä. Schopenhauer sanoo: totuus ei tule lentäen syliimme. Täytyy etsiä, täytyy ajatella.

Ajatella! Siinä juuri vaikeus onkin! Sen mielestä, joka ei ajattele, on kaikki, mitä on tottunut näkemään, aivan luonnollista; hän syntyy, elää ja kuolee kysymättä, miksi mitään on olemassa. Ja päinvastoin taas pieninkin tapaus, joka ei enää ole niiden kaltainen, mitä hän on tottunut mitättömän olonsa aikana näkemään, saattaa hänet tasapainostaan. — Toisin on ajattelevan ihmisen laita: pieninkin hyönteinen, mitättömin heinänkorsi, pikkuruisin solu kasvin lehdessä tai eläimen ruumiissa herättää hänessä mietteitä ja ihmettelyä. — Näitä kahta laatua ihmisiä tapaa sekä oppineissa piireissä että työmiehissä.

* * *

Se, mitä tähän päivään saakka tieteellisessä maailmassa on sattunut niille tosiasioille, joista aion puhua (»lucidin somnambulismin,» kaukonäkemisen, ajatusten siirtämisen ja »spiritististen» ilmiöiden tosiseikat), muistuttaa minulle juttua paavi Leo X:lle XVI vuosisadalla (1520) näytetystä mikroskoopista. Kone oli kaikkein mielestä sangen ihmeellinen ja sen harrastajia huvittava, mutta kenenkään päähän ei pistänyt käyttää sitä siihen tarkotukseen, joka vasta 300 vuotta myöhemmin opittiin tuntemaan. Se mitä nimittäisin »tieteellisen arvioimisen hetkeksi» ei vielä ollut tullut.

Pyydän nöyrimmästi anteeksi tiedeseurojen ja akatemian arvoisilta jäseniltä, että otan vapauden heille ilmoittaa arvioimisen hetken jo koittaneen tässä »universumin analyysissä» tutkimilleni ilmiöille, huolimatta kaikista yrityksistä hidastuttaa kellon käyntiä. Ja mielipahakseni täytyy minun lisätä, että jos tämä arvioiminen ei olekaan tapahtuva heidän avullaan, se tapahtuu ilman heitä

tahi heistä huolimatta. Se on tullut, tämä hetki, ajallaan joka keksinnölle: se on laki; tätä lakia on uudestaan sovellettava.

* * *

Menneisyyteen sisältyy monta opettavaista tosiasiaa. Eivätkö kaikki suuret keksinnöt ole saaneet osakseen vastarintaa, sitä ankarampaa, kuta enemmän ovat eronneet sovinnaisista käsitteistä? Olkaa sentähden varovaisia kielloissanne a priori! Vaan ei! Historia, sanottakoonpa siitä mitä tahansa, ei näytä ihmisille mitään opettavan. Niinpä tein kolme vuotta sitte hauskan huomion, minkä tässä kerron: Erään pariisilaisen kustantajan toimesta ilmestyi kolme kirjaa lyhyellä väliajalla. Ensimmäinen käsitteli hypnoottista suggestioonia, toinen sisällistä (mental) suggestioonia ja kolmas spiritistisiä ilmiöitä. Kirjojen tekijät olivat kolme oppinutta miestä, kaikki kolme lääkärejä. Ensimäinen kirja (se joka käsitteli hypnoottista suggestioonia) tapasi heti ilmestyttyään tieteellisessä maailmassa monta epäuskoista (luulenpa, että he jo ovat melkein kaikki kääntyneet). Tämä kirja sisälsi selonteon hyvin huomattavista hypnoottisista kokeista, vaan sen tekijä ei tahtonut hyväksyä mentaalista suggestioonia, jota toisen kirjan tekijä todisteiden nojalla puolusti. Mutta tämä jälkimäinen sitä vastoin lopetti teoksensa pitkällä lausunnolla, jossa surkutteli tieteen vahinkoa tämän menettäessä työntekijän, joka oli ruvennut spiritististen ilmiöiden tunnokkaaksi puoltajaksi, koska hän ei arvannut näiden ilmiöiden olevan vain erään muunnoksen sisällistä, mentaalista, suggestioonia, jossa mediumin (välittäjän) itsetiedottomana puolella on tärkein tehtävä! — En tahdo lausua mitään kolmannesta kirjasta, jonka tekijä ei ehkä aina ole osottautunut terävämmäksi arvostelijaksi kuin ammattitoverinsakaan; syyn siihen lukija saattaa arvata.

Miten hyvin tämä havainto osottaakaan ihmishengen taipumuksia! On muovaeltu kehys (joka tietysti on erinomainen), ja kaikki, mikä ei siihen mahdu, typistetään tai tyrkätään pois muitta mutkitta: todellakin Prokustesvuode toisten aatteille ja jokaisen saavutettaville tosiasioille.

Seuraavilla lehdillä en tule esittämään mitään uutta kokemusta, vaikka tosin sen jälkeen kuin julkaisin edellisen teokseni olen ollut läsnä useissa huomattavissa tilaisuuksissa ja saanut vaarinottaa suuret määrät mieltä kiinnittäviä ilmiöitä, puhuakseni vain näistä. Sentähden minusta tuntuu ikävältä koettaa nyt todistaa alkeita, niitä vähäisiä tosiseikkoja, jotka tänään näyttävät minusta olevan vain sangen keskinkertaisia merkitykseltään, enkä tahdo hukata aikaani palaamalla tähän aineeseen. Yhtä kernaasti voisin ruveta opettamaan aakkosia pikkulasten koulussa. Ja sitäpaitsi on se aika jo ohi, jolloin oli välttämätöntä ensin todistaa sielullisten ilmiöiden oleminen. Koska nyt ei ole enää puutetta älykkäistä ja oppineista tutkijoista, ei suinkaan ole välttämätöntä koettaa vakuuttaa niitä, jotka sanovat: »Tuota minä en usko, ennenkuin näen» (sellaisia olen tavannut). Sellaiset kunnon ihmiset kyllä aina löytävät jonkun tähkäpään sielutieteen vainiolta kun kerran näkevät parhaaksi seurata vastustamatonta uutta liikettä, joka on alkanut, ja jonka virta on vievä mukanaan ja hukuttava nykyajan filosofian.

Sentähden, jos tahtoo tutkia kysymystä alusta asti, kehotan perehtymätöntä lukijaa katselemaan edellistä teostani.

Ja nyt lähtekäämme tutkimaan olioiden luontoa ihmisessä!

KOLMAS LUKU.

SISÄLLYS: Ihmisen sikiäminen on mikroskoopillinen toiminta. — Se on yksinkertainen, vaan suuri tapahtuma. — Otaksumat hengen ennakolta olemisesta ja olemattomuudesta ruumiiseen nähden. — Oletus hengen ja ruumiin samanaikaisesta muodostumisesta on väärä. — Voimaa voi yhtä vähän huomata kuin älyäkään, näkee vain niiden vaikutukset. — Miten saattaa todistaa hengen itsenäisyyden? — Edellyttämällä, että muuan tuntematon on tunnettu. — Osa hengen kykyjä on toimetonna niissä tehtävissä, jotka ovat älyä alhaisemmat? — Hengen koneellinen vaikutus hermosoluihin. — Durand Gros'in polyzoismi. — Tosiasioita sielun kyvystä vastaanottaa tietoja muutenkin kuin tavallisilla aistimilla. — Unia.

Kaksi mikroskoopillisen pientä aljetta: eräänlaisilla väräjävillä haituvilla varustettu solu, miehinen elementti, ja toinen pallomainen solu, naisellinen elementti; kaksi miltei matemaattista pistettä kohtaa toisensa, ja ihminen on siitetty.

Pyöreässä solussa tapahtuu kohta muutos; se haikeaa ja jakautuu joukoksi uusia soluja; joista sitte ihmisruumiin jäsenet muodostuvat.

Tämä kahden solun kohtaaminen, jotka tulevat kahdesta eri olennosta muodostaakseen kolmannen, on suuri tosiasia.

Ja tämän tapahtuman ympärille keräytyvät sitte aine ja voima.

Mutta, olettaen älyn olemassaolon yleismaailmallisena aineena, »puhaltaako» se aineeseen samalla kertaa ja siinä määrin kuin tämä viimemainittu kokoaa itseensä voimaa?

Vai onko oletettava egyptiläisten, kaldealaisten ja intialaisten oppisuuntien mukaan, joilta Pytagoras, uusplatonilaiset, kabbalistit, teosofit, yksinpä nykyaikaisten spiri-

tistien »henget» ovat saaneet ensi käsityksensä, että henki on jo ennaltaan olemassa ja että se jo on asunut useissa ruumiissa, elänyt monta elämää?

Edellisessä tapauksessa henki, asteettain vapautuen persoonattomasta älystä, yhdistyisi voimaan ja aineeseen suuremmassa tai vähemmässä määrässä »aivo-recipientin» arvon ja laajuuden mukaan. Persoonallisuus ryhmittyisi sen suuren tapahtuman ympärille, josta ylempänä puhuin, vaihdellen yksilöllisesti ja sattumalta ja sitä johtaisivat kehityksessään mielivaltaisesti (olinpa sanoa »väärin») perinnöllisyys, atavismi, yhteiskunnallinen asema, ympäristö, kasvatus ja tuhannet muut vaikutukset, joita emme ole luoneet ja jotka niin suuressa määrässä vähentävät p e r s o o n a l l i s t a vastuunalaisuuttamme.

Ne, jotka väittävät, ettei sattumaa olekaan, eivät voisi hyväksyä tätä olettamusta, vaan luultavasti mieluummin hyväksyisivät toisen: ilmestyneen ja persoonoidun älyn ennakolta olon, eläen vuorotellen aineeseen yhdistyneessä ja aineesta erotetussa tilassa. Erilaisuus ihmisten kohtaloissa saisi siis selityksensä edellisistä ansioista tai virheistä. Vaan jos henki on jo ennen olemassa, millä hetkellä tämä älyllinen pikku rakko, joka potentsiaalisesti omistaa kaikki vastaiset mahdollisuutensa, yhdistyy ainevoimaan? Jälkeenkö siemenaineen täydellisen jakautumisen, sittenkun sirkkalehdet ovat selvästi huomattavissa ja aivot siis sijotetut niihin alkeisiin, joista ne muodostuvat? Tapahtuuko yhdistyminen vähitellen? Kaikissa tapauksissa alkaisi tämä aineen »älyllistyminen» aikoja ennen syntymää. Henki siten suljettuna kolminkertaiseen lihakuoreensa »häilyisi vetten päällä» noin kolme kertaa kolme kuunkiertoa, ennenkuin jälleen ilmaantuisi päivän valoon.

* * *

Olkoonpa sen asian laita miten tahansa, niin on meillä nyt ihminen valmiina. Tutkikaamme häntä!

Kaikkein ensiksi huomaa tässä ihmisessä — samoinkuin maailmankaikkeuttakin tutkiessamme — aineen, se on: hänen ruumiinsa. Tämä ruumis liikkuu energiasta johtuvain erilaisten voimain vaikutuksesta. Tätä voimaa huomaa yhtävähän kuin sitä, mikä elähyttää olentoa: vaikutukset vain näkyvät. Samoin on älyn laita. Tunnetaanko mitään vaikutusta ilman syytä?

Minulla puolestani on eräitä syitä ajatella, että henki, tietoisena yksilöllisyydestään, on olemassa ennen ruumiin ainetta, mutta mielestäni ei ole vielä aika siitä puhua [1]) Jos oletetaankin, että asia on toisin ja että yksilöllinen, äly muodostuu sen mukaan kuin aine vetää puoleensa persoonoimattoman älyn elementtiä, niin on todistettava että tämä yksilöllinen äly, kun se kerran on muodostettu, on jossakin määrin riippumaton hermoaineesta elämän kuluessa ja että se pysyy ruumiin kuoltuakin.

Tiedän hyvin, että useille sangen oppineille miehille — ja sellaisiin vain haluankin vedota — on tarpeetonta ruveta tätä kokemuksiin perustuvaa todistelmaa laatimaan. Enkä puhu uskovaisista, vaan henkilöistä, jotka tietävät ja jotka antavat vain järjen seuloa aistimiensa hankkimia todistuskappaleita. Mutta heitä varten en kirjotakaan, ja tämän teoksen muoto on, siitä olen varma, poistava heiltä kaikki epäilykset tässä suhteessa.

Mitä niihin tulee, joilla vielä ei ole ollut aikaa tahi

---

1) Mistä se johtuu, ettemme muista edellisiä elämiämme? kysyttiin Pytagoraalta. Jotkut muistavatkin, vastasi hän, kertoen, mikä hän oli ollut usean edellisen elämän ajalla. — Tuohon kysymykseen voisi vastata, ettei, jos todellakin olemme eläneet useampia kertoja, suinkaan olisi ihmeellistä, jos sen olemme unohtaneetkin, kun ottaa huomioon, että hyvin pian unohdamme vähemmin tärkeitä tapahtumia nykyisessäkin elämässä sekä ettemme ensinkään muista, mitä olemme tehneet, nähneet tai kuulleet somnambulisessa tilassa, emmepä edes enää muutamia minuuttia jälkeenpäin. Voisi lisätä, että somnambuulien tila (vallankin kun siihen yhdistyy selvänäköisyys) on muutamassa suhteessa ylempi tila kuin tavallinen tilamme ja että tultuamme uudelleen ruumiiseen yhdistettyyn tilaan, »astuttuamme alas» aineeseen, »juomme Lethen virrasta», puhuen vanhaan verrannolliseen tapaan. Mutta tämä ei ole mikään syy: paras syy, jos asian laita on siten kuin Pytagoras opetti, on se, että se on laki, joka laki meidän tietämättömyydestämme huolimatta saattaa olla olemassa.

tilaisuutta näitä tietoja saavuttaa, pyydän heiltä seuraavan myönnytyksen: tahdomme, kuten algebrassa, helpottaaksemme menettelyämme, otaksua, että eräs tuntematon suurre on tunnettu. Siis: olettakaamme, että on olemassa sielu, henki, äly tai miksi tätä olemusta tahtoo nimittää, jonka sanotaan olevan henkistä laatua. Olettakaamme sen olemassa olo ja ryhtykäämme tämän olettamuksen perusteella tarkastamaan sen tehtävää ihmisessä.

Tavallisessa tilassa saattaa aineessa täydellisesti ruumiillistuneen hengen otaksua kadottaneen useita korkeampia ominaisuuksiaan. Osa näistä ominaisuuksista on niin sanoakseni saatettu itsetiedottomuuteen eräiden tehtävien hyväksi, joita niiden tulee täyttää elävän olennon sielunelämässä, sen vaistomaisessa tai eläimellisessä elämässä.

Tavallaan me emme ole kokonaan oma itsemme: henki ei ole enää suoranaisessa yhteydessä ulkomaailman kanssa; sitäpaitsi sen elimet sitä usein huonosti palvelevat. Tämä voi selittää miksi muutamat somnambuliset henkilöt ovat paljoa suuremmassa määrässä, »lucidia» (selvänäköisiä) hypnoottisessa tilassa, mikä on alkua ruumiista erotettuun tilaan, alkua tämän paremman osamme vapautumiseen, jota viime aikoina on ruvettu nimittämään itsetiedottomaksi.

Olkoon tämän laita miten tahansa, niin käyttää se osa henkeä, joka normaalitilassa on älyllisten toimintojen käytettävissä, mahdollisimman parhaiten sitä voimaa, jota lakkaamatta vaihtelevassa tasapainotilassa on älyn toimintojen elimissä. Tahdon selittää tätä lähemmin: kuta vähemmin joku yhdistetty kappale on kemiallisesti kestävä, sitä vähemmin vaikutusta, sitä vähemmin voimaa tarvitaan aikaansaamaan muunnos sen kokoonpanossa. Näin on aivosoluja muodostavan aineenkin laita. Se voimafluidumi, jota aivosolu synnyttää, on laadultaan erikoista, muistuttaen muutamassa suhteessa sähkövoimaa. Synnyttääkseen sitä kiihottavaa fluidumia, (hermofluidumia), jonka tehtävä on kuljettaa tahdon käskyjä periferisiin (ulkonai-

siin) elimiin, täytyy solun olla niin sanoakseni polariseerattu määrättyyn suuntaan. Ja koska henki ei suorastaan voi vaikuttaa aineeseen, vaan on pakotettu sitä varten kääntymään voiman puoleen, helpottaa sen työtä alati kokoonpanoltaan muuttuvan olion laatu, kuten on laita elimellisen aineen, joka on niin järjestetty, että se vähimmästäkin vaikutuksesta synnyttää pienen purkauksen hermofluidumia, mikä noudattaa määrättyä suuntaa ja normaalitilassa aina samaa.

Ainoastaan sellaisen kuin Hoene Wronskin nero kykenisi muuttamaan koko tämän sanatulvan selväksi ja täsmälliseksi kaavaksi (asiantuntijoille) uudella matemaattisella kielellä, jonka hän on käytäntöön saattava vuosisadallamme; sillä kaikki tämä tarkottaa lyhyesti sitä, että henki vaikuttaa elimelliseen aineeseen elävän (animisen) voiman avulla.

Olen viitannut siihen että osa hengen kykyjä on sidottu toimiin, jotka ovat alempia kuin älyn (solujen ravitsemiseen, verenkiertoon ja hermovärähdyksiin, refleksiliikkeisiin, vaistomaisiin liikkeisiin y. m.) Nämä kyvyt saatetaan toimintaan kiihotuksen karitta erityisistä näöltään itsenäisesti toimivista keskuksista; sellaisia ovat ne, jotka kuuluvat isoon aivoon, pieneen aivoon, pitennettyyn ytimeen, selkäytimeen ja sympaattiseesi hermostoon, joiden suhteellisien riippumattomuus, erittäin selvästi ilmenevä eräissä sairauden ja sielun tiloissa, on antanut aihetta siihen puheenparteen että ihminen on yhdistetty useista eri minuuksista, jotka ovat arvoltaan yhdenveroisia, mutta joista kullakin on yksilöllisen elävän olennon pääasiallisimmat tuntomerkit ja ominaisuudet. Tämä käsitys, jolle sen keksijä Durand de Gros (tri Philips), erittäin syvämielinen tutkija, on antanut nimen Polyzoismi, syntyi tässä oppineessa etenkin niiden tarkanhienojen kokeiden johdosta hypnotismissa ja suggestioonissa, joita hän oivalsi tarkata yhtä hyvin filosofina kuin lääkärinä.

Jos otaksuu itsenäisen älyllisen prinsiipin olevan, saat-

taa käsittää miten, vaikkakin osa aivoainetta on turmeltunutta, muuttunutta tahi sairasta, henki voi vaikuttaa tähän muuttuneeseen alaan ja välityksellään siirtää tahtonsa käskyt elimiin, joihin tavallisesti vaikuttavat ne ganglie-solut, mitkä nyt yhä edelleen pysyvät viallisina tahi kuolleina. Mutta usein aivojen vahingoituttua, kun elämä vielä on tallella, on korvaus enemmän tahi vähemmän täydellinen, ja silloin saattaa otaksua, että henki panee tahtonsa vaikuttamaan muihin keskuksiin (muistiin, puheeseen, liikkeisiin y. m.) ja kuljettamaan käskynsä syrjätietä, epäsuoraa tahi sanalla sanoen ennen käyttämätöntä tietä. Tämä tapahtuu etenkin silloin kun aivoelinten turmeltuminen edistyy verkalleen. Ne puhekyvyttömyyden tapaukset, jotka paranevat, vaikka vika Broca'n aivokierukassa on entisellään, kaikkien älyn toimintojen eheys, vaikka toinen aivopuolisko on kuihtunut, ne ovat seikkoja, jotka eivät missään suhteessa kumoa esittämääni väitettä.

* * *

Tähän saakka ei kenties ole mitään pätevää syytä ilman vastalausetta otaksua hengen riippumatonta olemassa oloa, ja edellisestä ehkä saatavat todisteet on jo ennenkin useampia kertoja lausuttu, laajaperäisemmin ja vakaumuksen synnyttämiseksi voimakkaammalla tavalla. Jos aivan alussa olen niistä puhunut, on se tapahtunut vain mieltymyksestä erääseen tutkimustapaan, sillä minä panen paljoa enemmän arvoa kokeisiin kuin pelkkään aprikoimiseen ja keskusteluun ilman ulkonaisia todisteita. Sielulliset tosiseikat tulevat meille itse asiassa olemaan paljo täydellisempinä todistuskappaleina. Koetan esittää ne niin tarkoin kuin mahdollista siinä järjestyksessä, että niiden vaikuttavaisuus yhä paisuu, jos niin saan sanoa.

Tutkikaamme ensiksikin niitä tapauksia, jolloin sielu (henki) melkein normaalisissa olosuhteissa tajuaa etäällä

tapahtuvia asioita. Esimerkiksi unessa. Olemme jokainen monta kertaa kuulleet kerrottavan unista, jotka ovat ikäänkuin jälkipainoksia jostakin teosta, mikä samaan aikaan juuri tapahtuu (tai vieläpä vastaisistakin tapauksista, vaan tahdon jättää syrjään sen, mikä koskee tulevaisuutta). Voisin kertoa useita tällaisia eri kirjailijoilta lainatuita esimerkkejä. Mutta tahdon tyytyä muutamiin persoonallisiin huomioihini.

Eräs naistuttavani on useita kertoja minulle kertonut, että hän kahdenkymmenen vuoden vanhana, asuessaan eräässä pienessä merikaupungissa, näki unta nuoresta miehestä, joka muka häntä kosi. Tämän miehen ulkomuoto, jota hän muuten ei ensinkään tuntenut, herätti hänessä epäluuloa, ja hän koetti miestä karttaa. Herättyään hän muisti tavattoman selvästi koko unen, samoin kuin hän on kertonut yleensä muistavansa kaikki unensa. Tämä ei ole mitään harvinaista. Mutta aamulla hänen täytyi lähteä kaupungille ja astuessaan muuatta vähäliikkeistä katua, joka johti satamaan, huomasi hän äkkiä erään panimon sisäänkäytävässä saman nuoren miehen, jonka oli unessaan nähnyt, seisovan häntä katselemassa. Hämmästyksen valtaamana hän tarvitsi kaikki voimansa pystyssä pysyäkseen.

Sittemmin kuultiin tehtailijalta, joka oli tuttava nuoren naisen perheessä, että tuo nuori mies oli samana aamuna saapuneella aluksella tullut kaupunkiin kaukaa meren toiselta puolelta ja asui tehtailijan luona, joka oli hänelle sukua ja jonka liikkeeseen oli juuri ruvennut osakkaaksi. Myöhemmin sama nuori mies kosi tyttöä, epäilemättä kuultuaan tuosta merkillisestä unesta, josta siten sai epäsuoran suggestioonin; vaan kun nainenkin puolestaan oli saanut vaikutuksen unesta, mikä alati häilyi hänen edessään nähdessään nuoren tehtailijan, ei hän suostunut tarjoukseen.

Tällaiset tapaukset ovat niin lukuisia, ettei tosiaankaan alati sovi uudistaa tuota naurettavaa puhetapaa:

»satunnainen yhteensattumus», jolla on vain yksi etu, se että vapauttaa paremman selityksen etsimisen vaivasta. Tämä etu, se myönnettäköön, ei ole omiaan meitä tyydyttämään, emmekä ole halukkaita siihen tyytymäänkään. Saamme nähdä, kun tulee puhe somnambulismista, miten voimme selittää nämä ilmiöt.

Toisen kerran näki eräs perheeseeni kuuluva naishenkilö unen, joka mielestäni on siksi huvittava, että ansaitsee mainitsemista. Vuonna 1886 koetin eräälle ystävälleni toimittaa johtajan paikkaa muutamassa erikoiskoulussa. Hän oli erittäin ansiokas mies ja hyvin oppinut erikoisalallaan minkä hän myöhemmin kyllä on toteen näyttänyt. Kaikki edistyi parhaalla tavalla; saatoimme luottaa melkein kaikkiin virastopäälliköihin siinä ministeristössä, jonka alainen puheena oleva koulu on, olimmepa voittaneet ministerinkin suosion, jolle pari kolme ystäväpiiriini kuuluvaa edusmiestä oli suosittanut hakijaa. Lyhyesti, me odotimme vain nimityksen julkaisemista virallisessa lehdessä, kun eräänä aamuna sain kirjeen ylempänä mainitulta nais-sukulaiseltani, joka asui maaseudulla ja oli johtaja-kokelaan vaimon hyvä ystävä. Kirjeen lopussa hän kirjoitti: »Kerro pian jotakin hra X:stä; viime yönä olin unissani hyvin pahoillani siitä syystä, että hän oli epäonnistunut puuhissaan ministerin luona —».

Lopetin juuri tämän lauseen lukemisen, kiinnittämättä siihen vähäistäkään huomiota, kun ilmotettiin ystäväni joka melkein oitis astui työhuoneeseeni. Kalpeana hän lähestyi ja ojensi minulle ministerin kirjeen, jossa hänelle ilmotettiin, ettei sillä kerralla voitu hyväksyä hänen ehdokkuuttansa avoinna olevaan virkaan, vaan että hän voisi olla varalla kun vastedes j. n. e. Sanalla sanoen, se oli täydellinen tappio. Näytin sukulaiseni kirjeen hra X:lle, jota se suuresti hämmästytti.

Onneksi tämä päätös peruutettiin, tarkemmin punnittua eri hakijoiden ansioita, ja hra X . . . on tänäkin päivänä

niitä koulun johtajia, joihin hallitus on parhaiten tyytyväinen.

Onkohan tämäkin »satunnainen yhteensattuminen?» Kenties, mutta myöntäkäämme, että näitä hankalia »satunnaisia yhteensattumisia» sattuu tuhkatiheään.

Viimeksi tahdon, tehdäkseni lopun näistä unessa tajutuista tapahtumista, joista olen saanut suoranaiset tiedot, kertoa seuraavaa todisteeksi, ettei henki riipu välimatkoista, jos nimittäin on toteen näytetty hengen olevan sen, joka tajuaa asioita unissa tai ainakin muutamissa niistä, jotka totumme vallan hyvin erottamaan muista unista erään seikan kautta, jonka tunnemme vaan emme aina voi kuvata. Puheena oleva tapahtuma kerrottiin minulle eräässä amerikkalaisessa perheessä, jonka jäseniin olen ystävällisissä suhteissa ja jossa Nevyorkissa oleskellessani vietän ainakin yhden illan viikossa.

Eräs hra J:n pojista oleskeli Saksanmaalla Tübingenin yliopistossa vuonna 1871 opintojaan päättämässä. Hänen kotiväkensä Nevyorkissa oli vastikään saanut hyviä tietoja häneltä, kun hänen äitinsä eräänä yönä heräsi katkerasti itkien. Hän oli unessa nähnyt poikansa suuressa hengenvaarassa. Sytytettyään kynttilän hän mietiskeli huolestuneena, miten pikemmiten voisi saada tietoja niin pitkän matkan takaa, ja samassa hän näkee tyttärensä astuvan huoneeseen. Tämä kertoi itkien niinikään nähneensä veljensä hyvin vaarallisessa asemassa. Äiti ja tytär olivat siis samalla kertaa nähneet samaa unta, ja minulle vakuutettiin, ettei mikään edellisen illan keskusteluista voinut sitä aiheuttaa. Mutta ehkä merkillisempää vielä on se, että hra J:n poika todellakin oli silloin hyvin sairaana Tübingenissä. Onneksi sentään hänen nuoruutensa voimat pääsivät voitolle, ja hän palasi ennen pitkää perheensä luo.

Onko pidettävä oikeana se teosofian mielipide, että henki osaksi irtautuu ruumiista nukkuessa ja siten voi vastaanottaa vaikutuksia olioista, joiden väräjämiset eetteri heijastaa?

NELJÄS LUKU.

SISÄLLYS: Yleinen tietämättömyys hypnotismista. — Jos osattaisiin käyttää hyväksi tätä tilaa, saavutettaisiin sen avulla äärettömän tärkeitä tuloksia. — Mutta on hyvin vaarallista tehdä kokeita, kun nykyään ollaan kovin tietämättömiä niistä laeista, jotka ohjaavat ihmisessä olevia eri prinsiippejä. — Voima, joka virtaa ihmisruumiista tahdon vaikutuksesta ja toimii etäälläkin. — Kokeita ajatusten lukemisessa ja kaukonäkemisessä. — Hypnoosin eri tilat eli asteet. — Nämät tilat ovat vain asteettaista lähenemistä persoonallisuuden kaksintumiseen. — Teoria näkemisestä, kuulemisesta j. n. e. pitemmillä välimatkoilla. — Phantasms of the living. — Yhtä huomattava kuin opettavakin esimerkki persoonallisuuden kaksistumisesta.

Suurin osa niistä, jotka ovat tekemisissä hypnotiseerauksen kanssa, olkootpa lääkäreitä tai ei, on tietämätönnä siitä, mikä mahtava sielullinen tutkimuskeino heillä siinä on käsissään.

Hypnotismin tai pikemmin hypno-magnetismin ja suggestioonin avulla, muiden ulkonaisten tai sisällisten vaikuttavien voimien tukemana, saattaa päästä aivan erinomaisiin tuloksiin. Ei kaikissa henkilöissä eikä myöskään ilman dietetiikkaa, vaan tietysti eräitä määrättyjä ehtoja noudattamalla. Dietetiikalla en tarkota ainoastaan muuatta erikoista, tunnettua ruokajärjestystä, vaan erityistä metoodia hengittää, nukkua, ajatella ja — rakastaa. Koska ei tämän teoksen suunnitelmaan kuulu tuon erityisen elämänjärjestyksen määritteleminen, en tahdo siitä tämän enempää virkkoa. Olkoon kylliksi jos lisään, että magnetismin ja hypnotismin käyttäjillä on käsissään kauhistava ase, useinkin kaksiteräinen miekka, jota kaikeksi onneksi eivät melkein milloinkaan osaa käyttää. En myöskään, vaikka huomioni epäilemättä ovat ylen tärkeitä,

tahdo tällä haavaa mainita niistä useampia kuin sangen rajotetun määrän ja pyydän sitäpaitsi päästä yksityis-seikoittain kertomasta, miten asianomaiset henkilöt on sitä varten valmistettu.

Henkilöt, jotka hypnotiseeraavat lähimmäisiään, eivät tavallisesti näiltä pyydä mitään muodollista valtuuttamista. Tämä johtuu siitä, etteivät he tunne kaikkia tekonsa seurauksia: tarkotan kun on aivan yksinkertaisesti kysymys kokeesta, vaikka tosin täytyy tehdä muutamia poikkeuksia, silloin kun vale-uni aikaansaadaan terapeutisessa, sairashoidollisessa, tarkotuksessa. Mutta muistakaamme tämä: kun hypnomagnetismi kerran tulee paremmin tunnetuksi, ei koskaan ketään ihmistä aseteta sen vaikutuksen alaiseksi, ennenkuin häneltä on saatu täysitietoinen suostumus. Tästä puhuessa minun on mainittava, että ne muutamat, jotka ovat »Ceres-Hypnotiltas» salaisuuksiin perehtyneet, samalla sekä kuohuvat harmista että tuntevat syvää sääliä nähdessään kirjavia ilmotuksia, joilla mikäkin professori ilmottaa, viranomaisten suostumuksella, pitävänsä magneettisen séance'n (istunnon) missä kapakkahuoneuston vain käsiinsä saa: tietämättömyys suojelemassa tietämättömiä! Yhtä hyvin saattaisi antaa lasten leikitellä dynamiitilla.

Hypno-magnetismi voi kuitenkin olla soveliaimpia keinoja toteen näyttämään, että on itsenäisesti olemassa tai, jos mieluumin halutaan niin sanoa, inhimillisen persoonallisuuden ulkopuolella toimivana:

1) erityinen voima, joka on ylempi muoto energiaa,

2) äly, joka muutamissa tapauksissa johtaa tätä voimaa.

Tutkikaamme ensiksikin hypno-magneettisessa istunnossa toimivaa subjektia, kokeen tekijää.

Yksinpä vasten tahtoaankin tämä suuremmassa tai vähemmässä määrässä vaikuttaa toimettomaan, passiiviseen, subjektiin voiman avulla, joka hänestä virtailee kuin säteily ja joka ei ole muuta kuin väreilyaalto hänen elinvoimastaan, irrotettuna hänen tahtonsa voimalla ja tietoisen tarko-

tuksensa tenholla ja samalla toimivana hänen sanansa ja ruumiinasentonsa avulla, siten tehoten passiivisen subjektin tajuntaan. Tämän voiman, tämän fluidumin, joksi sitä myös sanotaan, on jo muinoin tietty olevan olemassa eikä t:ri Barétyn teos Magnetisme animal jätä epäilyksen sijaa sen todellisuudesta. Minä olen omaksi opikseni menestyksellä uudistanut eräitä tri Barétyn kokeita erittäin herkkään subjektiin, vaikka tällä oikeastaan oli enemmän taipumusta älyllistä laatua oleviin ilmiöihin.

En tahdo suggestioonista puhuessa pysähtyä kertomaan niistä näytännöistä, joita laajasti kuvataan jo useina vuosina ilmestyvissä hypnotismia käsittelevissä kirjoissa. Se on kaikki aivan liian tavallista ja tekisi, jos niissä viivähtäisin, tästä kirjastani ennen aikaansa vanhentuneen, sillä pitkää aikaa ei kulu, ennenkuin nämä seikat luetaan klassillisena pidetyn kirjallisuudeu alkeisiin. Paitsi sitä ei näissä alkeellisissa ilmiöissä ole paljoa ottamista aikomaani todisteluun, vaikka ne kyllä selvästi osottavat, miten helposti ihmishenki voi joutua harha-aistimusten valtaan, ollessaan erään tilan alussa.

Nykyään pitävät kaikki ne, jotka kysymystä tutkivat, varmana, että eräs hyvin helposti herätetty voima kehittyy ja vaikuttaa etäälle, toimivan subjektin eli kokeentekijän tahdon mukaan, tai kun on puhe passiivisesta (toimettomasta) subjektista, annetun käskyn pakosta tai myöskin itsetahtoisesti passiivisessa, tietoisessa tai tajuttomassa tilassa. Saattaa esimerkiksi eräissä hypnotiseerattavissa henkilöissä tehdä seuraavan kokeen, jota tahdon nimittää Horace Pelletier'in kokeeksi, koska sen, mikäli tiedän, näillä edellytyksillä ensi kerran teki tämä kokeilija (omansa kullekin!) Jos asettaa yhden tai useita herkkiä ihmisiä vesiastian ympärille, jonka yli pitävät kättänsä, ja käskee (suggestiooni) heitä panemaan veden liikkeeseen, ikäänkuin se kiehuisi, siihen koskematta, niin näkee, jos on aikaa ja kärsivällisyyttä (puolta tuntia enempää on turha odottaa), veden ensin väreilevän, sitte toisin pai-

koin liikahtelevan, ikäänkuin pieni kala uiskentelisi sen pinnalla, ja viimein kiehuvan niinkin kovasti, että se pursuaa yli laitojen. Tämän ilmiön Intian fakiirit aikaansaavat aivan helposti, vain läsnäolollaan tai »kättensä pitämisellä» nesteen päällä. Pelletier, joka useita kertoja on minulle kirjottanut tästä omituisesta seikasta, ei ole milloinkaan maininnut siitä, että hänen subjektinsa valittivat, joskus jo heti kokeen alussa, käsiinsä ja käsivarsiinsa koskevan; sen havainnon olen itse tehnyt kokeillessani, Samallaista kipua valittavat nekin tuntevansa, jotka aikaansaavat »suoranaista kirjotusta» kivitaulujen väliin[1]).

Mutta nämä seikat ovat kuin pikkurahaa, eikä niistä ole suurtakaan hyötyä todistelulleni: ajatuksen siirtäminen on jo tärkeämpää. Tässä tarkotuksessa olen kokeillut henkilöiden kansa, jotka ovat herkkiä etäisille vaikutuksille (kaukovaikutuksille), sille mitä nykyään nimitetään »mentaaliseksi suggestiooniksi[2]).» Useita kertoja olen tehnyt tällaisen kokeen. Nukkuneelle potilaalle sanoin: »Teidän pitää herätä oitis, kun tunnette että, minä tahdon teidän heräämään,» ja sitte minä istahdin merkitsemään paperille huomioitani tästä hypno-magnetiseeratusta henkilöstä. Piilouduin korkean kirjakasan taa, jotta subjekti, joka voi nähdä vaikka oli paksu side silmillään, ei kasvojeni ilmeestä huomaisi, milloin halusin hänet herättää.

Määrähetkellä, milloin kesken muistiinpanojani, milloin ne lopetettuani ajattelin, että nyt t a h d o n potilaan heräämään. Jos jo olin päättänyt kirjotukseni, annoin kuitenkin kynän vielä luistaa pitkin paperia piirrellen

---

1) »Suoranainen kirjotus» tai kirjotus ilman ihmiskäden välitystä, saadaan tavallisesti siten toimeen, että kahden puhtaan kivitaulun väliin pantu pätkä kivikynää itse kirjottaa toisen taulun sisäpuoleen, välittäjän (mediumin) pidellessä taulujen yhtä kulmaa kahden sormensa välissä sekä vapaata kättään päällimmäisen taulun ulkosivulla.

2) Niitä, jotka ehkä epäilevät ajatusten siirron mahdollisuutta, pyydän lukemaan tri Ochorowitz'in kirjaa »Suggestion mentale».

mitä milloinkin sattui, kuten esim: »Minä tahdon, että heräät, herää!» tai muita tilapäisiä lauseita — eikä heräämistä tarvinnut odottaa enempää kuin 40 à 60 sekuntia.

Toiste, kun herääminen jo oli tapahtunut, istuin uudelleen kirjoittamaan ja tahdoin, että hypnoosi uudistuisi. Kun tämä koe onnistui, oli se vain puolinaista, kohta kuulin potilaan sanovan: »Minkätähden te uudelleen koetatte?» Ja hän nousi pystyyn, teki muutamia liikkeitä ja käytti erästä keinoa, minkä olin hänelle opettanut vastustaakseen magneettista unta siinä tapauksessa, että tahdottaisiin häntä vastoin tahtoaan nukuttaa.

Vaikka voisikin olla huvittavaa, en kumminkaan tahdo kauempaa viipyä näissä tosiasioissa, joita lukija saattaa tutkia erikoisteoksista tästä aineesta. Mitä niitä koskevaan selitykseen tulee, on se helposti johdettu tässä samassa teoksessa esitetystä teoriasta ihmisen rakenteesta. Sitäpaitsi on niiden arvo, mikäli ne tosiasioina tukevat väitettäni, liian keskinkertainen, ja minä kiiruhdan esittämään toisia, vakuuttavampia esimerkkejä. Hetki on tosiaankin tullut erityisemmin tutkia niitä tapauksia, joissa näkymättömän riippumattomuus ja sen toiminta näkyväisen ruumiin rajojen ulkopuolella on paljoa havainnollisempi.

* * *

Ne henkilöt, joissa tavallisesti tutkitaan hypnoottista teko-unta, ovat eri vaiheiden alaisia, jotka eivät suinkaan aina seuraa toisiaan niin säännöllisesti, kuin tätä ainetta käsittelevät kirjailijat väittävät. Kuitenkin seuraavat nämä vaiheet eli tilat toisiaan tässä järjestyksessä:

1) Vaikutettu (Liebault) eli herkkäuskoisuuden tila (de Rochas);
2) Kataleptinen tila;
3) Somnambulinen tila;
4) Letarginen tila.

Nämä ovat niin sanoakseni ne klassilliset tilat, jotka

on saatu suggestioonilla tai tiukasti katsomalla, jommallakummalla tai molemmilla keinoilla yhteisesti.

Jos käyttää muita keinoja, niiden joukossa ylempänä mainittua dietetiikkaa, magneettisia hivelyjä ja lujaa tahtoa, jota koettaa niin paljon kuin mahdollista suunnata ulospäin (mikä myöskin vaatii erikoista harjotusta), niin saa pian todisteita siihen, että ylempänä luetellut tilat ovat vain lähestymistä, ei persoonallisuuden (minuuden), vaan persoonan (henkilön) kahdistumisen tilaa kohti. Tämän tilan edellä, jonka voi potilaiden kerran siihen totuttua saavuttuaa melkein heti, on viides tila, seuraten neljättä, letargista tilaa. Tämän viidennen tilan tuntevat muutamat magnetiseeraajat ja nimittävät sitä näkeväksi somnambulismiksi.[1]) Kuudetta tilaa voisi nimittää h u r m a u k s e l l i s e k s i. Viimeksi saavutetaan se mitä nimitän k a h d i s t u m i s t i l a k s i. Tässä viimemainitussa tilassa voi subjektin ulkomuoto vaihdella itsekunkin yksilöllisyyden mukaan. Muutamat ovat kuin valekuolleita, toiset kuin jäykistyneitä, silmät selkoselällään, silmäterät tavattomasti laajentuneina ja liikkumattomina. Nämä jälkimäiset puhuvat joskus asioista tai tapahtumista, jotka tuntuvat olevan hyvin kaukana. Useinkaan ei heidän puheessaan ole mitään perää tai he erehtyvät ajasta ja paikasta; toisinaan taas on kaikki kieltämättömästi totta, sellaisissakin tapauksissa, että nähty seikka tapahtuu useiden penikulmien pässä! Tätä tilaa voisi nimittää puhuvaksi hurmaukseksi.

Valekuoleman tilaan vaipuneet muistavat itse harvoin kertoa, mitä ovat kokeneet.

Jos tahtoisi jatkaa tätä viimeistä tilaa vielä edemmä, ei se kävisi vaaratta päinsä, ja minä lisään, että on vaarallista antaa subjektin kauaksi siihen jäädä. Se tila, joka sitte todella seuraisi, olisi täydellinen ja lopullinen kahdistuminen. Henki, katkaistuaan elämänlan-

---

1) Sama kuin Clairvoyance eli selvänäköisyys. Käänt. huom.

gan, joka on johdattava hänet takaisin ruumiiseen, olisikin vedettyään tästä liian suuren määrän elämänvoimaa ainiaaksi vapautettu, onnekseen kenties, mutta syväksi kauhuksi liian uskaliaalle kokeilijalle, joka oli rohjennut johdotta lähteä näille tutkimattomille, salakarien täyttämille kulkuväylille.

Vaan kun koetta johtaa varma käsi, niin voi tehdä seuraavat huomiot: Nopeasti kuljettuaan yllä mainittujen tilain kautta alkaa subjekti kahdistumisensa. Henki vapautuu, samalla kun joku määrä elollista eli animalista voimaakin, ja joutuu yhteyteen ulkonaisten olioiden kanssa. Alussa vapautuminen on vaan »ulosvirtausta» ruumiin ympärillä ja juuri silloin subjektit lukevat kädellä, otsalla, vatsakuopalla, jaloilla j. n. e. Sanalla sanoen: »lyhdyn aukkoja» eivät ole ainoastaan silmät, korvat tai muut aistimet, vaan yleisaisti virtaa ulos henkilön kaikista huokosista. Silloin eivät enää aivot ole aistimuksen tai ajatuksen pesänä, vaan aistimus ja ajatus voivat olla kaikkialla. Tässä tilassa saattaa subjekti meitä ympäröivän eetterin avulla, jonka väreilyt saattavat hänen ulospäin suunnatun elämäneetterinsä väreilemään sopusoinnussa itsensä kanssa, jo havaita menneitä, nykyisiä ja uskallanpa sanoa tuleviakin tapahtumia.

En tahdo kovin tyrkyttää näitä asioita enkä vaivata itseäni kokoamalla todistuksia todistuksien päälle sanojeni tueksi. Nämä todisteet on jo annettu lukuisille oppineille eli »tietäville», ja lähin tulevaisuus on hankkiva niitä niin kosolta, etten tahdo venyttää tätä tutkimustani sivuilla, jotka tästä päivästä pitäen ovat mielestäni tarpeettomia. Kuitenkin tahdon huomauttaa sen tapauksen varalta, että kenties — en tiedä minkä etuoikeutetun ja kovin arkaluontoisen tieteen nimessä — syytettäisiin näitä otaksumiani epätieteellisiksi, että Laplace, joka kaiketi oli positiivisin aikansa oppineista, näyttää aavistaneen mahdolliseksi silmäillä tulevaisuuteen. Hän kirjoittaa nimittäin kirjassaan Théorie analytique des Probabilités.

»Äly», sanoo hän johdannossa, »joka määrätyllä hetkellä voisi tuntea kaikki luontoa elähyttävät voimat ja sen olentojen keskinäiset suhteet, saattaisi, jos se sitäpaitsi olisi kyllin laaja voidakseen analyseerata nämä tiedot, samassa kaavassa kuvata universumin suurinten kappalten ja pieninten hiukkasten liikkeet: mikään ei olisi sille epävarmaa, ja tulevaisuus yhtä hyvin kuin menneisyyskin olisi läsnä sen silmissä.»

Tarkastakaamme Laplacen ajatusta. Jos tarkoin käsitämme edellä sanotun sisällyksen, näemme, että tämä suuri ja syvämielinen tähtitieteilijä ja matematikko, joka hylkäsi »olettamuksen» persoonallisesta Jumalasta, 1) käsitti maailmankaikkeuden aivan samalla tavalla kuin kaikki suuret panteistit, eikä suinkaan vastustanut käsitettä Nimettömättömän Älyn, yhtä vähän kuin Voimankaan (anima mundi) läsnäolosta maailmankaikkeudessa. Hän tiesi voitavan kerran synnytetystä väreilystä otaksua, ei ainoastaan, että sen aiheuttaneet syyt olivat olleet olemassa kaikkina aikoina menneisyydessä, vaan myös että tämä väreily oli ainiaaksi ikäänkuin kaiverrettu tulevaisuuteen, jossa mainitsemani Äly saattoi sen ennustaa tarkasti tuntemalla entiset ja nykyiset väreilyt, joista tulevaisuudessa tapahtuva väreily on vain välttämätön seuraus.

Ja, niinkuin eräs nykyaikainen oppinut matematikko kirjottaa, johon jo ennen olen viitannut; tämä johtopäätös ei tarkota ainoastaan niitä valoväreilyjä, joita syntyy kappaleiden pinnalla tai vähän matkaa pinnan alla, vaan niiden aineessa tapahtuvia kaikenmoisia väreilyjä: esimerkiksi niitä, joita salaisimmat ajatuksemme painavat niihin molekyyleihin, joista aivomme ovat muodostuneet: kaikki nämä liikkeet tuntee ja säilyttää universum» (E. Jouffret).

Tuleeko minun lisätä, että on luvallista edellyttää, että

1) »Sire, me emme tarvitse tätä olettamusta,» sanotaan hänen vastanneen Napoleonille, tämän kysyessä, mikä tehtävä hänen mielestään Jumalalla oli.

samalla hetkellä kun äly tarpeeksi vapautuu siitä aineesta, johon se sillä erää on kytketty, voidakseen saada vaikutuksia eetterin väreilystä, sen olisi mahdollista käsittää selvemmin tai epäselvemmin niitä muutoksia, joita tässä universaalisessa fluidumissa sattuu niiden ulkonaisten tapausten — siihen luettuna ajatukset — johdosta, mitkä toisissa ihmisissä panevat liikkeelle »ne molekyylit, joista aivomme ovat muodostuneet?» Siten selitetään »mentaalinen suggestiooni,» ajatussiirto ja kaukonäkeminen samoin kuin kaukokuuleminen.

En luule olevan aivan hyödytöntä usein muistuttaa sitä seikkaa, että vähinkin hypnoosin määrä on alku henkilön kahdistumiseen, joka aluksi on tykkänään sisällistä. Henki ja sielullinen voima keskittyvät sisustaan ja jättävät (ainakin jossakin määrin) pinnan. Niinpä onkin hypnoosin ensi tilassa huomattava hipiän ja limakalvojen tunnottomuus. Sentähden olen hyvin hermostuneissa nuorissa naisissa, jotka alkoivat voida pahoin niin pian kuin kurkkupeili vain tuotiin heitä lähelle, voinut tehdä sisimpiä ja perinpohjaisimpia tutkimuksia ja viedä koneen äänijänteiden alle saakka, vaikuttamatta mitään refleksi-liikettä, silloin kun he olivat hypnomagnetiseerattuina.

Ja ensimmäisestä teko-unen hetkestä saakka alkaa muutamissa subjekteissa a i n e e s t a erottuminen (abmaterialiseeraus) ja silloin esiintyy myös, sitä seuraavana vaikutuksena, t o d e l l i s e n sensoriumin, y l e i s a i s t i n, ulkonainen laajeneminen. Aivan äskettäin New-Yorkissa ensimäisessä hypnoottisessa kokeessa erään nuoren miehen kanssa (jonka silmäluomet olivat suljettuina liikkumattomien silmämunien yli, niinkuin aina suonenvedosta niissä jänteissä, mitkä ylä- ja alapuolelta liikuttavat silmää) pääsin siihen, että hän sanoi minulle kahden päälaelleen lasketun esineen, kahden paperilehden värin. Toinen lehti oli valkoinen, toinen sininen. Subjekti istui selin kirjotuspöytääni, jonka laatikosta otin nuo esineet näyttämättä niitä hänelle. Toisessa istunnossa panin kelloni samoin

hänen päälaelleen: muutamia sakunteja mietittyään hän tarkalleen sanoi kuinka paljo kello oli. Koska tiesin hypnotiseerattujen yleensä olevan hyvin taitavia ajan määräämisessä, olin kääntänyt kelloani kaksikymmentä minuuttia taaksepäin. Muutamien päivien perästä tämä henkilö luki samalla tavalla kuin nuori nainen, josta edempänä aion kertoa.

Nämä kokemukset alkavat meille ilmaista hyvin tärkeitä seikkoja: ne todistavat ainakin, että aistimukset ovat riippumattomat niistä erikoisista elimillisesti välittävät; tätä Zenon (Citiumista) ja Aristoteleen väitettä nihil in intellectu qvod non prius fuerit in sensu[1]) voi vastedes pohtia muilla perusteilla.

Vaikka olenkin päättänyt, etten tässä teoksessa anna kovin laajaa tilaa kokemuksilleni, tahdon kumminkin kertoa yhden niistä, Pariisista huhtikuulta 1887, jonka olen uudistanut monta kertaa, varsinkin noin neljänkymmenen ystäväni läsnäollessa — jotka olivat niin epäuskoisia kuin suinkin — erityisessä kokouksessa, jonka oli toimeenpannut muuan seura lääkärejä, insinöörejä, kirjailijoita ja oppineita eri aloilta (samassa seurassa muutamia päiviä sitä ennen oli Yves Guyot, nykyään yleisten töiden ministeri, pitänyt esitelmän tuulaakivapaudesta.) Koe oli seuraava, joka myöskin erään läsnäolijan toimesta julaistiin muutamassa maaseutulehdessä.

Koehenkilö oli nuori, noin kaksikymmenvuotias juutalaisnainen. Kun hän nukuttuaan oli eräänlaisessa «ruumiista erottamisen» välitilassa, joka ei ollut letargiaa eikä »puhuvaa hurmaustakaan», vaan pikemmin »näkevää somnambulismia», kuten ammattimagnetiseeraajat sanovat, panin minä pumpulitukot hänen molemmille silmäluomilleen ja niiden päälle suuren ja paksun käsi- tai kaulaliinan, joka solmittiin niskan takaa kiinni. Ensimmäisellä kerralla, kun yritin tätä koetta, hämmästyin kovin sen onnistu-

1) „Käsityksessä ei ole mitään, mitä ei ennen olisi aistimuksessa ollut."

misesta: täytyy huomauttaa, ettei minulla silloin vielä ollut sitä kokemusta, minkä pitkän koejakson ja — tulee lisätä — vakavien ja uutterain tutkimusten kautta olen saavuttanut.

Otin kirjastostani ensimäisen kirjan, mikä käteeni sattui, ja avasin sen joltakin kohdalta, subjektin pään päällä, katsomatta kirjaan, kannet ylöspäin, ja pidin painettua tekstiä noin kahden sentimetrin päässä nuoren hypnomagnetiseeratun naisen hiuksista. Käskin häntä lukemaan ensimäisen rivin vasemmalta ja silmänräpäyksen ajan mietittyään hän sanoi: »Jaha, kyllä näen, odottakaa!» Sitte hän jatkoi: «Yhtäläisyys tuottaa myös yksimielisyyttä, sillä jos sielu . . .» Hän pysähtyi ja jatkoi: En voi enempää, jo riittää, se väsyttää minua.» Suostuin vastustelematta hänen pyyntöönsä: käänsin kirjan (se oli eräs filosofinen teos), ja esimmäisen rivin oli, paitsi kahta sanaa, täydellisesti nähnyt ja lukenut nukkujan Näkymätön aineesta erottunut[1]).

Jos kolmannella henkilöllä kirjotutin liitupalasella lattiaan jonkun sanan tai nimen, minkä tahansa, niin saattoi sama nuori nainen, huoneeseen tuotuna läheisestä suojasta silmät verhottuina, milloinkaan erehtymättä lukea sanan jaloillaan, heti sen päälle astuttuaan, ja hän lisäsi aina jonkun huomautuksen, joka oli aivan paikallaan, kuten esimerkiksi: »Miten huonosti tämä on kirjotettu . . . se on ylösalasin» (ja hän kääntyi toisinpäin) tahi: No mutta katsos, tässähän on sen ja sen nimi ja vielä viiva alla!» Kun hänet talutettiin (silmät puuvilla-

1) Sanoessani, nähnyt tarkotan käsittänyt. Eräs koehenkilöistäni, joka istuu vieressäni tätä kirjottaessani ja joka tutkii puheena olevaa ilmiötä (olen näet opettanut hänet muistamaan tapahtuneet seikat, jonka vuoksi hän on paljoa huvitetumpi kokeistani), sanoo minulle: „kun luen päälaellani, on ikään” kuin kirkas tulipunainen valo valaisisi esineitä muuttamatta niiden väriä Minä näen teidät selvästi otsallani tai takaraivollani. Silmänne ovat kuin tulta. Käsillä lukiessani ei valo ole niin punaista, . .” Olisi paljonkin sanomista tämän erinomaisen ilmiön selvittelystä, joka on ilmaissut minulle monta muuta huvittavaa seikkaa.

tukolla peitettyinä, kuten ylempänä mainitsin) permantoon kirjotetun sanan luo, tapahtui se takaperin ja hän piti päätään eräänlaisessa pakollisen ojennetussa asennossa, niin että läsnäolijat voivat todistaa, kuinka mahdotonta hänen olisi ollut valveillakaan nähdä siteen alta.

Saattaisin kertoa monta muuta samanlaista huvittavaa seikkaa, mutta, vielä kerran, täytyy rajottautua määrättyyn tehtäväänsä. Olen vain tahtonut näyttää, että sensus internum (sisällinen aisti) voi, määrätyllä hetkellä ja määrätyissä olosuhteissa, päästä suoranaiseen yhteyteen ulkomaailman kanssa, käyttämättä niitä teitä, joita se tavallisessa olossaan kulkee. Eikö tämä johda meitä nyt jo myöntämään, että on olemassa äly, joka ollen aineesta riippumaton käyttää ainetta välikappaleena ilmestyksiinsä, kommateriaalisessa tilassa aineen yhteydessä (ollessaan.)

* * *

---

1) Lukiessani korrehtuuria tähän lukuun, saan juuri alla olevan kirjeen ystävältäni T:ri Van Schaickilta, joka on professorina „Postgraduate medical School'issa" New-Yorkissa:

228 West 34:th St.
New-York 20 p. Heinäk. 1889.

„Paras Virkaveljeni!

Suurimmalla ilolla lähetän Teille, vaikka ette ole pyytänytkään, tämän kertomuksen eräästä kokeesta, jossa hyväntahtoisesti annoitte minun eilen olla läsnä.

Olitte nukuttanut noin 18-vuotiaan nuoren tytön, ja minä tarkastin, että hänen silmämunansa olivat kovin kääntyneet mediaanipiiriä kohti ja ylöspäin, ikäänkuin erittäin pahassa suonenvetokohtauksessa.

Sitte peititte hänen suljetut silmäluomensa paksuilla puuvillatukoilla, joiden yli vielä varovaisuuden vuoksi sidoitte moninkertaisen kaulaliinan. Olen varmasti vakuutettu, että hänen oli ihan mahdoton nähdä luonnollisella tavalla.

Sen jälkeen minä itse valikoin suuresta pöydällänne ja kirjastossanne olevasta kirjajoukosta tahallani kirjan, joka koon ja sidonnan puolesta oli useimpien kirjojenne kaltainen.

Laskin sitte tämän kirjan nuoren tytön pään päälle ja hän luki minun pyynnöstäni, muutaman silmänräpäyksen epäröittyään, hyvin selvästi teoksen nimen.

Olen jo ennen puhunut unista, jotka tunnemme toisella tavalla kuin muut unet ja joissa voimme nähdä senkaltaisia henkilöitä ja paikkoja, joita emme vielä ole valveilla ollessa nähneet, vaan jotka sittemmin tunnemme samoiksi. On muitakin tiloja, joihin joudumme luonnollisesti nukkuessamme tai luonnollisesti alkaneessa unessa.

Vaikka nämä tilat harvoin ilmaantuvat itsetahtoisesti, ilman edellä käypää erikoista harjotusta, on niitä kuitenkin olemassa, ja ken haluaa udella luonnon salaisuuksia, lukekoon Ed. Gurneyn, Fred. Myersin ja Fr. Podmoren Lontoossa 1886 julkaisemaa kirjaa »elävien ihmisten haamuista» (Phantasms of the living.)

Itsekin olen koonnut useita tämänkaltaisia tosiasioita, etenkin erään, jossa »elävän haamusta» otettu valokuva jätti pysyvän todisteen ilmiön todellisuudesta, ja erään toisen, jossa sain pienimmätkin erikoisseikat kuulla sen henkilön omasta suusta, jolle asia oli tapahtunut.

Julkaistuani kirjani spiritismistä olen kaikilta tahoilta saanut kuormittain enemmän tahi vähemmän tärkeitä asiakirjoja, mutta sanottu teos on aiheuttanut jopa kirjeitä ja mieskohtaisia käyntejäkin henkilöiltä, jotka ovat pyytäneet minua selittämään heidän elämässään sitä tahi tätä tapausta, jota eivät ole voineet käsittää.

Koe uudistettiin sanomalehdellä, jonka otin pöydältänne aivan valikoimatta, ja onnistui täydellisesti.

Unohdin sanoa, että nämä kokeet uudistettiin samassa istunnossa useita kertoja muilla kirjoilla ja sanomalehdillä.

Kokeita tehdessä istuin nuoren naisen luona ja olen vakuutettu siitä, että hänen oli aivan mahdotonta saada tietoa lukemastaan millään muulla tavoin kuin sielun kyvyn avulla, joka oli minulle ennen tuntematon, vaan jonka vaikutuksia nyt olen saanut havaita.

Jos tämä kirje voi olla Teille joksikin hyödyksi, saatte kernaasti käyttää sitä mielenne mukaan.

Vastaanottakaa, rakas tohtori, vakuutus vilpittömästä ystävyydestäni.

George G. Van Schaick.
Lääket. T:ri.

Tässä yksi niistä:

Herra H. on suurikasvuinen, vaaleaverinen nuori mies, noin kolmenkymmenen vuotias; isä oli skotlantilainen ja äiti venakko. Hän on taiteilija, lahjakas kaivertaja. Isällä oli sangen huomattavia «mediumi» -lahjoja. Äiti oli samoin »mediumi». Vaikka syntyneenä spiritualistisessa ympäristössä ei hän ole harrastanut spiritismiä eikä ole kokenut mitään tavatonta ennen kuin hänelle sattui se onnettomuudeksi nimittämänsä tapahtuma, jonka johdosta hän tuli kysymään minulta neuvoa alkupuolella vuotta 1887.

»Muutamia päiviä sitte» kertoi hän, »kun tulin kotiin kello kymmenen aikaan illalla, valtasi minut äkkiä kummallinen väsymys, jota en voinut selittää. Päätin kumminkin valvoa vielä hetken, sytytin lampun ja panin sen yöpöydälle vuoteeni viereen. Otin sikaarin, sytytin sen ja vedin muutamia haikuja heittäytyen leposohvalle pitkälleni.

»Samalla hetkellä kun huolimattomasti heittäydyin pielukselle, tunsin, että minua ympäröivät esineet tanssivat silmissäni, tunsin ikäänkuin pyörtymystä, tyhjyyttä; sitten tapasin itseni äkkiä keskeltä huonetta. Hämmästyneenä tästä siirrosta, josta ei minulla ollut mitään tietoa, katselin ympärilleni ja kummastukseni kasvoi ihan suunnattomasti.

»Ensiksikin näin itseni pitkälläni sohvalla, aivan pehmeänä, ilman kankeutta, paitsi että vasen käteni oli ylempänä muuta ruumista, koska kyynärpääni nojasi sohvan reunaan ja minä pitelin sormissani sytytettyä sikaaria, jonka tuli näkyi lampun varjostimen luomassa puolihämärässä. Ensimäinen ajatukseni oli, että epäilemättä olin nukkunut ja että se mitä näin oli unta. Kuitenkin tunnustin itselleni, etten milloinkaan ollut nähnyt moista unta, enkä mitään niin ihka todelliselta tuntuvaa. Menenpä pitemmällekin: minusta tuntui, etten ollut koskaan valveillakaan kokenut niin voimakasta todellisuuden tunnetta kuin silloin. Ja kun minulle pian selvisi, ettei

nyt voinut olla puhetta unesta, oli toinen ajatukseni, joka äkkiä minussa heräsi, että kai nyt olin kuollut.

»Samassa muistin, että olin kuullut puhuttavan hengistä, ja ajattelin, että nyt siis minäkin olin muuttunut hengeksi. Kaikki, mitä olin kuullut tästä asiasta, ilmestyi eteeni juurta jaksain, mutta lyhyemmässä ajassa kuin tarvitsee sitä ajatellakseen. Muistan vallan hyvin, että minut silloin valtasi ikäänkuin tuska ja kaipuu, kun oli jäänyt niin monta asiaa toimittamatta; elämäni tuntui minusta tyhjältä kaavakkeelta.

»Lähenin itseäni, tai paremmin ruumistani, jonka silloin luulin kuolleeksi. Muuan ilmiö, jota en heti ymmärtänyt, herätti samassa huomiotani: näin itseni hengittävän, ja enemmänkin, näin sisäpuolen rintakehästäni ja sydämeni sykähteli siinä verkalleen, heikosti, vaan säännöllisesti. Näin vereni, punaisena kuin tuli, virtaavan suurissa verisuonissa. Sillä hetkellä oivalsin, että minua oli kohdannut jokin omituinen pyörtymys, paitsi että pyörtyneet ihmiset — ajattelin itsekseni — eivät jälkeenpäin muista mitä heille tunnotonna ollessa on tapahtunut Ja minä pelkäsin, etten tajuntaan tultuani enää muistaisi . . .

»Tuntien itseni hieman tyynemmäksi katselin ympärilleni ja kysyin itseltäni, kuinka kauan tätä kestäisi, enkä sitte enää välittänyt toisesta itsestäni, joka yhä makasi leposohvallani. Katsahdin lamppuuni, joka hiljalleen paloi, ja tein sen havainnon, että se oli kovin lähellä vuodettani ja saattaisi sytyttää vuodeuutimen. Tartuin nappulaan kiertääkseni sydämen sammuksiin, mutta silloin minua kohtasi uusi hämmästys! Tunsin vallan hyvin nappulan pyörillensä, havaitsin niin sanoakseni kaikki sen molekyylit, mutta vaikka kuinkakin väänsin sormillani, liikkuivat ainoastaan nämä; nappula ei hievahtanut paikaltaan.

»Silmäilin silloin tutkien itseäni ja näin, että vaikka käteni saattoi mennä lävitseni, minulla oli sentään ruumis, ja se oli, ellen väärin muista, valkoiseen puettu. Sitte ase-

tuin kuvastimeni eteen, vastapäätä uunia. Sen sijaan, että olisin nähnyt kuvastimessa kuvani, huomasin katseeni voivan tunkeutua niin kauas kuin halusin, ja minä näin ensin seinän, sitte taulujen ja huonekalujen takasivun naapurini huoneessa ja vihdoin hänen asuntonsa koko sisustan. Ajattelin, että nämä huoneet olivat aivan pimeät, ja kuitenkin minä näin kaikki ja huomasin samassa aivan selvästi loistavan säteen lähtevän rinta- ja vatsaonteloni välisestä kalvosta ja valaisevan esineet.

»Mieleeni johtui mennä naapurini luo, jota muuten en tuntenut ja joka sitäpaitsi oli poissa Pariisista. Tuskin oli minussa herännyt halu astua ensimäiseen huoneeseen, kun jo huomasin sinne siirtyneeni. Miten? Sitä en tiedä, mutta minusta tuntuu, kuin olisin lentänyt seinän läpi yhtä helposti kuin katseeni vastikään oli sinne tunkeutunut. Lyhyesti, olin naapurini luona ensi kertaa elämässäni. Tarkastelin huoneita, painoin niiden muodon mieleeni ja astuin sitte kirjahyllyn luo, erityisesti lukien useiden teosten nimet, jotka olivat eräällä hyllyllä silmieni tasalla.

»Muuttaakseni olopaikkaa tarvitsi minun vain sitä tahtoa, ja ilman vähintäkään vaivaa olin siellä, mihin olin halunnut päästä.

»Tämän jälkeen ovat muistelmani hyvin sekavat; tiedän kulkeneeni kauas, hyvin kauas, luullakseni Itaaliaan, mutta en voi sanoa, mitä siellä tapahtui. Oli ikäänkuin minut sitte, kun en enää ollut omassa vallassani enkä hallinnut ajatuksiani, olisi viskattu sinne tai tänne aina ajatukseni suunnan mukaan. En ollut ajatuksestani vielä varma ja se ikäänkuin hiipi minua pakoon, ennenkuin ennätin siihen kiinni tarttua.

»Lopuksi voin lisätä, että heräsin kello viisi aamulla kylmänä ja jäykkänä sohvaltani, polttamaton sikari vielä sormien välissä. Lamppu oli sammunut ja savustanut lasin. Paneuduin levolle, voimatta nukkua ja vilusta väristen. Vihdoin tuli uni. Kun heräsin, oli valoisa päivä.

»Erään tekosyyn avulla sain samana päivänä portinvartijan lähtemään katsomaan, oliko mitään joutunut epäkuntoon naapurini huoneustossa, ja mennen hänen mukanaan näin samat huonekalut ja taulut kuin edellisenä yönä, samoin kuin ne kirjatkin, joiden nimiä olin tarkastellut.

»En ole uskaltanut kertoa tätä kenellekään peljäten saavani hullun tai näkyjen näkijän nimen . . .»

Päästyään kertomuksensa loppuun lisäsi H.:

»Mitä Te arvelette tästä, tohtori?»

Siihen aikaan kuin H. kertoi minulle tästä »onnettomuuden tapauksesta,» minä jo tiesin, että sellaista saattaa tapahtua ja tunsin osaksi syytkin. Katsoin kuitenkin kertojaa syvälle silmiin nähdäkseni, aikoiko hän ehkä minua petkuttaa: mutta hän oli hyvin vakava ja näytti olevan tapauksesta sangen liikutettu. Minä selitin hänelle, että hän nähtävästi oli erinomaisilla lahjoilla varustettu ja että hänestä itsestään riippui niiden kehittäminen. Neuvoin hänelle tässä tarkotuksessa noudatettavan elämänjärjestyksen, jota hän lupasi tarkasti seurata, ja päätimme jälleen tavata toisemme 14 päivän kuluttua. Hän pitikin lupauksensa, mutta tali valitettavasti ilmottamaan, että aikoi juuri mennä naimisiin ja että ainoat kokeet, joihin hän saattoi ryhtyä, olivat aviollisen elämän, joka taasen niinkuin tiedetään on epäedullinen aineesta erottumisen (autonomisen abmateriaaliseerauksen) lahjan saamiselle.

En epäile, että jos edellä kerrotun tapauksen, joka kumminkin monessa suhteessa on niin mieltäkiinnittävä, ilman muuta olisi esittänyt henkilölle, joka ei tuntisi sen uuden sielutieteen alkeisoppia, minkä pääpiirteitä tässä kuvailen, niin sitä olisi kuunneltu sangen varovaisesti, kentiespä suorastaan epäluulolla. Minä en voi tehdä muuta kuin mikä minulle on mahdollista; lukija hankkikoon vakaumuksen itselleen katsomalla itse, minä en vaadi häntä uskomaan. Olen esittänyt itse tapahtuman sellaisena kuin

hän sen minulle kertoi, mitään lisäämättä. Onko se totta? Yksityinen tapaus, kun se on, en voi olla tieteellisesti siitä varma; ainoa minkä tiedän on se että se yleensä voi olla totta.

Ja sitäpaitsi suosittelen lukijalle, kuten jo ylempänä mainitsin Gurneyn, Myersin ja Podmoren kirjaa (Kuolleitten haamut); siitä saa lukea koko joukon samankaltaisia havaintoja.

Nämät tällaiset tapaukset ovat harvinaisia, se on selvää. Jos ne olisivat yleisiä, ei niistä kirjoja kirj otettaisi, ei ainakaan kenenkään mieleen juolahtaisi ruveta niitä ihmettelemään. Vaan ne tapahtuvat kuitenkin ja todistavat, että ihminen jo eläessäänkin voi kokea eri perusaineittensa kahdistumista. Epäilemättä ovat ne meille ohjeeksi, ryhtyessämme tutkimaan ihmistä, sellaisena kuin hän on siinä elämässä, joka on tämän jälkeen.

Olen kehottanut lukemaan kirjaa »Elävien haamut», koska toivoisin lukijan oppivan ettei milloinkaan hämmästy; sillä pian saamme nähdä vielä ihmeellisempiä asioita, ja hämmästys on, samoinkuin läheinen sukulaisensa pelkokin, huono neuvonantaja. Herra de Rochas'n oppia ja kokemusta täynnä oleva teos on erittäin opettavaista lukemista ja valmistaa hyvin sielua käsittämään noiden mahtavien »määrittelemättömien» voimien olemassa oloa niiden rinnalla, joita jonkun verran tunnemme jokapäiväisten vaikutustensa kautta.

* * *

Kolmattakymmentä vuotta sen jälkeen kuin Lavoisier keksi ilman kokoonpanon, näkyy kemiantutkija Priestley vielä kannattaneen Stahlin esittämää teoriaa flogistonista. Nykyään, Pasteurin loistavien keksintöjen ja satojen hänen oppilaittensa teosten jälkeen, on vielä monta lääkäriä ja kirurgia, jotka eivät tunnusta mikrobeja olevan. Täytyy lisätä, että niin on laita sellaisten, jotka elävät, niinkuin sanotaan, siitä mitä kerran ovat oppineet. Koska he

eivät viitsi tutkia, ajatella ja, lausuakseni kaikki yhdellä sanalla, nähdä, koettavat he verhota tietämättömyyttänsä huononpuoleisen skeptisismin, epäilyksen, taakse huomaten, että on helpompi kieltää kaikki à priori, ennakolta, kuin tehdä työtä ja ottaa selvä asiasta.

Samoin on niiden ilmiöiden laita, joihin nojaudun todistaakseni tietoisen älyllisen prinsiipin olemassa olon, riippumattomuuden ja kuolemattomuuden ihmisessä.

Voisi väittää, että niiden ilmiöiden todellisuus, joihin viittaan todistaakseni puheena olevan prinsiipin olemista, ei ole varma, ja että tämä ennen kaikkia pitäisi toteen näytettämän. Minä vastaan, että olen jo esittänyt mainitun todistuksen, ja minä en ole ollut ensimäinen enkä ainoa, vaan olen sen tehnyt useiden mitä kunnioitetuimpien oppineiden mukaan, joiden arvoa ja ansiota ei kukaan pysty epäämään. En tahdo luulotella että voisin pakottaa omin ehdoin sokeat kaikin mokomin näkemään.

Sitä pahempi niille, jotka itsepintaisesti pitävät silmänsä ummessa.

VIIDES LUKU.

SISÄLLYS: Ilmiöllinen sielutiede. — Se on opettava ihmistä tuntemaan oikean luontonsa. — Mikä on, medium, välittäjä? — Oppineen de Rochas'n mielipide eräistä »määrittelemättömistä» voimista. — Elollinen, eetterinen, astraalinen, sielullinen voima. — Aineeseen kiinnitettyjä ja aineesta vapautuneita. — Joskus tavattavia elollisen voiman ilmiöitä. — Erilaisia aineesta vapautumisia. — Mediumisuuden tavallinen passivisuus. — Sen mielijohteet. — Ihmeittentekijät, arabialaisten kirjailijan kuvaamina 600 vuotta sitten. — Nykyajan ihmeniekat. — Erään ihmeittentekijän ylösnouseminen oltuaan haudattuna useita kuukausia. — »Ihmetöitä» on kaikissa uskonnoissa. — Mille kannalle on tässä suhteessa asetuttava?

Jos mikään inhimillisen tiedon haara on herättänyt kiihkeitä väittelyjä ja leimuavia kiistelyjä sekä yhdeltä puolen mitä aiheettomimpia ennakko-kieltelyjä ja toiselta puolen ajattelemattominta intoilua, on se ennen muita epäilemättä ollut ilmiöllinen sielutiede.

Kuitenkin lähdemme juuri tästä kokeellisesta tieteestä etsimään lujinta perustetta tulevaisuuden tieteelle. Se se on joka kerran opettaa ihmisen tuntemaan todellisen luontonsa samalla kun se, mikäli ihmisen äly kykenee, on saattava hänen syvemmin käsittämään asioita.

»Ulkonaisen» sielutieteen objektiivisiä ilmiöitä voidaan tutkia sellaisten henkilöiden avulla, joilla on erityinen ja tavallisesti levossa oleva kyky saada animisen, sielullisen, voimansa irti aineesta. Sellaisia henkilöitä nimitetään nykyaikaisessa kielessä mediumeiksi, välittäjiksi.

Medium! Kas siinä sana, jolla on huono kaiku monen kuulohermoihin. Mikä on medium? Tämä nimi on annettu eräille ihmisille, joilla on kyky olla välittäjänä — mediumina — elävien ja kuolleiden välillä. Niin! On totta, että

eräät rakenteeltaan soveliaat henkilöt, joko he sitten ovat tätä tarkotusta varten harjotelleet itseään tai ei, voivat olla välittäjinä elävien ja tavallisesti näkymättömien älyjen välillä, jotka viimemainitut joskus — ei aina — väittävät olevansa meidän elämäämme muinoin eläneiden ihmisten henkiä.[1]) Luulenpa kuitenkin että tässä huomataan vain toinen tämän huvittavan kysymyksen puoli, kuten edempänä saamme nähdä.

* * *

Ihminen on, sellaisena kuin hänet näemme, — eräs äly, muuan pienoinen rakkula, lähtenyt Universaalisesta Älystä — jolla on palveluksessaan muuan voima, niinikään lainattu Universaalisesta voimasta.

Tämä voima, siten muovailtuna, on laadultaan ylevä ja lähenee epäilemättä paljo sitä voiman korkeampaa muotoa, jota muinaisajan oppineet sanoivat tähdistö- eli astraali-valoksi, itämaalaiset akasaksi, ja josta nykyaikaisella tieteellä on epämääräinen käsitys, jonka se ilmaissee sanalla »eetteri», joka sana on lainattu kreikkalaisen koulun fyysikoilta. Tämä voima, hieno ja mahtava, tunkeutuu sekä ihmisten että eläinten ruumiisiin. Meissä on sitä varasto, joka asustaa kaikkialla, missä hermofluidumi kiertelee, s. o. koko ruumiissamme; mutta suuremmassa määrässä ja ikäänkuin yhtä monessa säiliössä selkäytimen jatkossa ja etenkin isossa hermopalmikossa (plexus magnus) samalla kuin myös aurinkopalmikko (plexus solaris) vanhojen asiakirjain ja minun omankin kokemukseni mukaan näyttää olevan tällä voimalla runsaasti varustettu.

1) De Rochas sanoo kirjansa lopussa: Ilmiöiden kautta, jotka itse olen tutkinut ja oikeiksi havainnut, tahi jotka koko mailma on hyväksynyt, tultuani siihen päätökseen, että ihmisruumiissa on sähköntapaista voimaa, joka voi virrata siitä ulos, olen historiallisten todistuskappalten avulla seurannut yhä mahtavampia tämän voiman ilmaisuja, osottaen, että niiden välillä oli yhäti jatkuva yhdysside ja että joskus niiden avulla pääsemme yhteyteen erästen olentojen kanssa, joiden luonto on meille tuntematon»

Suotta ei tälle viimemainitulle ole annettu nimeä »vatsa-aivot».

Tämä sielullinen, eetterinen, astraalinen y. m. voima, joka on alkuperäisin eetteristä, pysyy tavallisissa oloissa, ainakin ulkomuodoltaan tiukasti sidottuna siihen aineeseen, josta ruumis on muodostunut, ja on siinä kuoressaan ikäänkuin kahleissa: tämän tilan nimeksi ehdottaisin aineellinen eli aineeseen kiinnitetty (kommateriaalinen). Useimmat inhimilliset olennot ovat — puhuaksemme nyt vain heistä — »aineeseen kiinnitettyjä». Mutta onpa henkilöitä, joilla luonnostaan tai ylempänä mainitsemani elämäntavan johdosta on kyky eristää, kirvoittaa, laajentaa sielullinen voimansa itsestään pitemmän tai lyhemmän matkan päähän ja saattaa tämä voima synnyttämään erilaisia ilmiöitä niin hyvin ruumiillisella ja sielullisella kuin älylliselläkin alalla. Tämä voima, jota etevät oppineet viime aikoina ovat nimittäneet psyykilliseksi (sielulliseksi) on silloin ruumiista vapautuneesta (abmateriaalisessa) tilassa, s. o. ulkopuolella ainetta, joka sitä tavallisesti tivistää ja säilyttää, tullen toisaalta sen avulla sielulliseksi: siinä syy miksi mieluimmin nimitän tätä voimaa sielulliseksi, animiseksi (animus-sielu).

Ensimmäisen asteen, jolloin sielullinen voima tahdon avulla vapautuu aineesta, on kuten ylempänä mainittiin, esittänyt tri Baréty, joka on luullut voivansa antaa tälle voimalle nimen säteilevä hermovoima.

Kun on pimeässä jonkun henkilön kanssa, jonka sielullinen voima runsaasti erittyy aineesta (esimerkiksi sellaisissa kokeissa, joihin ei saa päästää valoa), saattaa nähdä puheena olevan voiman virtailevan eli leijailevan sen henkilön vaatteilla, josta se lähtee, etenkin navan seutuvilla ja isojen valtimojen kohdalla usvaisena ja loistavana aineena. Tästä valosta saa jonkunlaisen käsityksen kun kerron erään tapauksen. Tulin muutaman potilaani luokse, joka matkalta palattuaan makasi sairaana eräässä talossa Maubeuge-kadun varrella Pariisissa. Tämä mies oli amma-

tiltaan mediumi ja useiden kokeiden johdosta, joihin muut henkilöt olivat häntä käyttäneet, oli hän perin hermostunut ja väsynyt Hän ei sietänyt valoa eikä ääntä, makasi pitkällään vuoteellaan vaikeroiden kuin lapsi. Astuessani hänen huoneeseensa noin yhdeksän aikaan illalla, oli siellä melkein aivan pimeä. Äkkiä havaitsin, tehdessäni hänelle kysymyksiäni, valoisan pilkun hänen käsivarrellaan, jonka samalla selvästi voin nähdä. Alussa luulin kuunsäteen pilkistävän huoneeseen uutimien raosta, jonka vuoksi nousin istualtani seisaalle ja asetuin ikkunan ja mainitun valon väliin. Liikkeni ei vähääkään muuttanut tätä omituista heikkoa valoa. Tarkastin vielä ettei ollut kuutamo eikä mikään muukaan valo voinut tunkeutua ikkunasta. Toisia loistavia paikkoja näkyi siellä täällä potilaan ruumiilla, joka ei näkynyt ollenkaan tietävän ilmiöstä; koetin pidellä niitä, vaan en tuntenut mitään tavatonta, paitsi että ne katosivat niitä koskettaessani. Laskin kasvoni lähelle valo-paikkoja, vaan en tuntenut fosforin hajua. Muutenkaan ei tämä pienoinen valopilvi ollut vähääkään sen vaalean aaltomaisen savun kaltaista, jota fosfori synnyttää, kun sillä hankaa pimeässä olevaa esinettä.

Olen usein ollut tilaisuudessa huomaamaan runsailla mediumin lahjoilla varustetuissa henkilöissä tämän voiman erottumista ja sen tivistymistä selvällä päivällä yhdessä tai toisessa muodossa. En voinut silloin paremmin tehdä selkoa sen ulkomuodosta, kuin vertaamalla siihen rakonkaltaiseen tilaan, jossa hiilihappokaasu on ennen nesteeksi muuttumistaan, kun sitä lasiputkessa painon avulla muutetaan nestemäiseksi. Tämän yhteydessä tahdon mainita (vaikkei tarkotukseni ole tehdä mitään vertausta, koska kaasu kuumenee painosta), että kun tämä voima irtautuu ihmisen ruumiista, niin etenkin kesällä tai lämpimässä ilmassa tuntuu selvästi viileältä.

Mutta mediumit, välittäjät, eivät ole ainoat, joista lähtee tämä sielullinen voima ja jotka voivat sitä irrottaa: saattaa olla ja onkin muita, jotka tässä suhteessa ovat

mediumeja paljon etevämmät. Mutta päinvastoin kuin jälkimäiset he eivät anna minkään vieraan vaikutuksen hallita »astraali-ruumiistaan», s. o. irtautuvaa sielullista voimaansa. Heidän oma sielunsa sitä hallitsee. Spiritistinen välittäjä sitävastoin on usein salaisten, joskus halpamaistenkin vaikutusten leikkikaluna ja välikappaleena; olen nähnyt siitä sattuvia esimerkkejä. Sitäpaitsi välittäjä, ollen passivinen olento, ei ole yksistään vierasten salaperäisten vaikutusten alainen, jotka vaikutukset voivat olla hyviä tai huonoja tai yhdentekeviä, vaan saattaa hän olla omain kehnojen intohimojensa vallitsema, johtama tai laahaama: tahto, tottuneena ilmiöiden synnyttämiseen tarpeellisen passiivisuuden hyväksi luopumaan herruudestaan, kykenee enää huonosti hillitsemään haluja fyysillisessä ruumiissa, joka on hermostunut sielullisen voiman alinomaisesta menettämisestä. Siksipä näkeekin, muutamia huomattavia poikkeuksia lukuunottamatta, kuinka sama välittäjä tuottaa puhtaita ja aivan epäämättömiä »psyykillisiä» ilmiöitä inhottavien ja joskus törkeän petollisten silmänkääntäjä-temppujen rinnalla. Olen tuntenut erään rehellisen nuoren miehen, joka ei käyttänyt mediumi-kykyään minään ammattina ja joka sillä aikaansai useita täysin todellisia kevennys- ja siirto-ilmiöitä. Hän tunnusti minulle kuinka hän monta kertaa halusi ikäänkuin pakosta panna jotakin omatekoista lisäksi, hän sai palavan halun teeskennellä jonkunmoista ilmiötä, vaikka hän luonnollisilla lahjoillaan kykeni aikaansaamaan paljoa parempia. Selvitellen tätä haluaan hän sanoi sen osaksi syntyvän halusta että hämmästyttäisi läsnäolijoita, osaksi pettääkseen lähimäistään ja tehdäkseen hänelle »kepposen», sekä kolmanneksi väsymyksen pelosta, sillä sellaisten istuntojen jälkeen, joissa on saatu voimakkaita ilmiöitä, ovat välittäjät joskus uupumuksesta nääntymäisillään; mutta hän lisäsi, että vielä joku selittämätön syy (kaiketikin mielijohteista lähtenyt) yhdistyi edellisiin ja tuntui kaikkein pakottavimmalta. Hän vakuutti sitäpaitsi, että hän oli aina saanut

viettelyksen torjutuksi. Lyhyesti: spiritistinen välittäjä on tavallisesti passiivinen, mielijohteiden ohjaama ja usein epätäydellinen olento: olen tuntenut heidän joukossaan erään joka ei kyennyt sukupuoli-yhteyteen ja erään kaksineuvoisen.

Samoin kuin voi syntyä mediumina tai keinotekoisesti kehittää passivisuuskykyään, samoin saattaa pitemmän tai lyhemmän harjottelun kautta, joka joskus on hyvinkin vaivalloista — varsinkin jos ei ole synnynnäistä taipumusta — onnistua irrottamaan ruumiistaan sielullista voimaansa vaikka pidättääkin sen tahtonsa alaisena. Niinpä de Rochas kertoo eräästä Fabre d'Olivet'ista, että tämä jonkun matkan päästä saattoi antaa minkä kirjan tahansa kirjastossaan lentää hänen käteensä. Sama kirjailija kertoo myöskin eräästä toisesta ihmisestä, joka tahtonsa voimalla kykeni pakottamaan pikku linnun, jonka hän näki istuvan laulamassa puun oksalla, luokseen ja laskeutumaan hänen kädelleen. Tunnettu on kertomus Apollonius Tyanalaisesta ja muista, joista kerrotaan kirjassa »Pyhimysten elämä». Kaikki Itämailla jonkun aikaa oleskelleet matkailijat tietävät kertoa tämänlaisia mieltä kiinnittäviä juttuja. Kun tarkotukseni on tehdä tämä teos mahdollisimman lyhyeksi, en huoli ottaa tähän kaikkea mitä puheenalaisesta aineesta voisi kirjottaa: lukija, joka haluaa lisätietoja, voi aikaisemmasta teoksestani niitä saada. Tahdon mainita vain pari tapausta, jotka minulle on kerrottu erään Itämailla oleskelleen ranskalaisen konsuli C. Demôlen pitämän esitelmän johdosta lähetetyssä kirjeessä. Tässä alempana on muutamia otteita näistä kirjeistä, joiden kirjoittajat ovat antaneet minulle vallan ne julkaista.

Aluksi tehtyään materialistisen ja epäilystä täynnä olevan uskontunnustuksensa jatkaa kirjoittaja:

»Vuonna 1872 heinäkuussa olin Cambodsha'ssa erään intialaisen papin, (bonzen) ja muutamien tuttavaini seurassa (niiden joukossa eräs katolilainen lähetyssaarnaajakin) suuressa, bonzein seminaarirakennuksen salissa (hra

D., joka ei kirjeessään ilmoita missä kaupungissa, oli puhellessamme sen kyllä maininnut, mutta olen sen unhottanut). Keskustelimme uskonnostamme ja sen ihmetöistä . . .

Bonze väitti etteivät ihmetyöt todistaneet mitään ja tarjoutui näyttämään meille sellaisen . . . Meitä oli kuusi henkeä, jotka asetuimme hänen ympärilleen ja seurasimme tarkasti häntä hänen tehdessään magneettisia liikkeitään, joiden kestäessä hän tiukasti tuijotti meihin jokaiseen yhtä toisensa jälkeen, kun meistä yhtäkkiä tuntui ikäänkuin olisi pilvi vähitellen verhonnut hänet ja puolen minuutin kuluttua hävisi hän näkyvistämme. Heti sen jälkeen astui hän sisään huoneen peräovesta ja tuli meitä kohtaan kysyen vakavan näköisenä, olimmeko vakuutetut hänen voimastansa.

Toinen esimerkki on tämä:

Näin Englannin Intiassa, Bombayssa, hindun, joka antoi meidän, viiden hengen, pidellä peukalolla ja etusormella kiinni noin 48 sentimetrin lämpimittaisen, jalalla seisovan kuparimaljakon reunasta. Huone oli keskinkertaisesti valaistu. Monia liikkeitä tehtyään ja huudettuaan avuksi Brahmaa, jota menoa kesti runsaasti kaksikymmentäviisi minuuttia, huomasimme suureksi hämmästykseksemme, että maljakko oli kadonnut meidän sitä katsellessamme ja pitäessämme. Sormemme (peukalo ja etusormi) olivat jäykät ja tunnottomat. Miten oli tämä tapahtunut? En ole päässyt asian perille, vaikka itse tutkin tarkasti pöydän, jolla maljakko oli, eikä mikään ole antanut aihetta otaksumiseen, että sen alla olisi ollut kolo, johon maljakon suuruinen esine olisi saattanut kadota, ja kumminkin olin edellisen tapauksen johdosta, joka oli hiukan samaa laatua kuin tämä, varuillani ja pidin tarkasti vaaria fakiirin jokaisesta liikkeestä.

Jälkeenpäin olen aina koettanut päästä näkemään tämänkaltaisia ilmiöitä, mutta turhaan. En ole koskaan saanut nähdä muuta kuin kelvottomia silmänkääntäjätemppuja, aivan toisenkaltaisia kuin edelliset sekä muodon että sisällyksen puolesta.

Hindu maljakkoineen oli, siitä olen vakuutettu, sen lahjakkaan ihmisrodun jälkeläinen, jota nimitetään Kelteiksi, Brahmeiksi tai Aarialaisiksi. Sekä yllämainittu bonze että hindu olivat pituudeltaan noin 1 metri 80 senttimetriä. Molemmilla oli vaalea, kalvakka hipiä, kreikkalainen kasvojen muodostus, hyvin mustat silmät ja niissä aivan harvinaisen terävä katse.

Tämän olen, tohtori hyvä, itse nähnyt ja kernaasti sen teille kerron . . . . .

Vastaanottakaa j. n. e.

C. Demôle
Dauphine-katu 61.
Pariisi, 31 p. Lokakuuta 1886.

Herra T:ri Paul Gibier'ille
Palestro-katu 23 »Pariisi».

Sekä de Rohas'n kertomat tapaukset, että »Pyhimysten elämästä» saatavat esimerkit ja ylempänä olevassa kirjeessä mainitut ilmiöt ovat tahi voivat olla aineesta irrotetun tahdon ohjaaman voiman synnyttämiä.

Tämä voima, joka meidän tietämättämme ylläpitää elämää elimissämme muovailemalla tuota herkästi sulavaa ainetta, saattaa kun sitä järjestelmällisesti johtaa vapauttamaan kykenevän tahto taikka jos sitä ohjaa joku ulkonainen äly, aikaansaada hitaissa kappaleissa nopeita ja — tieteen nykyiseltä kannalta — selittämättömiä alkuhiukkasten muutoksia — joka huomattavassakin määrässä vaikuttaa ihmisten ja eläinten aistimiin.

Ennenkuin kirjotan noista välittäjistä, siirtyäkseni sitte kuvaamaan sitä tilaa, johon ihmisolento luultavasti joutuu tämän elämän jälkeen, kerron vielä yhden esimerkin niistä erinomaisista asioista, joita sellaiset henkilöt voivat toimittaa, jotka lujan tahdon, ajatuksen keskittämisen, sanalla sanoen, erityisen elämänjärjestyksen kautta hankkivat yli-normaalisia henkisiä voimia ja saattavat ruumiilleen uusia ja tuntemattomia lahjoja.

Kuusi sataa vuotta on nyt kulunut siitä kuin oppinut arabialainen Ibn Kaldoun, Esipuheessaan yleiseen Historiaan käsitteli jokseenkin samaa ainetta kuin minä tällä hetkellä. Hän kertoi ihmisistä, jotka antautuvat erityisiin harjotuksiin »saavuttaakseen taidon nähdä salattuja asioita ja antaakseen sielunsa liitää olemisen eri maailmoissa». Sellaisia tapaa etenkin Intiassa, missä heitä sanotaan dogueiksi. Heillä on paljo kirjoja, jotka käsittelevät puheena olevain harjotusten toimittamista ja heistä kerrotaan ihmeteltäviä asioita.

Niinkuin tästä otteesta näkee, pidettiin Intiaa 600 vuotta takaperin, niin kuin tänäänkin, ihmetöiden kehtona. Siellä juuri tapaakin sellaisia yhdyskuntia, joiden jäsenet pitkän ja vaivalloisen kasvatuksen kautta, kehittävät itselleen erityisen luonnonlaadun, uuden luonnon, saadakseen näitä haluttuja sielullisia ominaisuuksia ja myöskin, se heti tunnustakaamme, päästäkseen päämaaliin, jonka todellisuutta älköön tässä arvosteltako, vaan jonka ihanteena on kaikki mitä ylevintä ja ihaninta olla saattaa.

Jos jotakin täytyy ihmetellä, niin lienee se sitä, mihin kaikkeen ihminen voi itseään kehittää, kun häntä johtaa taipumaton tahto, jota ei mikään saa päämäärästään järkähytetyksi. Europassa olemme nähneet muutamia nälkätaiteilijoita, jotka ovat eläneet useita viikkoja pelkällä vedellä. Mutta Intiassa ovat »paastoojat» toisella tavalla voimakkaita ja puhuaksemme vain niistä djogueista tai yogheista, joita Ibn Kaldoun mainitsee, tunnetaan muutamia tapauksia keinotekoista valekuolemaa, jota on kestänyt viikkoja jopa useita kuukausiakin, jos uskomme oppineiden europalaisten kuten saksalaisen fysioloogin Preyerin, itävaltaisen t:ri E. Sierken, luonnontutkija Haeckelin y. m. kertomuksia.

Näiden yoghien sitkeyden saattaa käsittää ja samalla nähdä miten kauheiden itsekidutusten alaisiksi he kylmäve-

risesti antautuvat, seuraavasta kuvauksesta, jonka tässä lyhennettynä esitän erään silminnäkijän, tohtori Honigbergerin antaman pitkän ja seikkaperäisen kertomuksen mukaan, jonka kertomuksen on todeksi vakuuttanut Sir Claudius Vade, Englannin ministeriresidentti Lahoressa. Tohtori Honigberger on itävaltalainen lääkäri, joka monta vuotta on ollut Runjet Singillä, Lahoren rajah'illa (ruhtinaalla) henkilääkärinä.

Tämän yhteydessä huomautamme yogheista, että he ovat yksinäisiä ruumiinkiduttajia, jotka tavallisesti elävät metsissä tai vuorilla. He ovat erään bramalaisen munkkikunnan jäseniä.

Tämä luotettavien asiakirjain mukaan kerrottu tapaus on seuraava:

Kauan aikaa mietittyään minkä olon valitsisi ja epäilemättä edellisiä elinkausiaan myös tutkistelemalla päästyään siihen loppupäätökseen, että hänen oli aika lopettaa kiertokulkunsa ja sulautua Brahmaan ijankaikkisessa Nirvanassa, s. o. Universaalisen Älyn yhteydessä, rupesi bramiini Harides erakoksi ja alotti sen uskonnollisten, ruumiillisten ja älyllisten harjotusten sarjan, jonka avulla voi kehittyä siihen, mitä tohtori Reyer nimittää anabiosiksi vaan hindut Yogvidyaksi, Bu-Stambhaksi tai Vaju-Stambhaksi, s. o. taidoksi että loveen lankeamalla eli hurmauksella ja elementaalien — nerojen, älyllisten voimain — poistamisella maasta tai vedestä kykenee kokonaan ja vaaratta keskeyttää elämän toiminnan. Tässä tilassa voi antaa haudata itsensä hyvin pitkäksikin ajaksi ja jälleen virota elämään tahi hukkumatta kellua veden pinnalla.

Rakennettuaan itselleen puolittain maanalaisen luolan johon johti vain ahdas oviaukko, meni Harides oppilastensa avulla sinne sisälle ja oikaisihe villavista nahoista ja karstatusta puuvillasta valmistetulle pehmeälle vuoteelle. Kun hän oli tähän luolaan täten asettunut, muurasivat palvelijat oven kiinni savella; ja ollen Pamadza-

nin asennossa (siinä asennossa, jossa Brahma on, istuessaan jalat allaan ristissä lotus-kukan lehdellä tai maaten pitkällään vuoteella) hän kokosi yhteen kaikki ajatuksensa, mumisten rukouksia bramalaisen rukousnauhansa mukaan tai vaipuen syviin mietteisiin jumaluuden salaisuuksista. Aluksi hän viipyi ainoastaan muutamia minuutteja, sitte muutamia tunteja ja viimein useita päiviä ahtaassa luolassaan asteettain tottuakseen ilman puutteeseen. Samalla aikaa hän alkoi harjoitella Pranayamaa s. o. pidättämään hengitystään. Tätä teki hän ensin viiden, sitten kymmenen minuutin ajan, sitte yksikolmatta, kolme viidettä ja viimein neljäyhdeksättä minuuttia.

Vielä antoi hän tehdä kielensä alle kaksikymmentäneljä pientä leikkausta, yhden viikossa. Näiden leikkausten ja niitä seuraavan hieronnan tarkotuksena on helpottaa kielen kääntämistä kurkkutorven yli siten, että se anabioosin aikana tukkii ilman pääsyn.

Koko tällä valmistusajalla noudatti erakko tarkasti kaikkia yoghismin sääntöjä, hän eli kasvien juurista ja pidättäytyi kaikesta lihallisesta nautinnosta.

Vihdoin, ollessaan valmis kokeeseen, teki hän sen yhden kerran ja mahdollisesti useampiakin, ennenkuin esiintyi Lahoren hoville.

Missä tarkotuksessa hän esiintyi rajah Runjet-Singille? Arvattavasti käännyttääkseen tätä, jos hän oli muhamettilainen, tai muinaisten Israelin profeettain tavoin nuhdellakseen kuningasta hänen synneistään (kaikki hallitsijat tekevät syntiä: he ovat ihmisiä), hovia sen irstaista tavoista ja saarnatakseen itsekullekin parannusta ja mielenmuutosta. Ja antaakseen heille kaikille todistuksen jumalallisesta kutsumuksestaan, hän tarjoutui näyttämään että hän voi viipyä arkussa maan alla viikkoja ja kuukausmääriä ja jälleen herätä elämään.

Hänen ehdotuksensa hyväksyttiin.

Harides, yoghin, teki viimeiset valmistuksensa. Hän puhdisti ruumiinsa ulkoapäin kylvyillä ja sisällisesti paas-

toamisella ja pyhäin yrttien mehulla; hän puhdisti vatsalaukkunsa, ei letkulla kuten nykyaikaisissa vatsanhuuhtomisissa, vaan pitkillä hienoilla palttinakaistaleilla, jotka hän nieli ja jälleen veti ulos suustaan.

Määrättynä päivänä kokoontui paikalle suunnaton ihmisjoukko. Harides lähestyi juhlallisesti opetuslapsiensa keskessä sekä Rajah'in ja hänen hovinsa seuraamana. Iso liinavaate levitettiin maahan, Harides istui sen keskelle Pamadzanin asentoon, kasvot itää kohti. Hän näytti hetken ikäänkuin kokoovan ajatuksiaan, sitten kiinnitti hän katseensa nenänsä päähän, käännettyään kielensä taapäin nielun yli. Pian sulkeutuivat hänen silmänsä, ja hänen jäsenensä kangistuivat: hän oli vaipunut kuoleman kaltaiseen tilaan.

Erakon oppilaat riensivät sulkemaan hänen huulensa, tukkimaan hänen korvansa ja sieramensa vahaan kastetuilla liinatukoilla — luultavasti hyönteisten tähden Lakanan neljä kulmaa solmittiin yhteen hänen päänsä ylitse ja solmu varustettiin hallitsijan sinetillä. Ruumis pantiin neljä jalkaa korkeaan ja kolme jalkaa leveään puulaatikkoon, joka suljettiin ilmanpitävästi ja samoin varustettiin ruhtinaan sinetillä.

Kolme jalkaa maanpinnan alla oli valmiiksi muurattu hauta, tarkasti arkun mittojen mukainen, ja sinne yoghin ruumis kätkettiin. Ovi suljettiin sinettillä ja peitettiin savimaalla.

Sitäpaitsi oli käsketty vahtisotilaita yötä päivää vartioimaan hautaa, jota aina ympäröi myös tuhansiin nouseva hindulaisjoukko, joka oli hurskaana rientänyt pyhimyksen maahanpanijaisiin ikäänkuin jollekin toivioretkelle.

Kuuden viikon kuluttua, jolloin ruumis oli määrätty ylös kaivettavaksi, kokoontui vielä suurempi katselijalauma paikalle. Rajah kaivautti pois saven, joka peitti hautaa, ja tunnusti, että hänen sinettinsä ovessa oli koskematon.

Ovi avattiin, arkku otettiin esille ja kun oli tarkas-

tettu että sinetti tässäkin oli aivan eheä, avattiin arkun kansi.

Tohtori Honigberger huomasi, että käärinliina oli homeessa, mikä selitetään johtuvan luolan kosteudesta. Opetuslapset nostivat ruumiin arkusta ja asettivat sen seisomaan kantta vasten; sitten kaadettiin, kääreitä poisottamatta, lämmintä vettä erakon päälaelle. Vihdoin kun vielä oli katsottu, että solmussakin oleva sinetti oli rikkumaton, avattiin käärinliina.

Tohtori Honigberger tutki erakkoa tarkasti. Hän oli samassa asennossa kuin hautauspäivänäkin, pää oli vain vaipunut toiselle olkapäälle. Hipiä oli kurttuinen, jäsenet kankeat. Koko ruumis oli kylmä paitsi päätä, jota oli valeltu lämpimällä vedellä. Suonentykytystä ei voinut havaita ranteissa, käsivarsissa eikä ohimoissa. Sydänkään kuunnellessa ei ilmoittanut muuta kuin kuolon hiljaisuutta.

Silmäluomea kohotettaessa näkyi sen alta lasimainen sammunut silmä, kuin ruumiin silmä.

Oppilaat ja palvelijat pesivät ruumiin ja hieroivat jäseniä. Eräs heistä pani yoghin päälaelle lämpimästä vehnätaikinasta tehdyn hauteen, jota useampia kertoja muutettiin, toinen opetuslapsi otti tukot korvista ja nenästä sekä avasi suun veitsellä. Harides oli kuin vahapatsas antamatta vähintäkään elonmerkkiä.

Avattuaan veitsen kärjellä hampaat, tarttui oppilas Harideen kieleen ja veti sen luonnolliseen asemaansa, vaan kun se alati tahtoi kääntyä uudelleen henkitorven päälle, täytyi sitä pidellä kiinni. Silmäluomia hierottiin rasvalla ja vielä kerran pantiin taikinaa päälaelle. Nyt kävi vavahdus kautta koko ruumiin, sieramet laajenivat, syvä henkäys kuului, suoni alkoi tykyttää hitaasti ja jäsenet lämpenivät. Kielelle kaadettiin hiukan sulatettua voita ja tämän tuskallisen kohtauksen jälkeen, jonka menestyminen näytti epäiltävältä »tulivat hänen silmänsä yhtäkkiä jälleen kirkkaiksi».

Yoghin kuolleista herätys oli suoritettu. Ja huomattuaan rajah'in hän kysyi tältä vaatimattomasti: »Uskotko minua nyt?»

Puolessa tunnissa oli tämä herääminen tapahtunut ja »yhtä pitkän ajan kuluttua istui erakko, vaikka tosin vielä heikkona, kuninkaan pöydässä puettuna kalliiseen juhlapukuun, kaulassa helminauha ja käsivarsissa kultaiset renkaat».

Jonkun ajan kuluttua, rajah'in luultavasti uhiteltua yoghia ettei tämä siihen pystyisi, hän jälleen haudatti itsensä, vaan tällä erää kuusi jalkaa maanpinnan alle. Maa poljettiin tiukasti arkun ympärille, kammio muurattiin kiinni, päälle levitettiin multaa ja siihen kylvettiin kauraa. *Neljä kuukautta* pysyi Harides tässä haudassa ja herätettiin sitte jälleen elämään niinkuin ensimäiselläkin kerralla — yhä samojen silminnäkijäin kertomuksen mukaan.

Nämä tosiasiat eroavat siinä määrin kaikesta, mitä fysiologia meille opettaa ihmiselämän tavallisista ehdoista, ettei voi olla ainakaan alussa ajattelematta: »Tuotapa minä tahtoisin nähdä . . .» Mutta — kuten se kirjailija huomauttaa, jolta olen tämän kertomuksen lainannut — »olisi rohkeata kieltää näiden tosiasiain todenperäisyyttä ainoastaan sillä perustuksella, ettemme vielä taida niitä selittää». Tahtoisin lisätä, ettei selitystä tarvitse enää kauan odottaa.

Olkoon tämän laita miten tahansa, ennenkuin ilman muuta ennakolta väitämme perättömiksi edellisen kaltaiset kertomukset, on hyvä muistaa, että sadat matkustajat ovat yhtäpitävästi kertoneet Intiassa näkemistään samanlaatuisista »ihmeteoista». Sitäpaitsi bramalainen uskonto, joka on suurimmassa määrässä salaperäinen, johtaa tunnustajansa tällaisiin paastoamisiin ja itsekidutuksiin, ja Intian bramiinien kaltaiset miehet, jotka ovat tutkineet inhimillisen biologian sielutieteellistä puolta jo vuosisatoja, nähtävästi tietävät näistä asioista hiukan

enemmän kuin me, jotka vasta olemme alkaneet niitä aavistella.

Olisi järkevämpää koettaa yhdistää nykyaikainen, täsmällinen ja positiivinen tiede vanhaan perinnäiseen tietoon, jonka näyttävät säilyttäneen muuttumattomana ne Intian oppineet, joiden isät epäilemättä ovat jättäneet oppinsa Egyptille ja Kreikanmaalle samoin kuin niiden suurten uskonoppien perustajille, joihin ihmiskunta nykyään on jakaantunut.

* * *

Huomioon on otettava, että niin sanottuja ihmetöitä ovat aina tehneet pyhimyksinä pidetyt henkilöt, mihin uskontoon ovat kuuluneetkin. Mutta toista uskontoa tunnustavat ovat melkein aina lukeneet perkeleen ansioksi ne ihmeet, joita kilpailevan uskonnon »pyhimykset» ovat tehneet, jota vastoin niitä, joissa on se oikea leima, on pidetty jumalallisen armon osotteena.

Meidän asiamme ei ole näiden mielipiteiden pohtiminen. Seuraten Benareen maharajan mielilausetta: »Ei ole mitään korkeampaa uskontoa kuin totuuden uskonto», ovat totuuden uskolaiset pakotetut, jotta heitä eivät häiritsisi luonnottomat ja hämärät vertauskuvat, pitämään jumalanpalvelustaan kirkkojen ulkopuolella: sillä taivaan tähtikupu on ainoa temppeli, joka on kyllin arvokas asunnoksi sille käsitykselle, joka heillä on jumalallisuudesta.

KUUDES LUKU.

SISÄLLYS: Tavattomia voimia, uusia kykyjä, joita ihminen voi saavuttaa. — Sen harjotuksen vaarat, johon ihmisen täytyy ryhtyä saavuttaakseen näitä kykyjä. — Vaaroja, joita syntyy järjestelemättä tehdyistä spiritistisistä kokeista ja yleensä sielutieteellisistä tutkimuksista. — Alhaisemmat älyt anastavat mediumien sielullisen voiman. — Kauheita vaaroja pimeissä istunnoissa. — Todisteita. — Eräs kokeilija melkein kuolettavasti haavotettu, toinen lievemmin. — Tekijän mieskohtaisia huomioita. — Neuvoja tämän johdosta.

Siis, ihminen voi saavuttaa kyvyn irrottaa ruumiista sielunsa ja sielullisen voimansa, joka synnyttää ilmiöitä, näennäisesti niiden luonnonlakien vastaisia, joita tavallisesti havaitaan ja jotka nykyään ovat Länsimaiden tieteelle tunnettuja.

Olen lukenut monta huvittavaa kertomusta tällä lahjalla varustetuista ihmisistä, jotka elävät veljeysliitoissa, n. s. falangstéreissa, Tibetin erämaissa Himalajan vuorilla. En tiedä, onko näitä *adepteja* (liittoveljiä) todella olemassa ylempiarvoisten bramiinien tai *Mahatmien* (joiksi eräitä heistä nimitettänee) joukossa. Mutta en epäile, ettei asian laita voisi niin olla: kaikki mitä olen nähnyt osottaa että sen ei tarvitse olla mahdotonta.

Tietääkö tämä, että kehoittaisin yoghismin ja sen kidutuksien käyttämiseen tutkimuskeinona? Ei millään muotoa. Mutta positiivinen tiede kokeellisine menettelyineen, induktiivisine ja deduktiivisine tutkimustapoineen, ottaa kaiken hyvän talteen mistä tahansa sen löytää. Sentähden ei mielestäni pidä soimata tutkijaa, joka tarkastaa yoghien,

fakiirien, mediumien y. m. senkaltaisten ihmisten esittämiä ilmiöitä — jotka ihmiset, käyttäen vapaata määräämisvaltaansa, vapaaehtoisesti panevat ruumiinsa ja sielunsa alttiiksi tuohon monasti julmaan käsittelyyn saavuttaakseen tarkotuksen, jonka luvallisuutta tai arvoa — sanottakoon se vielä kerran — en tässä ryhdy pohtimaan. Päinvastoin tuntuu minusta väärältä jättää vähemmän tutkimatta nämät nyrjähtäneet sielut, kuin ne ruumiillisesti merkilliset henkilöt, joiden luurangot joskus jo heidän eläissään heiltä ostetaan luovutettaviksi lääketieteellisten tiedekuntain museoihin.

Pyydän nimenomaan huomauttaa että spiritismiä koskevassa aikaisemmassa teoksessani en suinkaan ole ketään kehottanut seuraamaan yoghien ja fakiirien jälkiä, vaan päinvastoin olen siinä osottanut niitä vaaroja, jotka voivat psyykillisistä tutkimuksista johtua. Lisään vielä, että niitä tulee harjotukseen ruumiista irrottamisen taidon kehittämiseksi korkeammalle asteelle, niin johtaa se melkein aina mielipuolisuuteen tai taipumusten pilaantumiseen, joskus uusiin intohimoihin, riippuen useimmiten sukupuolielinten yhteydessä olevien suhteiden turmeltumisesta. Masennettu luonto ottaa kerran oikeutensa takaisin korkoineen, jos sen painostus vain hiukankaan heikkenee. Ja siten usein, niinkuin kuuluisa Pascal sanoo, ne, jotka koettavat tekeytyä enkeleiksi, ovatkin lopulta eläimiä.

* * *

Olen tässä puhunut niistä vaaroista, jotka voivat johtua »salaperäisten voimien» kehittämistä tarkottavista harjotuksista. Tulee vielä mainita niistä kauheista tapaturmista, joiden alaiseksi ne voivat joutua, jotka ilman järjestelmällistä menettelyä ryhtyvät spiritistisiin tutkimuksiin välittäjien avulla.

Olen jo edellä viitannut siihen, että ilmiöllistä sielu-

tiedettä tutkivien ihmisten järki on vaaranalainen, ellei heillä ole erittäin vahvaa hermostoa.

Ylimalkain puhuen en minä luule, että on oikein terveellistä yhtämittaa harjottaa henkien manausta, ei voi aina saada esille ketä tahtoo, ja kun välittäjä, passiiviseksi tultuaan, luovuttaa sielullisen voimansa (energian elämän fluidumin, nesteen, spiritistien n. s. perispriitin), saattaa mikä tahansa huono äly, jota eräät alempiasteiset magneettiset voimat vetävät välittäjän puoleen, mikä tahansa toukka, käyttääksemme näiden salaoppisten lausetapaa, anastaa tuon voiman ja aikaansaada auttamattomia onnettomuuksia.

Etenkin pimeissä istunnoissa voi sellaista tapahtua.

Niinpä tiedän muun muassa kaksi tapausta, jotka ovat tässä suhteessa sangen opettavaisia.

Edellinen tapaus sattui joku aika sitte Englannissa. Kolme mieshenkilöä oli, nähdäkseen oliko eräissä spiritistisissä väitteissä perää, muuanna iltana sulkeutunut pimeään huoneeseen asumattomassa talossa, vannottuaan keskinäisen valan olla ehdottoman vakavia ja vilpittömiä.

Huone oli aivan tyhjä paitsi kolmea tuolia ja pöytää, jonka ympärille he istuivat.

Miehet päättivät, että heti kun jotakin erinomaista tapahtuu, se heistä, joka vaan kerkiää, vetäsee tulta vahakynttilään, joita jokaisella oli muassaan. He istuivat liikkumattomina ja äänettöminä, tarkasti kuunnellen vähintäkin kolinaa, tunnustellen vähintäkin pöydän vavahtelemista, jonka päällä heidän kätensä olivat toistensa käsistä kiinni. Vaan vähintäkään ääntä ei kuulunut; syvä pimeys vallitsi ja kenties alkoivat nuo kolme tilapäistä hengenmanajaa väsähtää ja käydä kärsimättömiksi, kun yhtäkkiä kajahtaa läpi öisen pimeyden surkea tuskanhuuto. Samassa kuuluu kamalaa räiskettä ja kovia kappaleita sataa pöydälle, lattialle ja miesten päälle.

Kauhistuneena sytyttää eräs heistä tulen kynttilään ja kun valo oli haihduttanut pimeyden, huomasivat he,

että heitä oli huoneessa vain kaksi ja että kolmas oli kadonnut; hänen tuolinsa oli kumossa eräässä nurkassa.

Ensi hämmästyksestä toinnuttuaan, he löysivät hänet pöydän alta makaamasta tunnotonna, pää ja kasvot verissä.

Mitä oli tapahtunut?

Havaittiin, että marmorireunusta tulisijan yläpuolella oli irtautunut ja pudonnut onnettoman miehen päätä kohti, särkyen moniksi kappaleiksi.

Tämän tapaturman uhri häilyi toistakymmentä päivää elämän ja kuoleman välillä, maaten aivan tiedotonna, ja toipui vain verkalleen kauheasta aivotärähdyksestään.

Tapauksen on minulle kertonut ehdottomasti luotettava mies, joka sen oli kuullut eräältä noista kolmesta miehestä.

* * *

Toinen tapaturma sattui myös pimeässä istunnossa herra P:lle, eräälle etevälle pariisilaiselle sanomalehtimiehelle, joka itse sen minulle kertoi.

Herra P. oli kutsuttu erään yksityisen seuran toimeenpanemaan spiritistiseen istuntoon Parisin kaupungissa, jossa »animisen voiman» irrottajana olisi muuan Sh., tunnettu amerikalainen mediumi.

Hetken kuluttua istuu herra Sh. piaanon ääreen; useita kielisoittimia, muun muassa kitara, pantiin pöydälle niin etäälle hänestä, ettei hän mitenkään voinut niihin ulottua. Avustajat istuivat ympyrän muotoon, pidellen toisiaan käsistä, ja lamput sammutettiin. Välittäjä soitti piaanolla ja pian kuultiin soittimien sitä säestävän vaappuen ilmassa avustajien päiden päällä lähellä kattoa; ne etenevät, lähestyvät ja soivat milloin missäkin huoneen nurkassa.

Äkkiä saa herra P. lyönnin otsaansa; hän nostaa pikaisesti käden otsalleen ja huutaa lyönnistä aivan huumautuneena olevansa haavotettu ja veressä. Samalla putoaa hänen syliinsä kitara. Ja valoa saatua nähdään todellakin, että hänen kätensä ja kasvonsa ovat veressä,

kitaran kulma oli sattunut hänen otsaansa, johon tuli syvä haava, minkä arpea herra P. saa kantaa kuolemaansa saakka.

Herra P. harrastaa kyllä edelleenkin näitä salaperäisiä tutkimuksia, mutta turhaan häntä enää pyydetään pimeisiin istuntoihin.

Lukuisten kokeitteni ajalla olen itse, vallankin alussa, kokenut yhtä ja toista hyvinkin ikävää, ja muuan tapaus olisi voinut saada surkean lopun. En kuitenkaan ole koskaan kokeillut pimeässä; olen aina kieltäytynyt ryhtymästä sellaiseen. Kaikki minulle sattuneet ikävyydet ovat tapahtuneet täydessä valossa.

Erään kerran, tehtyäni muutamia ivallisia huomautuksia lauseista, joita muuan sivistymätön »henki» oli pöydän välityksellä ladellut, pelkäsin todellakin, että polvilumpioni oli mennyt murskaksi teräväreunaisen pöydän rajusti lentäessä minua kohti. Kysyttäessä vastasi »toukka» myöntävästi, että hänen tarkotuksensa oli ollut minua vahingoittaa.

Mutta etenkin muistan erään tapauksen, jota en unhota, vaikka eläisin tuhat vuotta, koska silloin näin, minkä suuren vaaran alaiseksi voi joutua tämänkaltaisia tutkimuksia tehdessään, ellei malta ottaa selkoa ehdoista, joita niiden onnistumiseen välttämättömästi vaaditaan. Täytyy tunnustaa, että siihen aikaan hieman huolimattomasti käsittelin tätä ainetta — kuin mitäkin fysiologian alaosastoa. Mutta siitä lähtien olen oppinut, että täytyy menetellä toisella tavalla ja vaarinottaa määrättyjä muotoja, joita ilman äkkinäinen tutkija saattaa hyvinkin ikävästi pettyä.

Puheena oleva tapaus oli seuraava:

Vuoden 1886 viimeisinä kuukausina tein melkein joka päivä, etenkin iltasilla, kokeita tutkiakseni animistista voimaa. Kaksi istuntoa oli etenkin vaarallista. Nämä suoritettiin eräässä laboratoriossa ijäkkään Rollin-opiston huo-

neissa, joka opisto siihen aikaan oli tilapäistesti järjestetty lääkeopilliseksi harjottelukouluksi.

Laboratoriohuoneustoni oli lääkeopillisten leikkaussalien vieressä, joissa parhaillaan oli useita ruumiita leikkauksen alaisena. Eräässä laboratorion huoneessakin oli minulla vastikään ollut muuan miehen ruumis, jota oli käytetty kirurgisten leikkausten harjotuksiin. Ne jotka ymmärtävät nyt puheena olevia asioita, käsittävät myöskin näiden yksityisseikkain tärkeyden.

Välittäjä oli S., eräs amerikalainen mies, josta animinen voima virtasi niin riittävässä määrässä että se vaikutti »aineellistumisia» ja esineiden siirtymisiä ilman kosketusta.

Eräänä iltana joulukuussa vuonna 1886 saavuimme, välittäjä, tohtori de B. ja minä, noin yhdeksän aikaan laboratorioon.

Kaksi ystävääni, tohtori R. ja valtiollis-kaunokirjallisen aikakauskirjan toimittaja L. olivat sopimuksen mukaan jo saapuneet. Vahtimestari, joka minua avusti laboratoriossa, oli asettanut kaikki kokeessa tarvittavat esineet kuntoon; olimme aikoneet saada kuvan kosteaan, kovettumaisillaan olevaan kipsiin.

Kun kipsi oli kostutettu, pantiin se isoon säiliöön pöydän alle, jonka ympärille me kaikki — paitsi vahtimestaria — istuuduimme. Astia peitettiin kellonmuotoisella rautalanka-ristikolla, jonka päälle panimme jalkamme. Huonetta valaisi täydellisesti kaksi kaasulamppua, toinen aivan päittemme kohdalla.

Sinä iltana onnistuimme huonosti, emme saaneet mitään kuvia, ainoastaan muutamia vähäpätöisiä jälkiä, ikäänkuin sormi olisi hiukan kosketellut kipsin pintaa, ja useilla meistä oli vaatteissa kipsitahroja, joita ei oltu ennen havaittu. Välittäjä valitti pahoinvointia, hän sanoi tuntevansa huonoja vaikutuksia ympärillään ja olevan vaikeaa torjua niitä luotaan.

Saatuamme muutamia ilmiöitä, joita on tarpeeton tässä

mainita, lopetimme istunnon ja lähdimme tiehemme. Välittäjä oli puoleksi tainnoksisissa ja yhdessä herra L:n kanssa me talutimme häntä käsivarsista.

Kulkiessamme kadulla alkoi äkkiä satamalla sataa päällemme iskuja, jotka kuuluivat ja tuntuivat vallan selvästi ja jotka varsinkin sattuivat välittäjään. Iskut tulivat meihin takaapäin. Vihdoin saimme hevosen ja välittäjä, joka oli aivan säikäyksissään, nousi vaunuihin tri de B:n kanssa. Tuskin olivat he istuneet sinne, kun alkoi kuulua iskujen pärrytystä vaunujen katolta, ja pärrytystä jatkui de B:n sanoi en mukaan aina S. asuntoon asti. Päätimme kokoontua jälleen seuraavana lauvantaina.

Määrättynä päivänä olimme koolla samassa paikassa ia samat miehet kuin edelliselläkin kerralla: hra E, tohtorit de B. ja R., jotka harjottavat ammattiaan Pariisissa, välittäjä ja minä. Sitäpaitsi laboratorion vahtimestari.

Alku ei ollut lupaava. Tuskin olimme astuneet anatomisen laboratorion alueelle, kun, kulkiessamme pitkin erään oppisalin sivua, äkkiä kuului vihellys ja muuan esine kolahti lähellä olevaan puuseinään. Esine oli pieni tyhjä pullo, sellainen, joissa anatomisia valmisteita säilytetään. Se oli seinästä kimmahtanut erääseen meistä ja putosi särkymättä lattialle. Kukaan ei ollut voinut piiloutua huoneisiin eikä ilta sitäpaitsi ollut juuri pimeäkään.

Kun pelkäsin että astuessamme eteiseen, johon yläkerran laboratorioon vievät portaat aukenivat, tapahtuisi uusia ikävyyksiä etenkin kun siellä oli melkein pilkkopimeä, huusin vahtimestaria sytyttämään kaasun. Sillä välin aloimme nousta portaita ylös. Emme olleet vielä päässeet ylhäälle saakka (välittäjä kulki edellä ja minä olin viimeisenä), kun kuului uusi vihellys ja heti sen jälkeen paiskattiin kiivaasti meitä kohti pullo, joka murskautui porras-askeliin. Kaasun sytyttyä huomattiin portailla koko joukko aivan samanlaisen pullon siruja kuin edellinenkin oli. Tietysti ei portaissa ketään näkynyt.

Tultuamme laboratorioon, joka oli hyvästi valaistu, kävi kaikki samalla tapaa, kuin viime kerrallakin, mutta välittäjä tuli yhä levottomammaksi.

Istuessamme pöydän ympärillä, aivan yksinkertainen» neliskulmainen, varta vasten teettämäni pöytä, ja kun olin saanut kipsin paikoilleen huomautin minä kovaäänisesti ja puoliksi vakavasti puoliksi leikillisesti ranskankielellä) jota ei välittäjä ymmärtänyt, hän kun puhui vain englantia, että tarkemmin tuumiessa paikkaa, jonne olimme asettuneet, ei olisi mikään ihme, jos joku pahanilkinen henki, jonka ruumis vastikään oli täällä leikelty, tekisi voitavansa estääkseen meitä pääsemästä kokeissamme hyvään tulokseen. Tuskin olin tämän saanut sanoneeksi kun suonenvedon tapainen vääntely kävi kautta välittäjän ruumiin ja hän »lankesi loveen». Sitte seurasi todellakin kauhea kohtaus: hän nousi seisomaan silmät selällään ja ikäänkuin pyrkien tunkeutumaan ulos kuopistaan, ja hoiperteli muutamia askeleita eteenpäin. Me nousimme kaikki istualtamme ollaksemme paremmin varuillamme, sillä tunsimme jotakin olevan tulossa. S. kääntyi ja otti käteensä erään niistä raskaista tammisista penkeistä, joilla olimme istuneet. Siitä sai hän kauhean hyökkäysaseen. Ystäväni kiiruhtivat pakoon, minkä ennättivät, mutta minä, joka olin istunut seinän puolella, jäin yksikseni tuota jättiläismäistä amerikalaista pirua vastaan, joka voimallisena kuin Herkules näytti erityisesti yrittävän minun kimppuuni. Meidät erotti ainoastaan se neliskulmainen pöytä, jonka ympärillä olimme äskettäin kaikessa rauhassa istuneet. Hänen kasvonsa olivat tällä hetkellä kamalan näköiset, hän ojensi vasemman kätensä, osottaen minua etusormellaan, ja oikeassa kädessä heiluttaa hän raskasta penkkiä päänsä ylitse.

Tämä kohtaus tuossa vanhassa opisto-huoneessa joulukuun iltana oli todellakin hyvin omituinen, mutta sitä en sillä hetkellä ajatellut. Ystäväni pysyttelivät loitolla, kauhun valtaamina, eikä kukaan virkannut sanaakaan.

Välittäjä yksin käheästi korisi. Kun en voinut päästä pakoon kolkastani, jonka toisilla sivuilla oli pöytä ja seinä ja toisilla kiintonainen seinäpöytä sekä tulisija, en tietysti hellittänyt silmiäni hänestä vaan seurasin hänen pienintäkin liikettään, varsinkin kun näin hänen aikeensa minua vastaan. Hän kävi vielä lähemmäksi, niin lähelle että ulottui kädellään minuun, ja tähtäsi penkillään minua kohti kauhean iskun suoraan päin päätäni.

Olin pysynyt aivan kylmäverisenä ja olin, niinkuin luonnollista, tarkasti varuillani. Huomatessani hänen aikovan paiskata tuon raskaan penkin minua kohti sieppasin vieressäni olevan pöydän jalkoihin ja nostin pöydän vastustajani eteen suojellen siten ikäänkuin kilvellä itseäni. Isku oli kamala: penkki kohtasi pöytää kuin rautanuija, kova kolaus kuului ja minä lensin vasten seinää, pöytä oli haljennut kahtia. Yhä suojellen itseäni pöydän takana, työnsin sitä S:iä kohti, jonka nuija putosi, miehen vaipuessa takaperin tuolille kouristusten valtaamana. Hyökkäsimme hänen luokseen auttamaan, mutta se oli turhaa, hän tointui pian, eikä muistanut mitään tapauksesta. Jottemme häntä säikäyttäisi, istuuduimme uudelleen pöydän ympärille ja koetimme salata mielenliikutustamme.

Tällä kertaa panin hänet istumaan seinää vasten. Varovaisuus ei ollutkaan suotta, sillä hän joutui uudelleen yhtä ankaraan tainnostilaan kuin äskenkin. Hän karkasi pystyyn uuden kouristuskohtauksen jälkeen, vaan istuutui jälleen kasvot kauheasti vääntyneinä ja silmät miltei ulkona päästä. Hän nousi seisaalleen ja me teimme samoin; vetäydyin uunin suojaan, mutta hän työnsi pöydän pois tieltä, tarttui tuoliin ja astui minua kohti. Minä puolestani otin samaisen penkin, jonka hän äsken oli heittänyt minua vasten, en hyökkäystä, vaan puolustautumista varten, suojellakseni itseäni niiltä lyönneiltä, joita hän nähtävästi aikoi minulle antaa heiluttaessaan tuolia ilmassa.

Kaikki läsnä olijat valtasi taas hetkiseksi syvä kauhu, kuu me kaksi seisoimme siinä vastakkain omituisesti asestettuina ja valmiina taisteluun.

Hän hyökkäsi minua kohti, yhä heiluttaen tuoliaan, ja minä valmistauduin torjumaan iskua penkilläni, kun minut pani, ties mikä, voima koettamaan muuatta keinoa, jonka tuollaisessa hädässä varmasti tepsivänä oli minulle neuvonut eräs näihin asioihin perehtynyt mies. Heitin penkin syrjään ja astuin raivostunutta miestä kohti kaikki kymmenen sormea ojennettuina ja kiivaasti tahtoen että hän pysyisi liikkumatta paikallaan. Minä ikäänkuin viskasin tahtoni häneen ja tein aivojeni ponnistuksen ohella tarmokkaan liikkeen. Vaikutus seurasi silmänräpäyksessä, mieluisesti hämmästyttäen ennen kaikkea juuri minua. Tuoli, sen sijaan että olisi lentänyt minua kohti, viskautui miehen taakse, vankanlaisesta tekotavastaan huolimatta särkyen niin pahasti, ettei voitu enää korjata. S. oli kuin noiduttu, hänen ruumiinsa vavahteli ja hän lennähti päin seinää kolme tai neljä metriä siitä paikasta missä oli seisonut. Kaikki hänen jäsenensä vääntelehtivät) hän vetäytyi kokoon laattialle kuin pallo vierien oven lähelle, ja me kuulimme kuinka hänen luunsa ratisivat.

Muutamat magneettiset hivelemiset herättivät hänet jälleen tajuntaan, ja me lähdimme niin pian kuin mahdollista pois tuosta paikasta, joka ei lainkaan soveltunut sielutieteellisiin tutkimuksiin, ollaksemme milloinkaan enää siinä mielessä sinne palaamatta. Astuimme kadulla odottaviin vaunuihimme, kumminkin ensin varustauduttuamme palavilla kynttilöillä.

* * *

Niinkuin tästä näkyy, voivat ne, jotka ryhtyvät kokeellista sielutiedettä tutkimaan, joutua eräiten vaarojen alaiseksi ja sangen väärin on että jotkut sitä leikin vuoksi harjottavat.

Minun ajatukseni tästä asiasta on muutamin sanoin lausuttuna seuraava: ken ei voi tutkia kokeellisen sielutieteen ilmiöitä vakavalla ja järjestelmällisellä tavalla eli siten, että tieteellä, s. o. muilla, voi olla siitä hyötyä, hänelle on parasta — nähtyään siksi paljon, että voi muodostaa asiasta oman vakaumuksen — pysyä tyynenä ja jättää enempien tutkimusten tekeminen niiden huoleksi, jotka luulevat omaavansa tarpeeksi voimia näiden tutkimusten tuottamien vaarojen vastustamiseen ja kykenevät niitä jatkamaan hyvään loppuun.

SEITSEMÄS LUKU.

SISÄLLYS: Mistä syystä en ole, päätettyäni ensimäiset tutkimukset, esittänyt mitään teoriaa, vaan pysynyt tosiseikkain pohjalla? — Kirje eräältä *Journal des Debats'in* toimittajalta. — Kolme istuntoa hra Eglington'in kanssa. — Aineellistumisia. — Jäljennöksiä ja valokuvia sielullisista muodoista. — Miksi eivät oppineet yleensä halua lausua mielipiteitään näistä ilmiöistä? — Keskustelu professori Vulpianin kanssa. — Todiste siihen, että ihmisen tietoisuus elää ruumiin kuoltua, on löydetty. — Kuoleman mekanismi. — Siihen kuuluu kaksi jaksoa: 1:ksi) älyllisen kuoleman tila; 2:ksi sielullisen kuoleman tila. — Ruumiin solut ovat yksilöitä, jotka elävät meistä ja meissä, samaten kuin itsekin elämme makrokosmoksessa ja makrokosmoksesta. — Elävä solu sisältää sielullista voimaa, se on voimaa joka on kehityskulussa älyä kohti: se yhdistää, erottaa ja muistaa. — Tarttumuksen uusiintumattomuus on ilmaus solujen muistista. — Eräs ennen julkaisematon kohtaus n. s. todellista näköhäiriötä. — Kuolevan Hermeksen viimeiset sanat.

Aikaisemmassa teoksessani olen, ennenkuin esitin omien kokeitteni tulokset, laajasti kertonut useista kokeista, joista saamme kiittää eräitä eteviä tutkijoita (W. Crookes, Zöllner y. m.). En tahtonut silloin tuoda esille mitään teoriaa spiritualistisista ilmiöistä ja tähän minulla oli monta syytä. Ensi sijalle on minun pantava tämä: vaikka olinkin aivan varma näiden ilmiöiden todellisuudesta, ei minulla ollut mitään vakaantunutta mielipidettä niiden syistä. Luulin kuitenkin voivani väittää, että ainakin muutamissa havaitsemissani tapauksissa nämä ilmiöt olivat älyllisen, näköjään tiedottoman, syyn vaikuttamia. Sitäpaitsi minulla, pysytellen tosiasiain pohjalla, tahtomatta omaksua tai tukea mitään erityistä teoriaa, oli niin sanoakseni vallottamaton asema eikä minua voitu syyttää puolueellisuudesta kenenkään hyväksi eikä ennakkoluulostakaan.

Tämän suoran käytöksen tulokset ovat täydelleen todistaneet että olin siinä oikeassa, ja kuten ylempänä olen maininnut, ovat ne monet kirjeet, joita sekä entiset oppilaani että professorit ja muut tiedemiehet, lääkärit, insinöörit y. m. ovat minulle kirjoittaneet, kehottaneet minua jatkamaan tutkimuksiani.

Usea oppinut ja taitava, kokeiluissani läsnä ollut mies on sittemmin kirjoittanut minulle kirjeitä, jotka kyllä voisin julkaista, koska he ovat minut siihen valtuuttaneet, mutta mitähän hyötyä siitä olisi? Ne jotka eivät ole välittäneet niiden oppineiden miesten todistuksista, jotka täysin tuntien vaaran, ovat panneet alttiiksi tieteellisen maineensa julkaisemalla tutkimustensa tulokset, tulisivatko ne niidenkään avulla asiasta vakuutetuiksi-

Kuitenkin tahdon, koska aikaisemmassa teoksessani esittämieni kokeiden joukossa olen erikoisesti kiinnittänyt huomiota suoranaisen kirjoituksen ilmiöön, tähän ottaa kirjeen, jonka sain erään kotonani olleen istunnon jälkeen, jossa olivat läsnä Journal des Débats lehden päätoimittaja Patinot ynnä kaksi aputoimittajaa, André Hallays ja Harry Alis, viimeksi mainittu sanotun kirjeen lähettäjä. Sitä ennen lyhyesti kerrottakoon n. s. suoranaisen kirjoituksen mekanismi sen teorian mukaan, johon tutkimukseni ovat johtaneet: Koska välittäjä, vaikka onkin hereillä, on miltei tykkänään passiivinen, niin irtautuu hänen sieluellinen voimansa hänen elimistöstään sen sijaan että olisi siilien rajoitettu. Ne älyt, jotka niin sanoaksemme takertuvat hänen persoonaansa, mutta eivät voi toimia saamatta lisää sielullista voimaa, osaavat vallata välittäjän laskeman voiman ja käyttää sitä eri tavoilla ilmaistaakseen olemassa- ja läsnä oloansa, joko siten että esiintyvät näkyväisessä hahmossa tai aikaansaavat ääniä taikka myös siten että panevat esineitä liikkeelle, niinkuin esim., erään kerran noin kolmea tai neljää millimetriä pitkän kivikynän. Ne voivat myöskin antaa puheena olevalle voimalle, jos sitä on hyvin runsaassa mää-

iässä, tykkänään elävän aineen näön (mistä tulen edempänä puhumaan) tai myös tehdä sen aivan elimettömän aineen kaltaiseksi: tämä saattaa kenties joskus olla todisteena siihen että aine syntyy voimasta, energiasta, sillä puhumattakaan niistä tapauksista, jolloin sattui vierasten esineiden huoneesen tuominen (»apport»), ovat muutamat näistä alueellistumisista pysyväistä laatua.

Kirje on näin kuuluva:

»Pariisi, marrask. 21 p. 1886.

Journal des Debats.

Herra tohtori Paul Gibier, Pariisi.

Hyvä tohtori!

Olin eilen Patinot'in, André Hallays'in ja erään neljännen henkilön kera läsnä herra Sladen kokeissa, jotka eivät anna vähimmällekään petoksen ajatukselle tilaa.

Minun kiinnittäessäni katseeni välittäjän jalkoihin, kuulimme me ja minä tunsin kaksi eri kertaa, että tuolini jalkaan lyötiin kahdesti.

Slade uudisti hyvällä menestyksellä sen kokeen, jossa taulut siirtyivät pöydän alla. Patinot, Hallays ja neljäs läsnäolija[1]) tunsivat aluksi ikäänkuin kylmän tuulahduksen ja sitte siirrettiin kivitaulua hiljaa heidän kädessään.

Herra Slade toisti eri tavoilla sen kokeen, että taulujen väliin kirjotetaan. Tulimme vakuutetuiksi siitä, että ilmiö oli aivan todellinen. Kerran piteli Slade taulua pöydän alla, vaan viiden tai kuuden sentimetrin päässä siitä, ja me kuulimme kirjotettavan. Eräs läsnäolijoista

---

1) Koe tapahtui minun kodissani, kuten jo mainitsin. Neljäs läsnäolija oli eräs henkilö, joka haluaa pysyä tuntemattomana.

sanoi jotakin, mikä sai välittäjän käännähtämään päätään, ja samalla hän tempasi ehdottomalla, hermostuneella liikkeellä kivitaulun esiin, niin että sain sen nähdä.

Tämän ajattelemattoman teon aikana, jonka arvelen kestäneen kaksi tai kolme sekuntia, näin kivikynän yksinään siirtyvän pitkin taulua, kirjottaen kirjaimia, ehkä kolme, neljä kappaletta. Melkein heti sen jälkeen kuului kolme lyöntiä, ja hra Slade veti esille kivitaulun ja näytti sille kirjotetut sanat.

Pyydän vakuuttaa vilpittömän ystävyyteni ja toistaa Teille kaikkien meidän kiitokset.

Harry Alis.»

Tämän kirjeen, jonka on kirjottanut rehellisyydestään tunnettu kirjailija, olen tähän ottanut sen erityisen mielenkiinnon vuoksi, joka on siinä, että kynän sanotaan kirjottaneen yksinään ja olleen ikäänkuin elossa. Vaikka usein olen koettanut, en ole koskaan voinut silmin nähden vahvistaa niitä monilukuisia kokeita »suoranaisessa kirjotuksessa», joita olen tehnyt.

* * *

Tämä tutkielmani ei ole mikään kokeellinen teos siinä merkityksessä, että se olisi erittäin tarkotettu tekemään selkoa suoritetuista kokeista; vaan se on kuitenkin tulos samansuuntaisista tutkimuksista, joita edelleenkin jatkan. Nämä tutkimukset sallivat minun sitäpaitsi olla hieman rohkeamman kuin muinoin ja niiden ansioksi on luettava, että nyt saatan vakuuttaa sielutaiteilijoille, että he, jos suostuvat kokeilemaan lahjakkaiden ja rehellisten välittäjien avulla, saavat todisteen inhimillisen tietoisuuden jatkumisesta sinä aikana, joka seuraa ruumiin viimeistä, kuolemaksi nimitettyä, toimintaa. Miten kauan tämä tietoisuus elää? Mitkä ovat ne ehdot, joissa sen elämä, sen oleminen, saattaa jatkua? Näitä ky-

symyksiä on hyvin vaikea, en sano ratkaista, vaan koskettaakaan. Kumminkin luulen, että tästä aineesta voidaan piakkoin keskustella yhtä luonnollisesti kuin mistä tahansa muusta fysiologisesta kysymyksestä. Olen todellakin onnellinen saadessani ilmottaa lukijalle, että muutamat fysioloogit, joilla on korkeat virat sekä Ranskassa että naapurimaissa, jo ovat varsin perehtyneitä tähän aineeseen. Olisipa loukkaus heitä kohtaan luulla heidän kätkevän kynttilänsä vakan alle, sen sijaan että sillä valaisisivat nuoria fysiologian ylioppilaita, jotka koettavat heidän virallisten oppi-istuintensa siimeksessä tyydyttää sammumatonta tiedonhaluaan.

Voin siis, pelkäämättä meneväni liian pitkälle, sanoa mainitsemieni uusien tutkimusten avulla piakkoin saatavan — huolimatta vastaväitteistä, joita puheissa ja kirjotuksissa ilmestyy toisten mielipiteitten kannattajilta — hyvin opettavia tietoja noista tavallisesti näkymättömistä olennoista, jotka meille ilmestyvät.

En sano tämän enempää: aika ei ole vielä tullut. Muistettakoon vaan, että se maailma, joka on näkymätön, on heijastus siitä, jonka luulemme tuntevamme,

* * *

Niiden valistuneiden henkilöiden joukkoon, joiden tuttavuuteen olen päässyt usein mainitsemani aikaisemman teokseni kautta, tulee minun lukea hra Arthur Engel, Ateenan yliopiston entinen oppilas.

Minut oli kutsuttu olemaan läsnä välittäjä Eglingtonin istunnoissa Lontoossa, vaan kun minun siihen aikaan oli mahdotonta poistua Pariisista, lupasi hra Engel hyväntahtoisesti silloisella Englannin matkallaan käydä hra Eglingtonin luona, jolta hän saikin kolme erittäin huvittavaa istuntoa.

Niiden ilmiöiden joukossa, jotka saatiin hra Eglingtonin sielullisen voiman avulla, oli tämäkin, joka vielä

uudistettiin kaksi kertaa: A. Engel otti umpimähkää jonkun kirjan, kääri sen sanomalehteen ja pyysi, että ensimäiset neljä sanaa sillä ja sillä rivillä ja sivulla, jotka hän samoin ilman muuta mainitsi, kirjotettaisiin kivitaululle, jota hän itse sekä hra Eglington pitelivät pöydän alla.[1]) Hänen pyynnöstään oli ensimäinen sana kirjotettava harmaalla, toinen punaisella, kolmas ja neljäs viheriällä. Näiden eri värien mukaisia kyniä oli pantu taululle. Katseet kiinnitettiin kirjaan. Ensi kokeessa vastattiin, että oli mahdotonta kirjottaa sanoja sivulta, jota ei ollut koko kirjassa: tässä oli todellakin neljä sivua vähemmän kuin pyydetty sivunumero osotti.

Kahdella seuraavalla yrityksellä onnistui koe.

Toisessa istunnossa kirjotettiin erään penninkappaleen vuosiluku. Kukaan, ei edes Engel, joka rahaan katsomatta oli ottanut sen taskustaan, tietänyt tätä vuosilukua ja sitäpaitsi oli raha heti lukittu laatikkoon.

Minulla on hallussani kohta istunnon jälkeen laadittu kertomus näistä kokeista, ja se tieteellinen menettely, jota niissä on noudatettu, täyttää kaikki vaatimukset. En kuitenkaan huoli niitä tässä ryhtyä selostelemaan. Jätänpä kertomatta muutkin tämänkaltaiset kokemukset, vaikka minulla kyllä on mitä omituisimpia asiakirjoja: n. s. spiritistisiä valokuvia, joita on saatu kuuden mediumin kautta ja kuuden eri kokeilijan (insinöörien, lääkärien, kemistien) kautta, lukuisia kertomuksia spiritistisistä istunnoista, joissa on tapahtunut merkillisiä »aporteja», aineellistumisia y. m. ja ennen kaikkia eversti M:ltä, entiseltä polyteknillisen opiston oppilaalta, lavea käsikirjoitus, jossa kerrotaan hänen useampana vuonna 1875—1877 toimittamistaan kokeiluista. Eversti M:n istunnoissa, joissa oli saapuvilla tunnettuja armeijassa palvelevia tieteilijöitä, oli hänen oma kasvattityttärensä etevimpänä välittäjänä. Se

1) Miksi pöydän alla? kysynee joku. Vastaus: Liiallinen valo ja katseen säihky haittaavat ilmiöiden syntymistä silloin kun sielullinen voima on vain heikosti erkautunut.

ilmiö, joka minua näistä tuhanteen nousevista kokeista enimmin hämmästytti oli se, kun everstin pieni, muutamia kuukausia sitten kuollut koira saatiin täydellisesti aineellistutetuksi.

Koska olen jälleen tullut puhuneeksi aineellistumisista, tahdon lisätä — syventymättä lähemmin yksityisseikkoihin, sillä minun täytyy kysymyksen alkuasteisiin nähden aina viitata aikuisempiin kirjoituksiini — että aineellistumis-istunnoissa — huomaa tämä — useinkin jokainen voi nähdä jonkun omaisensa, joka on ollut jo enemmän tai vähemmän aikaa kuolleena, näyttäytyvän hänelle ja puhelevan hänen kanssansa. Saattaa puristaa tuon aineellistuneen olennon kättä, syleillä häntä ja täydelleen saada sen käsityksen, että henkilö on elävä. Hän puhelee kanssanne aivan yksityisistä asioista, jotka ainoastaan te tiedätte. Hänen äänensä ei ole muuttunut. Olennolla on sydän, joka sykkii, sitä voi tutkia samoinkuin keuhkojakin, joihin ilma säännöllisesti tunkeutuu.

Voitte valokuvata hänet. Hän jättää teille painamansa jäljennöksen tai pikemmin onton valetun kuvan kädestään ja päästäänkin (siitä on monta esimerkkiä) lämpöisen sulavan parafiinin avulla, mikä on äkkiä jäähdytettävä ennen »aineellistumisen.» katoamista.

Näissä valukuorissa ei ole vähintäkään säijettä eikä liitettä, eikä valuri, jonka käytettäviksi ne annetaan, voi ymmärtää miten ne ovat tehdyt, ellei sitä hänelle selitä.

Kaikki nämä esineet, valokuvat ja jäljennökset jäävät istunnon jälkeen jäljelle muuttumattomana ja kieltämättömänä todisteena siitä, että se mitä on nähnyt, ei ole ollut unennäköä.

Lisätkäämme, että nämä aineellistumiset ovat älyjen synnyttämiä; ne vaikuttavat siihen voimaan, sielulliseen energiaan, mikä on otettu välittäjästä.

Mistä johtuu, sanottanee, että näitä asioita ei enempää tunneta? Miksi ei niitä tutkita tarkemmin? Vastaan tähän, että nämät ilmiöt ovat jo kauan olleet oppineiden

— jos kohtakaan ei kaikkien — tiedossa, mutta täytyy lisätä, että ensimäiset, jotka ovat uskaltaneet tästä puhua, ovat saaneet nähdä nimensä miltei lokaan tahrattuina ja joutuneet melkeinpä kunniattomiksi. Senpä vuoksi nykyään ylipäänsä jokainen, joka näitä tärkeitä ja yleviä aineita tutkii, tekee sitä itsekseen, yksinään tai pienen luotettavan ystäväpiirin seurassa, ja pitää kaikki omina tietoinaan.

Täytyy sekin tunnustaa, että nälistyneiden ja rahalla ostettavien henkilöiden kokeet sekä monet laajalti kuuluiksi tulleet petokset ovat saattaneet koko asian sen verran huonoon huutoon, että arat ovat alkaneet epäillä ja suuri yleisö, joka saa mielipiteensä sanomalehdestään, on asettunut nurjalle kannalle.

Sitäpaitsi joukko vaikutusvaltaisia henkilöitä yhdestä tai toisesta syystä vastustaa näiden uusien tietojen levenemistä: tahdon erittäin mainita toiselta puolen materialistiset «scientistit» (tieteilijät) ja toiselta puolen uskonnolliset spiritualistit. Tämä tosin ei ole estävä totuutta raivaamasta itselleen tietä; voinpa sanoa, että se leviää yhä nopeammin niiden seassa, jotka sitä etsivät. Mutta kuinka paljon aikaa onkaan mennyt hukkaan!

Jos tahtoo saada yleiskatsauksen siitä, millä tavoin jommoisenkin aseman saavuttaneet henkilöt vastaanottavat sellaisia uusia tosiasioita, jotka eivät oikein sovellu heidän vanhoihin käsitteihinsä, niin on seuraava juttu aivan riittävä.

Julaistuani ensimäisen teokseni siitä asiasta, josta nytkin kirjotan, vein — siitä on nyt kolme vuotta — yhden kappaleen kirjaani professori Vulpian'ille, Pariisin lääketieteellisen tiedekunnan entiselle dekanukselle, tiedeakatemian jäsenelle y. m., joka usein oli osottanut minulle suurta hyväntahtoisuutta. Ensimäiset mainittua ainetta koskevat sanani kuultuaan hän miltei suuttui ja sanoi jotakuinkin epäkohteliaasti, vaikka äänessä olikin suosiollinen sointu: »Tiedätte, että aina olen suurella mielen-

kiinnolla seurannut teidän töitänne, mutta nyt minun täytyy sanoa, että olen pahoillani nähdessäni teidän puuhaavan näin roskamaisissa asioissa». Hän vakuutti (vaikkei ollut koskaan tehnyt mitään tutkimuksia tästä aineesta), että se kaikki oli vain »petosta ja silmänkääntäjätemppuja» ja että minä, jos jatkoin mokomaa harrastusta, olin »mennyttä miestä». Näin kuuluivat hänen sanansa.

»Muistatteko, opettaja hyvä», vastasin minä, »että kun herra Bauley tiedeakatemiassa esitti muutamia erään kirjeenvaihtajansa lähettämiä muistiinpanoja tuberkuloosimikroobista, niin vakuutitte te hänelle, ettei sellaista itiötä voinut olla? Sillä — sanoitte te — jos niin olisi, olisi se kyllä jo löydetty, koska sitä on jo kauan etsitty». — »Se on toinen asia», vastasi hän hiukan hämillään; »tuberkuloosi-mikroobin saattaa nähdä, oli vain keksittävä menettelytapa, jonka avulla se saataisiin näkyväksi».

»Aivan samoin on niidenkin asiain laita, joita nykyään tutkin», lisäsin. »Niitä saattaa otaksua, mutta oli välttämätöntä menetellä erityisellä tavalla tehdäkseen ne näkyviksi ja todellisiksi».

Vulpian on sittemmin kuollut ja tietää siis, kumpi meistä kahdesta oli oikeassa.

Miksi meninkään antamaan kirjani akatemian jäsenelle vieläpä pyytäen häntä sitä esittämään tiedeakatemialle? Voiko kuvitella, minkä ilmeen laitoksen kunnioitettavien jäsenten »esimies» saisi kasvoilleen kuullessaan luettavan seuraavan tapaisen ilmoituksen:

»Arvoisat herrat!

Minulla on kunnia laskea akatemian pöydälle tohtori sen ja sen teos, joka käsittelee haamuja ja kummituksia; samoin esitän valokuvauksen avulla saatuja kuvia näistä hengistä».

Täytyy tunnustaa, että oli todella jotenkin lapsellista tarjota vuonna 1886 tiedeakatemialle tällaista teosta.

Tieteellisen tunnustuksen hetki ei ole vielä koittanut näille tosiasioille, jotka kerran tulevat olemaan inhimillisen tiedon tuloksena, se on totta. Mutta odottakaamme vähäsen, niin pian näemme hra X:n, Y:n tai Z:n, fysiologian tai hermopatologian professorin siellä tai täällä, Ranskan akatemian tai Lontoon kuninkaallisen seuran jäsenen, jäljittelevän minun ja edeltäjieni (Robert Hare, William Crookes, Boutlewor, Dialektinen seura Lontoossa, Zöllner y. m.) kokeita ja lukevan julki kauniita väitöskirjoja seuralle, samalla antaen virkatoveriensa hämmästyneiden silmäin katsella näytteitä transcendentaalisista valokuvista. Ja sitte kun ei epäilyksellä ole enää sijaa, kaikuvat kaikki sanomalehdet hänen kiitostaan ja ne, jotka itsepintaisesti ovat kieltäneet ja vastustaneet totuutta, julistavat, tätä menestystä kadehtien, että »eihän se ole mitään uutta», jotta näyttäisi siltä kuin he muka jo ennestään sen tietäisivät.

Siinä on se kohtalo, joka meidän aikanamme tulee ihmisten ja asiain osaksi.

* * *

Vaikka olenkin lukijalle jo ilmottanut, että olisin tässä »tutkielmassani» käyvä suoraan itse asiaan, ilman valmistavia varokeinoja, on minun kuitenkin siltä varalta, että tämä aine olisi hänelle aivan outoa, pyydettävä anteeksi, että varottamatta niin äkkipäätä olen hyökännyt hänen vakaumuksensa tahi »sanomalehti-tietojensa» kimppuun.

Kumminkaan en ole tähän saakka koskenut uskonnollisiin mielipiteisiin. Sentähden ei minua voidakaan syyttää minkään erityisen uskon suosimisesta tahi ahdistamisesta. Kenellekään niistä, jotka uskonnollisissa tahi filosofisissa aineissa luulevat omaavansa yksinoikeuden totuuteen, ei pitäisi olla syytä karsain silmin katsella to-

tuuden hyväksi yritettyä seikkaperäistä tutkimusta. Päinvastoin se, jolla on mielipide ja joka vilpittömästi harrastaa minkä pitää tämän totuuden ilmaisuna, ei voi muuta kuin toivoa menestystä moiselle yritykselle ja nähdä siinä vastaisen tuen vakaumukselleen. Totuudella ei koskaan ole mitään pelättävää tutkimuksista.

Koetankin vain tutkia tosiseikkoja ja johtaa niistä seuraavat tulokset. Ja lukijaa pyydän uskomaan, että puhun ainoastaan siitä, mitä tunnen h a v a i n n o n tai kokeen kautta. Luulen voivani vakuuttaa, etteivät kumpikaan ole minulle outoja. Lääkärinä, se on ammatin puolesta huomiontekijänä, olen enemmän kuin kahdenkymmenen vuoden ajalla, josta suurin osa on kulunut Pariisin sairashuoneissa, harjoittanut havaintokykyäni. Kokeiden tekijänä taas olen useita vuosia ollut kokeellisen ja vertailevan patologian laboratorion johtajana Pariisin luonnontieteellisessä museossa, jossa lukuisain muiden tutkimusten ohella minun onnistui arkaluontoisilla kokeilla todistaa, että kylmäveriset eläimet, niinkuin sammakot ja kalat, saattavat sairastua eräisiin lämminveristen eläinten tauteihin (esim. pernaruttoon), joihin ne eivät tavallisesti sairastu, mikä tapahtuu siten että niiden ruumiinlämpö — antamalla niiden elää lämpimässä vedessä — nousee erääseen määrään, joka lähenee nisäkästen lämpöä.

Olen myös keksinyt sen huomattavan seikan, että linnut (kanat y. m.) voivat saada vesikauhun ja tartuttaa sen nisäkkäihin useita viikkoja sen jälkeen, kuin se on niihin istutettu, ja kuitenkin parantua itsestänsä. Samalla olen kokeiden avulla todistanut, että vesikauhu, kerran parannettuna, ei enää uudistu, sillä kerran tartutetut linnut eivät enää uudestaan sairastu vesikauhuun kun sitä niihin toistamiseen istutetaan.

Olen myös ensimäisenä huomannut vesikauhun siemenet eli mikroobit ja vesikauhua ynnä sen parantamista koskevista tutkimuksistani sain Pariisin lääketieteelliseltä

tiedekunnalta korkeimman palkinnon, minkä se jakaa sille esitetyistä kirjotuksista.

Vihdoin ei hallituspiireissä nähtävästi ole arvosteltu epäsuosiollisesti kykyäni huomioiden tekijänä ja kokeilijana, sillä viiteen eri kertaan on Ranskan tasavallan hallitus lähettänyt minut koti- tai ulkomaalle tutkimaan, nim. kahdesti Aasialaista koleraa (v. 1884—1885), kahdesti keltakuumetta (Antilleilla 1887, Floridassa 1888—1889) sekä muutamien ulkomaalaisten oppineiden kokeilutapoja.

Näitä ilmiöitä tutkiessani, joista juuri olen puhunut, ovat minua aina innostuttaneet seuraavat Voltairen sanat kirjassaan luonnon merkillisyyksistä: »Kun on tehnyt jonkun kokeen, on parasta kauan epäillä mitä on nähnyt ja mitä on tehnyt». Olen samalla noudattanut kuuluisan opettajani Pasteurin viisaita neuvoja, jotka sain häneltä kirjeellisesti juuri ollessani aikeissa lähteä Antilleille keltakuumetta tutkimaan:

»Hyvä herra Gibier!

. . . . . Koska tunnette uudet menettelytavat tarttuvia tauteja tutkittaessa, saatatte kyllä ryhtyä niihin vaikeisiin tutkimuksiin, joita lähdette tekemään.

Varokaa itseänne etenkin eräästä seikasta: hätäilemisestä, mikä johtuu johtopäätöksien tekemishalusta. Olkaa oma valpas ja ainainen vastustajanne. Koettakaa aina löytää virheitä töissänne.

Onnitteluni ja lämmin kädenlyönti!

L. Pasteur».

Vasta ainakin viisisataa kertaa tutkittuani »suoranaista kirjotusta» (écriture directe) päätin minä julkaista tutkimukseni. Sitäpaitsi olin ehdottomasti varma mielipiteissäni useista samankaltaisista ja näöltään vieläkin ihmeellisemmistä seikoista.

Saanen vielä lisätä, että olen viitenä vuonna, ennenkuin liityin lääketieteelliseen tiedekuntaan, teknillisesti tutkinut mekaniikkaa, jonka seikan ei luulisi haittaavan kun on kysymyksessä »petosten» ilmisaaminen, ja että olen koettanut tutustua taikatemppuihin. Minun täytyy todellakin tunnustaa hieman harjotelleeni silmänkääntämistä päästäkseni paremmin petosten perille, milloin se olisi tarpeellista.

Toisaalta pyydän huomauttaa, etten koeta levittää mitään oppisuuntaa: tutkiskelen kysymystä vain puhtaasti tieteelliseltä näkökannalta — siinä kaikki. Menenpä pitemmällekin: kehotan joka tilaisuudessa niitä henkilöitä jotka rehellisesti koettavat saada vakaumusta siitä, mistä tässä tutkistelemuksessa puhutaan, olemaan varuillaan sellaisia henkilöitä vastaan, jotka esiintyvät välittäjinä ja maksattavat itselleen suurempia tai pienempiä summia — ja sen teen ylempänä viitatuista syistä.

Lopuksi vielä selitän, että tunnustaessani tutkittavieni asiain todellisen olemassa-olon, en mitenkään puolusta niitä uus-spiritistisiä mielipiteitä, mitkä, ainakin liian varhain, ovat ottaneet puheenalaiset ilmiöt oppinsa lähtökohdaksi ja perustukseksi.

* * *

Jos mikään selviö on osottautunut paikkansa pitämättömäksi, on se kaiketikin se, joka sisältää nämä sanat: »ihminen uskoo helposti sitä, mitä toivoo». Sillä kyllä suurin osa ihmisiä toivoo tai oikeimmin haluaisi elää tavalla tai toisella vielä kuoleman jälkeen. Tahdon lähemmin selittää, mitä tarkotan: esim. oppineet, yksin uus-spiritistitkin (neantistit), työskentelevät voittaakseen kunniaa aikalaistensa ja jälkimaailman silmissä samalla kun koettavat olla hyödyksi. He haluavat siis elää edelleen ainakin teoissaan. Taiteilijat samoin. Tiedän kyllä, että tähän kunnian kaipaukseen, se on elossa pysymiseen

yleensä, yhtyy hyvinkin monta vähemmän ihanteellista pyydettä; mutta elkäämme niistä välittäkö. Minä tahdon vain osottaa, että useimmat, vaistomaisesta kuolemattomuuden ikävästään huolimatta, ovat vastahakoisia kun on hyväksyttävä ja tutkittava niitä ilmiöitä, jotka ovat soveliaimmat todistamaan, en rohkene sanoa tätä kuolemattomuutta, vaan ihmisen tietoisuuden pitempää tai lyhempää jatkumista kuoleman jälkeen. Ja mikä kummallisinta, jopa aivan ristiriitaistakin: useat spiritualistit näyttävät tuntevan samallaista vastahakoisuutta.

Niille oppineille, jotka ovat tarkanneet ulkonaisia tosiasioita, mitkä riippuvat välittäjien tai fakiirien, noiden Itämaiden mediumien, läsnäolosta, pysyy kaikissa tapauksissa varmana totuutena, että nämä tosiasiat sisältävät parhaan todisteen mitä meillä milloinkaan on ollut hengen, älyn, olemassaolosta, otaksuttuna tietoiseksi ja ihmisen kuoleman jälkeen yhä eläväksi prinsiipiksi.

Kun oikea aika on tullut, olen minä puhuva tämän tietoisuuden pysyväisyydestä ja sen muunnoksista. Tällä hetkellä riittää sanoa, että havainnoistani sekä niistä tiedonlähteistä, joista olen ammentanut, näkyy käyvän selville sen voivan muutamissa tapauksissa elää useita vuosisatoja. Tahdon myös lisätä, että käsitys ajasta on silloin aivan toinen, kuin meillä nyt on.

* * *

Jos se valioyleisö, jonka puoleen tämä kirjaseni kääntyy, ottaa sen suosiollisesti vastaan, voisin uudessa painoksessa yhdistää sen eri pykälät lisäämällä niihin useita uusia kappaleita, jotka olin pakotettu viime hetkessä poistamaan. Muutamat kohdat, joita en vielä katso voitavan jyrkemmin terottaa, tulevat silloin täydennetyiksi.

Huolimatta siitä varovaisuudesta — verrattaisesta varovaisuudesta — jota noudatan, en sentään voi olla lyhy-

käisesti kuvaamatta kuinka kuoleman ilmiö tapahtuu niiden uusien tulosten mukaan, jotka »tulevaisuuden tiede» nyt jo antaa meidän aavistaa.

Olemme nähneet, että ihminen samoin kuin kuvansakin, makrokosmos, on yhdistetty kolmesta perusosasta, jotka ovat:

Aine eli materia (ruumis).

Voima eli energia (sielu).

Äly eli intelligenssi (henki).

Jokaista näitä osia voisi katsella useilta eri näkökannoilta, joita saattaisi pitää yhtä monena niiden alaosana; mutta aika ei ole vielä tullut syventyä tuon monimutkaisen ylifysiikan yksityiskohtiin.

Kun todellinen kuolema tulee, niin se on henki, joka ensiksi jättää ruumiin, ja tämä tapahtuu epäilemättä milloin nopeammin milloin hitaammin aina kuolintavan mukaan. Samalla kertaa katoaa joku osa animista (sielullista) voimaa ja palajaa jälleen universaalisen voiman yhteiseen varastoon, ja se tapahtuu v ä h i t e l l e n. Toinen osa tätä voimaa jää yhdistyneeksi henkeen, joka ilman sitä ehkä palajaisi universaaliseen älyyn, samoin kuin ruumiin aine ja joku osa sen voimaa palajavat meitä ympäröivään aineeseen ja voimaan. Mutta vasta myöhemmin se on kuin animinen voima lopullisesti jättää ruumiin, ellei se heti tulessa palamalla tai muuten häviä.

Toisin sanoen, älyllinen kuolema tulee ensiksi ja animinen sitte, tämäkin asteettain ja joko nopeammalla tai hitaammalla tavalla, aina kuolintavan ja paikan lämpömäärän mukaan: se on niin sanoakseni solujen asteettainen kuolema. Elämä, anima, pakenee toisesta solusta toisensa jälkeen ja uuden elämän uusi persoonallisuus ei ole täydelleen muodostunut ennenkuin animinen voima, joka on levinnyt ruumiin kaikkiin eri soluihin ja huokosiin, on ne jättänyt yhtyäkseen henkeen, jonka luo se menee, erään lain pakosta, joka on verrattava niihin erilai-

siin vetovoimiin, jotka kyllä havaitsemme, vaan joiden alkusyy nykyään on meille aivan yhtä tuntematon.

* * *

Samoin kuin aine, jos otaksuukin sen olevan täydellisessä lepotilassa, sisältää potentsiaalista voimaa eli energiaa, samoin sisältää animinen voima älyä siemenenä eli potentsiaalisessa tilassa. Aine olisi siis tämän mielipiteen mukaan, johon pyydän lukijaa kiinnittämään huomiota, modaliteetti (ehdollinen ominaisuus), ollen kehittymässä energiaa kohti, josta se näyttää lähtevänkin, samoin kuin tämä jälkimäinen olisi kehittymässä kohti älyä, josta kaikki lähtee ja johon kaikki palajaa alituista kiertokulkua tehden. Juuri tätä ovat muinaisajan viisaat esittäneet kuvatessaan Urobos-käärmeen, joka elää nielemällä itseään, kiertyneenä ympyräksi, jonka keskessä toinen alaspäin ja toinen ylöspäin tähtäävä kolmio ovat toisiinsa kiedottuina, tarkoittaen niitä kahta vastakkaista virtausta, jotka ovat maailman elämä. Ja juuri tätä samaa ovat ihmiskunnan uskontojen perustajat tahtoneet osottaa kirjottaessaan raamatuissaan, että »henki loi maailman tyhjästä», s. o. itsestään.

Elämää täynnä olevat solut, jotka sisältävät älyä embryonisessa tilassa (jos niin saanen sanoa), ilmaisevat tämän älyn samalla tapaa kuin alhaisempain olentojenkin on tapana: ne väräjävät, yhdyttävät itseensä, sulattavat mitä ovat yhdyttäneet, sikiävät ja muistavat. Se ilmiö, joka on tunnettu nimellä immuniteetti (s. o. ominaisuus että tarttuva tauti, joka jo kerran on ihmisen tai eläimen ruumiissa ollut, ei enää tartu) ei oikeastaan ole muuta kuin solujen muistin ilmaus; s. o. tämän potentsiaalisen älyn ilmaisua: solut, jotka ovat eläviä olentoja ja jossakin määrin riippumattomia, ovat kerran voitollisesti taistelleet noiden hyökkäävien siementen eli mikroobien soluja vastaan ja ne muistavat, että ovat vihollisensa voit-

taneet ja miten se on heille onnistunut. Ne siirtävät tämän muiston (perinnäisyyden) tytärsoluille. Vasta pitemmän tai lyhyemmän ajan kuluttua tämä muisto haihtuu ja »immuniteetti» unohtuu. Jokainen tämän monielollisen liittokunnan jäsen taistelee kokonaisuuden puolesta ja koettaa voimainsa mukaan hävittää tahi tasavallan alueelta karkottaa muukalaisen, joka yrittää elää kansalaistoveriensa kustannuksella. Lyhyesti, jokainen solu ruumiissamme on elävä olento, eläin, ollen pikkarainen ihmisen pienoiskuva: se on muodostunut aineesta, voimasta ja älystä suhteellisessa määrässä.

Herra Metschnikoffin keksimät fagosyytit todistavat täydelleen väitteeni. Tämä oppinut mies on toteennäyttänyt, yllättäen ne verekseltä työssään, että valkoiset verisolut ja rauhas-elimet toimittavat poliisin tehtävää ihmisten ja eläinten nesteiden kiertokululle. Heti kun joku vieras aines tunkeutuu tähän kiertokulkuun, kokoontuvat ne lukuisina sen ympärille, ottavat sen vangiksi ja koettavat sen ensin tukahduttaa, syödä ja sulattaa, sanalla sanoen koettavat saada sen hävitetyksi, mikä usein onnistuukin, kun on kysymys heikommista mikroobeista (bacillus anthracis y. m.) tahi sellaisen taudin siemenistä, joka ei tavallisesti ole kuolettava. Vihdoin ne ryhtyvät karkottamaan sitä pois, jos on kysymys isommasta vieraasta kappaleesta, jota kudokset eivät ole saaneet sisäänsä käärityksi.

En luule, että kukaan on tätä ennen esittänyt tätä immuniteetti-teoriaa, ja minä jätän sen tieteellisen arvostelun alaiseksi luottaen siihen, että se kerran tulee oikeaksi tunnustetuksi.

* * *

Tämä pääaineesta poikkeaminen puheeseen solujen elämästä on mielestäni ollut välttämätöntä, jotta saisimme oikean käsityksen ihmisestä ja niiden elementtien luonnosta, joista hän on muodostettu. Ihmisen luonto on mitä

läheisimmässä yhteydessä niiden asiain luontoon, joita tällä hetkellä koetan selvitellä. Luokaamme vielä silmäys tähän kysymykseen.

Muuan asianhaara, joka todistaa, että tavallisissa oloissa älyllistä kuolemaa seuraava animinen kuolema tapahtuu vain vähitellen, on iho-istutus, jonka vanha toverini Pariisin sairaaloissa tri Reverdin Génévestä on keksinyt. Tiedämmehän miten se suoritetaan? Suurempien haavojen jälkeen ja peitepinnan kehityksen edistämiseksi — sanalla sanoen hävinneen ihon korvaamiseksi — otetaan muista ruumiinosista ihon liuskaleita, jotka siirretään haavalle sen ollessa arpeutumaisillaan. Nämä »istutukset» jatkavat elämistään uudessa paikassaan, vieläpä kasvavat ulkoreunoiltaan. Ne eivät siis ole kadottaneet elämiskykyään samassa hetkessä kuin ne ruumiista irrotettiin. Mutta eipä tässä kaikkea: voipa irrottaa kappaleita orvaskedestä, vieläpä isoja nahan palasia toisen ruumiista useita tuntia kuoleman jälkeen, ja nähdä näiden elimien anatomisten ainesten jatkavan elämäänsä siinä elollisessa olennossa, johon ne ovat siirretyt eli istutetut. Siis, huolimatta kuolemasta eivät ne ole olleet kuolleet. Tämä on nykyään jo tavallansa vanhettunut totuus, sillä sitä on hyvin monella tavalla käytetty hyväksi ja sen avulla on tehty monenmoisia kokeita puhtaasti tieteellisessäkin tarkotuksessa. Niinpä on istutettu valkoista nahkaa neekereihin ja päinvastoin. Tulos on ollut se, että lainattu iho on ensi alussa jonkun aikaa säilyttänyt alkuperäisen värinsä, mutta sitte vähin erin muuttunut saman karvaiseksi, kuin uuden »omistajansa» hipiäkin.

Kaikki, jotka ovat lääketieteellisesti tarkastaneet ruumista kohta kuoleman jälkeen (esim. koleran tai keltaruton liikkuessa), ovat voineet havaita, että leikeltävät lihakset vetäytyvät kokoon leikkuuveitsen niihin koskiessa aivan samoin kuin leikkauksia tehdessä elävässä ihmisessä: animinen kuolema ei ole vielä ennättänyt lihas-

soluihin. Niin on eläintenkin laita. Sähkön laskeminen mestattujen ruumiisiin, joiden kasvot saadaan irvistelemään ja jäsenet hytkymään, todistaa sekin, että elimellinen aine säilyttää elämää, joka sen tekee sielulliseksi, ja että tätä vielä voi kiihottaa: vain kiihotin on poissa. Jos voisi keinotekoisesti saada veren kiertämään ja hengityksen käymään mestatussa, jonka äly on lopullisesti eronnut ruumiista, voitaisiin ehkä saada jonkunmoinen automaatti-ihminen, joka kykenisi jatkamaan animista elämätään jonkun aikaa, vaikka olisikin älyllisesti ainiaaksi kuollut.

Reverdin'in »istutus» todistaa, että epiteliaalisolut jatkavat elämistä ja kehittyvätkin jos ne siirretään elävään ympäristöön. Eräs havainto, minkä minä tein Havannan kaupungissa, oleskellessani siellä Ranskan hallituksen lähettämänä keltakuumetta tutkimassa, osottaa mielestäni, että eräät ihmisruumiin solut voivat lisääntyä soveliaissa, elottomissa ympäristöissä, niinkuin esim. agar-agar'issa eli siinä ravintohyytelössä, jota käytetään mikroobien viljelemiseen. Niinpä olen kerran eräässä keltakuume-tapauksessa (joulukuun 23 p. 1887) kaksi tuntia kuoleman jälkeen ottanut virtsaa virtsarakosta juuri paljastetun rakon seinämän läpi ennen kauteriseeratun paikan kohdalta. Käytin terävää, jotenkin laajaa lasiputkea (Pasteur'in pipetti). Putken taitetulla ja epätasaisella ulkopäällä, jota sitä ennen oli pidetty liekissä, raaputin varovasti rakon sisäseinämää ja vedin putkeen hiukan nestettä. Putki sulatettiin kiinni ja puoli tuntia myöhemmin »kylvettiin» sen sisältö hyytelöön, joka oli levitetty porsliinimaljoilla huolellisesti suojatuille litteille taskukellon laseille.

Mitään mikroobipesäkettä ei näkynyt; mutta muutamain päiväin kuluttua huomasin ilokseni joukon vaikeahkoja, epäsäännöllisesti muodostuneita, ohuita kalvoja, jotka suurenivat päivä päivältä, ilmestyvän läpikuultavan hyytelön pinnalle. Tutkein näitä pieniä ryhmiä suurennuslasilla: ne olivat muodostuneet pienistä, litteistä, epäsään-

nöllisistä kappaleista, joissa oli ydin, ja olivat ne ihan virtsarakon limakalvon endotheliaalisolujen kaltaisia. Tarkastelin niitä monena päivänä, ja niiden kehityksen lopetti ainoastaan hyytelön kuivuminen ja ilman pienois-elävien tunkeuminen »viljelys»-levyille. Koska juuri silloin kiihkeästi työskentelin toisissa tutkimuksissani, ei minulla ollut aikaa loppuun saakka seurata tätä huvittavaa ilmiötä. Sittemmin olen vain kaksi kertaa päässyt tekemään uusia kokeita: kerran eläimeen ja toisen kerran ihmiseen, mutta ilman menestystä. Viljelysalueen kokoonpano on varmaankin tärkeä seikka tässä kysymyksessä. Kuitenkaan en epäile, että olen todellakin silmäini edessä nähnyt solujen, jotka ovat olleet osana ihmisruumiissa, lisääntyvän ja kehittyvän sen ulkopuolella, ja jos olosuhteet vain sallivat, en aio luopua ottamasta selkoa tästä omituisesta elottomassa ympäristössä kasvavain elollisten solujen ilmiöstä.

* * *

Ennenkuin päätän tämän kolmannen osan, ei liene tarpeetonta vielä kerran terottaa mieleen sitä, mikä minun käsitykseni mukaan todistaa ihmisen tietoisuuden jatkumista hänen ruumiinsa häviämisen jälkeen.

Koska minulla, kuten jo olen maininnut, tätä tutkimusta kirjottaessani ei ole ollut tarkotuksena tehdä selvää uusista kokeista, voin luonnollisesti vain viitata lukijalle ennen julkaisemiini kokeisiin. Jos hän arvelee Crookes’in ja minun tutkimusteni olevan sitä laatua, että ne ansaitsevat vakavaa huomiota, herättävät ne hänessä halua tutkimaan asiata lähemmältä. Ja jos hän luettuaan etevimmät uudemmat kirjat, joita tästä aineesta on kirjotettu, koettaa itse ottaa selvää tosiseikoista, luonnollisesti hankkimalla itselleen parhaat ehdot havaintojen tekemistä varten, voi hän pian saada sen vakaumuksen, etten ole puhunut liikoja, vaan että todellisuus päinvastoin on jättänyt minut kauas jälkeensä. Ja hänen vakaumuk-

sensa kasvaa yhä sen mukaan kuin hänen tutkimuksensa käyvät vakavammiksi ja moninaisemmiksi. Se on — niinkuin on huomautettukin — juuri sen vastakohta, joka tapahtuu kun on kysymys valekuvasta.

* * *

Siis, kuoltuaan ihminen »tapaa jälleen» itsensä elämässä tämän jälkeen — niinkuin sitä nimittäisin — sellaisessa tilassa, joka epäilemättä on hänelle normaalitila: jotavastoin se, jossa nyt elämme, on vain ohimenevää (en sano: tarkotuksetonta).

Ne kokeet, joista olen puhunut, eivät ole ainoat tosiseikat, jotka auttavat todistamaan tämän suuren totuuden todenperäisyyttä. Niinpä olen ylempänä puhunut uudesta teoksesta, jonka nimi on Phantasms of the living s. o. elävien haamut.

Tässä etevien oppineiden kirjottamassa kirjassa on kerrottu lukuisia tapauksia henkilöistä, jotka unessa (luonnollisessa tai hypnoottisessa) tahi kuolinhetkellään ovat näyttäytyneet kaukana asuville sukulaisille tai ystäville, ja mahdotonta on olla myöntämättä että siinä on kysymyksessä jokin muu kuin kokoelma yhäti uudistuvia joutavia satunnaisuuksia.

Jätän alla olevan havainnon yllämainitun teoksen toimittajani harkittavaksi ja huomattavaksi tuon mieltäkiinnittävän teoksensa seuraavaa painosta varten.

Tapauksen on minulle kertonut yleiselle transatlantiselle höyrylaiva-yhtiölle kuuluvan erään postihöyrylaivan kapteeni Lemerle. Ensin kertoi hän havaintonsa minulle suullisesti matkustaessani Antillein saarille vuonna 1888, ja toisti sen kahdessa eri kirjeessä: ensimäinen lokakuun 2 p:ltä 1888 ja toinen joulukuun 20 p:ltä samana vuonna, käytyään tervehtimässä isäänsä, joka oli päähenkilö tässä ilmiössä.

Hra Lemerle, isä, on myöskin merimies. Eräällä pitkällä merimatkalla vuonna 1870 oli hän muutaman prikin päällikkönä ja palasi Carrarasta Italiasta lastinaan marmoria, jonka määräpaikka oli Rouen.

Alus purjehti verkalleen pitkin Portugalin rannikkoa korkeanlaisessa aallokossa, kun eräänä päivänä aivan äkkiä Lemerle, laivan kannella ollessaan, näki sivullaan veljensä, joka myös oli merimies ja silloin kuljettamassa laivaa etäisellä merimatkalla. Tämän veljen kanssa hän ei näytä olleen oikein hyvissä väleissä. Veli oli poissa, purjehtien jossain kaukana ulapoilla: siinä kaikki mitä hän hänestä tiesi.

Reippaalle merenkyntäjälle, joka ei suinkaan sillä hetkellä ajatellut veljeään, selvisi pian, vaikkei hän ollutkaan koskaan ennen elämässään sellaista kokenut, että tämä oli »henkinäky».

Haamu näyttäytyi hänelle useina päivinä »joko hän oleksi kannella tai laivansa peräkojussa tai kapteenin kojussa, vieläpä ruokapöydässäkin hänen rinnallaan tahi vastapäätä».

Annan sananvuoron hänen pojalleen, nuoremmalle Lemerlelle».

»Hyvin levottomana tämän tapauksen johdosta poikkesi isäni Belle-Isleen sähköttäen sieltä äidilleni, joka asui Nantesissa, ja kysyen, oliko mitään erikoista tapahtunut.

Sähkölennättimen tuoma vastaus kuului, että perhettä oli kohdannut suuri onnettomuus. Setäni Foussaint, sama, jonka haamu itsepintaisesti oli isälleni näyttäytynyt muutamina päivinä sitä ennen, oli hukkunut; tuulenpuuska oli heittänyt hänet mereen hänen purjehtiessaan kuljettamallaan aluksella. Se oli ainoa kerta elämässään, jolloin isäni sai havaita tämänkaltaisen ilmiön».

Toisessa kirjeessään Lemerle, joka oli aikeessa lähteä erääseen toimeen Antilleilla, kirjotti minulle niiden kysymysten johdosta, joita olin pyytänyt hänen tekemään isälleen muutamista henkinäkyä koskevista seikoista:

— — »Ennen Ranskasta lähtöäni kyselin isältäni tarkemmin sitä näkyä, jonka hän on kertonut kauan aikaa sitte nähneensä.

Ei ole vähintäkään muuttamista siinä, mitä teille postilaivalla kerroin.

Isäni ei voinut tarkkaan sanoa, näyttikö veljensä haamu hänestä käsiintuntuvalta vaiko ei; hänen muistinsa pettää häntä jo hänen korkean ikänsä vuoksi.

Vastaanottakaa j. n. e.

F. Lemerle».

Viime vuosina on tämänkaltaisille ilmestyksille annettu tosi-hallusinatsioonin soveltumaton nimi.

* * *

Tahdon vain lisätä muutamia sanoja tähän jo liiankin pitkään lukuun mainitakseni, miksi edelläkerrotun kaltaiset ilmiöt tapahtuvat etenkin kuolinhetkellä. Havainnoistani johtuvan teorian mukaan se riippuu siitä, että äly sillä hetkellä voi, tehdäkseen itsensä näkyväiseksi, käyttää jonkun määrän eristettyä animista voimaa, joka vähin erin luopuu ruumiista sen jälkeen, mitä olen nimittänyt älylliseksi kuolemaksi. Pelkään tosin, etteivät kaikki tätä käsitä, mutta muutaman vuoden kuluttua minua kyllä paremmin ymmärretään.

Toiselta puolen huomataan näitä ilmiöitä useammin toisissa maissa kuin toisissa. Tämä johtuu kahdesta pääsyystä. Ensiksikin ovat muutamat kansakunnat, esim. skotlantilaiset ja ruotsalaiset, luontoisemmin taipuvaisia »toisen näön» ilmiöihin, animisen voiman eristymiseen j. n. e. Mahdollisesti tämä riippuu, paitsi rodun vaikutuksesta, maan magneettisista olosuhteista.

Toinen syy, joka minun käsitykseni mukaan on kaikista vaikuttavimpia, saattaa olla siinä asianhaarassa, että se henkilö, joka kuolee siinä vakaumuksessa tai pikem-

min tiedossa, että hän vaan siirtyy toiseen olotilaan, arvatenkin on tyynempi kuin siitä tietämätön ihminen.

Hän käsittää paljoa nopeammin uudet olosuhteet, joihin hän on joutunut, ja voi kuoleman hetkellä paremmin käyttää hyväkseen sitä animisen voimansa osaa, jota hän ei saa pitää, tehdäkseen näkyväisen, hänen kaltaisen haamun (pukeutuen aineellistuneeseen tai aineellistuvaan voimaan), tahi kenties synnyttääkseen jonkullaisen mielialan niiden henkilöiden aistimuksissa, joille hän tahtoo ilmottaa kuolemastansa. Näitä ilmiöitä havaitaan etupäässä niillä seuduin, missä spiritualistiset mielipiteet ovat vallalla, yhdessä tai toisessa muodossa.

Sitäpaitsi saadaan vast'edes tietää, että nämä kuvat usein eivät ole edes niiden henkilöiden älyjä, joiden kaltaisia ne ovat, vaan ainoastaan näiden henkilöiden heijastuksia, haamuja eli aaveita.

Keskiajalla on samoin havaittu lukuisia merkillisiä tapahtumia, mitkä kronikoiden kirjottajat ja noitajuttujen kertojat ovat meille jättäneet perinnöksi. Jos vähentääkin näistä ne, jotka epäilemättä kuuluvat erehdysten, liiallisuuksien ja taikauskosta johtuvien näköhäiriöiden luokkaan, niin on meillä kumminkin jäljellä huomattava määrä selittämättömiä ilmiöitä, joista voi syyttää sitä kurjaa elämää, jota nuo sen aikuisen herkkäuskoisen tietämättömyyden ja uskonvimman onnettomat uhrit viettivät. Tämä ruumiillinen ja siveellinen kurjuus vaikutti suuresti näiden henkilöiden ruumiinominaisuuksiin ja teki heidät miltei kaikki suuremmassa tai vähemmässä määrässä »mediumikykyisiksi».

Eräs historiallinen tapahtuma, jota ei voi tykkänään erottaa edellisistä ja joka vielä odottaa yleisen tieteen selitystä, on Orleansin neitsyen, tuon urhean Jeanne d'Arc'in, liikuttava sankaritaru.

* * *

En mitenkään tahtoisi siirtyä tyynen, tieteellisen esityksen rajojen yli; mutta en kumminkaan voi, nyt lopettaessani tätä lukua, olla sanomatta, että ihmiskunta näkee kiitollisuutensa tiedettä kohtaan kasvavan sinä päivänä, jolloin tämä, antaen lausuntonsa asiasta ottamansa tuntemuksen perusteella voi ihmisille sanoa: »Kuoleva Hermes oli oikeassa, kun hän, silmät jo himmeinä ijankaikkisuuden katselemisesta, jonka verho avautui hänen edestään, lausui nämä sanat:

»Aina tähän päivään olen minä elänyt kuin maanpakolainen poissa oikeasta isänmaastani; minä menen sinne takaisin: elkää itkekö lähtöäni; minä palajan siihen taivaalliseen asuntoon, jonne jokainen teistä vuorostaan on vaeltava: siellä on Jumala. Tämä elämä on vain kuolemaa». (Chalcidius, Timaeumissa).

NELJÄS OSA

Tulevaisuuden tieteen vaikutus uskontoon, filosofiaan, tieteisiin ja taiteisiin y. m.

ENSIMÄINEN LUKU.

SISÄLLYS: Häiriöitä ja mullistuksia, joita tieteen uudet tulokset tulevat vaikuttamaan inhimillisen tiedon eri haaroihin. — Uskonnollisten käsityskantojen järkytyksiä. — Suuri Pan on kuollut! — Eläköön suuri Pan! — Uusi uskonto. — Uskontojen tai uskontotieteen kiertokulku. — Sekasortoa tieteissä, lääkintöopissa. — Taide ja varsinkin kirjallisuus alkavat tuntea uuden tieteen vaikutuksia. — Taru kivistä. — Yhteenveto. — Viisaan menettelytapa. — Loppu.

Lukija älköön odottako löytävänsä näillä muutamilla seuraavilla sivuilla sellaista täydellistä esitystä aineestamme kuin tämän neljännen osan otsakirjoitus häntä ehkä aiheuttaa toivomaan. Minun ajatukseni mukaan täytyisi kirjottaa kokonainen paksu teos antaakseen oikean käsityksen niistä kumoavista muutoksista, joita tämän uuden tieteen keksinnöt, sekä eilis- että huomispäiväiset, tulevat saamaan aikaan uskonnollisilla ja henkisillä aloilla.

Niinkuin helposti saattaa käsittää, ei niitä seikkoja joista olen puhunut, voi tutkia niin kuin niitä vielä tuskin milloinkaan on tutkittu eikä esittää yleisölle synnyttämättä ääretöntä liikettä inhimillisen tiedon kaikissa haaroissa. Syynä on se, että nykyään on mahdotonta mitään pitää kauan salassa: sanomalehdistö on alati vaanimassa

ja jos seurassa jotakin lausuu, leviää se oitis kaikille ilmansuunnille.

Eikä ole enää niitä vaaroja, joiden vuoksi muinaisajan temppelien laboratorioissa tehdyt kokeet pidettiin salassa. Rahvas on aina rahvasta, mutta se on tullut paremmaksi ja käy päivä päivältä vähemmän tyhmäksi ja vähemmän ilkeäksi: se seuraa sitä edistyksen hidasta, määrittelemätöntä lakia, jota kaiken täytyy totella, niinkuin historia, miten lyhyen ajanjakson se käsittäneekin, meille opettaa.

Voi, me kaikki tiedämme kokemuksesta, ettei tämä saata tapahtua ilman taisteluita, mutta moninaisia kertoja on niitä jo suoritettu, ja käänne on tapahtunut: kun uuden sukupolven suurimmalla osalla ei enää ole niitä syitä vastustukseen, kuin edellisellä oli, niin se vastenmielisyydettä tarkastelee näitä »uutuuksia», joihin nähden se vielä ei ole oppinut, että sen niitä on ihmeteltävä.

Ensi sijassa, jos koetamme ennustaa, mitä tulee tapahtumaan niissä uskonnollisissa leireissä, jotka nyt jakavat sivistyneen maailman, on helppo kuvitella kuinka levottomiksi näiden uudenaikaisen kokeellisen tieteen hyväksymien vanhojen opinkappalten julistaminen varsinaiselle kansalle on nuo leirit tekevä.

Aluksi saa nähdä niinhyvin katoolilaisia kuin protestanttisia pappeja ja piispoja eroavan säätynsä riveistä ja julistavan että heidän rehellisyytensä kieltää heitä opettamasta sellaista, mitä eivät enää saata uskoa! . . .[1])

Toiset (kuten apotti Rochas, arvossa pidetty tuomioherra, joka kiireesti julistettiin pannaan) vaativat Rooman paavia asettumaan uuden uskonpuhdistusliikkeen etunenään, johon liikkeeseen kaikki kristityt lahkot ja kaikki eri kirkkokunnat yhtyvät. »Jumalan valtakunta maailmassa on vihdoinkin alkava», sanovat he. »Kirkko, joka

1) Tämmöistä jo tapahtuukin; puhumattakaan Euroopasta, näkee monta sellaista esimerkkiä Amerikassa.

keskuudessaan alusta alkaen on ollut hajaantunut ja joka rovioista ja verisistä piinapenkeistä huolimatta on ollut kykenemätön lannistamaan niitä satoja erilaisia harhaoppeja, jotka ovat sitä lisäksi raadelleet, on vihdoinkin tieteessä löytävä pelastuksensa».

Sillä tiede on lopultakin näyttävä, että vaikka symboolit, vertauskuvat, ovatkin erilaisia niin ovat kaikki esoteriset opit toistensa kaltaisia, ja että perästäkin on vain yksi uskonto olemassa.

Mutta hyvin vaivalloista on saada ihanaa ja kestävää rakennusta kokoon vanhoista rakennustarpeista, jotka ovat kootut puoleksi sortuneista raunioista.

Suuri enemmistö kirkon hengellisiä on tietämättömyydessään tai rahanhimossaan huutava, että raamatussa ennustettu Antikristuksen aika on tullut ja että kaikki nämä oppineiden vehkeet eivät ole muuta kuin ilmestyksiä pimeyden ruhtinaan helvetillisestä voimasta. Ja kaikki, suuret ja pienet paavit, pitävät itsepäisesti kiinni mielipiteestään ja kätkevät kasvonsa käsittämättömien vertauskuviensa taakse, jotta eivät näkisi totuutta, yksinkertaista ja arvokasta totuutta. Ja kun eivät sitä näe, huutavat he, ettei sitä olekaan! . . .

Niiden suku ei suinkaan, asiata ajatellessa, ole häviämäisillään, jotka tahtovat saada täysikasvuisen ihmisen käyskentelemään lapsenkengissä tyrkyttämällä vielä nytkin hänen kapinalliselle järjelleen ikäkulujen vuosisatojen oppeja! Syynä on se, kuten muualla olen lausunut, että on hyvin vaikeaa sieluistamme juurineen temmata »väärät mielipiteet, jotka suoniimme ovat äidinmaidon mukana imeytyneet». Sillä niinkuin Dryden sanoo:

Se kasvatus se monen eksyttää,
Min kuulee lasna, uskoksi se jää.
Työt' imettäjän pappi jatkavi,
Ja poika tekee miehen — aasiksi.

Mutta se suuri ääni, joka, niinkuin sanotaan, muinoin kuului huutavan: »Suuri Pan on kuollut», tämä sama ääni on lausuva nämä sanat, joita kaikki maanpiirin kai'ut tuhatkertaisesti toistavat: »Eläköön suuri Pan!» Sillä uusi uskonto on syntyvä. Sen tunnustajat tunnetaan siitä, etteivät he ketään pannaan tuomitse. He päinvastoin sanovat: »Kirkkomme ulkopuolella on pelastusta, silloinkin, jos voisi sen ulkopuolelle asettua. Mutta se ei ole mahdollista, sillä tämä kirkko on koko maailma ja siis on se todellisesti yleismaailmallinen; se on Pan'in kirkko. Suuren kaikkeuden kirkko».

Nämä tunnustajat eivät koeta kääntää ketään, vaan he vakuuttavat jokaista, itsekutakin ajallansa, sillä niinkuin ylempänä olemme nähneet, ihmiset lopulta aina tulevat yksimieliseen päätökseen sellaisista asioista, joita voivat aistimillaan havaita, etenkin jos heillä on apuna uudenaikaisen tieteen koneet, joilla — niillä ainakaan — ei ole mitään ennakkoluuloa.

He opettavat, että meidän tulee kaikki alistaa järkemme tuomittavaksi eikä mitään omaksua tutkimatta. He kieltävät uskomasta ja kehottavat jokaista hankkimaan itselleen oppia tietääksensä.

He eivät aseta mitään rajaa sille, mikä on mahdollista oppia tuntemaan, ja tulevat siis positivisteista tekemään progressisteja.

He eivät sano ihmisille: »Rakastakaa toisianne», vaan »Rakastakaa itseänne». Mutta tietäkää, että Te ette voi rakastaa itseänne, jos ette rakasta toisia yhtä suuresti, jopa enemmänkin, kuin itseänne.» Tämän saattaa lausua seuraavalla mietelmällä: »Altruismi on todellinen egoismi; rakkaus on oikeastaan itsekkäisyyttä».

He opettavat yhteiskunnalle, että yhteiskunnan elämä ei voi muuta olla kuin katoavaisuutta, täynnä levottomuuksia, ellei se järjesty ihmisruumiin esikuvan mukaan, ruumiin, joka itse on kuva maailmasta. Ja siten tulevat

veljessodat saman kansan jäsenten kesken ainiaaksi loppumaan.

He opettavat kansoille, ettei niillä voi olla onnea eikä pysyväistä elämää muilla ehdoilla kuin että elävät toisten ihmisryhmien kanssa kuin jäsenet onnellisessa sovinnollisessa perheessä. Ja siten on tuleva loppu noista murhaavista sodista kansakuntien kesken, näiden kansakuntien, jotka kaikki ovat jäseniä ihmissuvun suuressa perheessä.

He tulevat matemaattisen selvästi todistamaan niille, joiden sydän on kova, kylmä ja itsekäs, että heidän oma etunsa käskee heitä menettelemään ikään kuin olisivat hyviä; sillä köyhän kurjuudesta heruu katkeraa ja myrkyllistä sappea, tunkeutuen aina rikkaan maljaan saakka ja pureutuen hänen lastensa vereen.

He osottavat, ettei voi olla nautintoa eikä iloa eikä todellista sivistystä niin kauan kuin yksikään kerjäläinen tahi yksikään sotilas on keskessämme.

Heidän kirkolliskokouksensa eivät julista mitään muuta uskonkappaleita kuin kokeellisen menettelyn tuloksen. Heidän jumalanpalveluksensa on ihmissuvun kehittämistä kärsimyksettömyyttä kohti; ja he voittavat kuun-alaisen maailman veljeysliittoonsa.

Ja siten tulee vielä yksi kiertokulku päättymään: uskontojen kiertokulku. Inhimillisten yhteiskuntien alussa sulautuu aakkosperäinen ja taikatemppujen uskonto ihmisten lapselliseen ja periaatteettomaan tieteeseen. Myöhemmin eroaa tiede, sikäli kuin se kehittyy, tuosta alkuperäisellä kannalla olevasta uskonnosta. Mutta tiede menee eteenpäin ja kohottuaan taivaanlaelleen se jälleen yhtyy uskontoon [1]).

Mutta miten erilaiseksi onkaan nyt kaikki muuttunut! Alussa mielikuvitusta, tietämättömyyttä; huipulla selkeä,

---

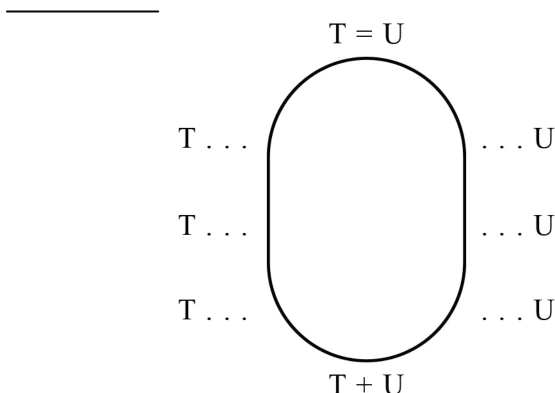
1) Tätä olen joskus kuvannut seuraavalla sivulla olevalla kuviolla: (T=tiede, U=uskonto):

säteilevä totuus, joka valmistaa todellisen veljeyden aikakautta.

Tuulentupiako? Tosin kyllä tänään, jolloin kaikkialla on pelkkää vallankumousta; vallankumousta uskonnollisissa ja filosofisissa käsitteissä, valtiollisissa ja yhteiskunnallisissa aatteissa, vallattomuutta kansojen kesken ja keskuudessa; kaikkialla vain sekasotkua ja hajaannusta.

Kansat ovat yhdeksännentoista vuosisadan lopussa koonneet suunnattomat määrät ihmisteurastavaa voimaa yhä täydellisempien koneiden muodossa (voi sinuasi, tieteellinen raakuus!), ja kipinä on kaikki sytyttävä. Kauhistava raudan, tulen ja veren tulva on vyöryvä Euroopan yli ja mieletön verilöyly on leviävä ympäri koko maan piirin. Ja kuitenkin kaikki se voima, se nero ja se kulta, joka on käytetty sen vuoksi että ihmiset osaisivat teurastaa toisiaan ja kylvää kurjuutta ja kyyneleitä, voisi luoda tyydyttävän onnellisen tilan sekä aineellisessa että siveellisessä suhteessa. Tosin ei ole vielä koittanut tuo veljellisen oikeuden suuri riemupäivä, eikä mikään näy juuri tällä hetkellä viittaavan siihen, että kansat näkevät kaikki punaisena; mutta kun hirmumyrsky on ohitse ja jäljelle jääneet ovat saaneet silmänsä auki, niin on paha synnyttävä hyvän.

* * *

Onko yllä sanotun jälkeen vielä välttämätöntä osottaa, minkä suunnan filosofian peräsin saa uuden tieteen vallitessa. Enpä luule. Helposti ymmärtää, että filosofia kykenee ottamaan askeleen eteenpäin, kun sillä on käytettävänään ne positiiviset tiedot sielutieteessä, joita kerran voimme saavuttaa, sillä tietämisen mahdollisuuden rajoja on jo melkoisesti loitonnettu, ainakin muutamille meistä.

En tahdo kauempaa viipyä niissä muutoksissa, joita aavistan tieteen eri aloilla tapahtuviksi.

Uudella tieteellä on tähän saakka ollut vain vähäinen vaikutus varsinaiseen taiteeseen; mutta kirjallisuus on jo täynnä teoksia, joista ei kaikista puutu neroa ja joiden sisältö on tuon uuden tiedon innostama; se mitä niiden tekijöiltä useimmin puuttuu, on tositiedot ja joskus rehellisyyskin.

Eräs taito, joka yhä enemmän on pääsemässä tieteeksi, lääkeoppi, on saava erinomaisen vauhdin, jahka sielutieteellisiä tutkimuksia varten on perustettu koelaitoksia, laboratorioita; sillä näitä on perustettava ja näiden töillä, näiden keksinnöillä, on seurauksia niin suuria, ettei yksikään nykyajan tieteistä kykene siitä antamaan mitään käsitystä; nämä laitokset kuuluvat tulevaisuuden tieteelle. Ne henkilöt, jotka antautuvat näihin tutkimuksiin ymmärryksellä, saavuttavat ikuisen maineen; heidän nimensä kaikuu kautta aikojen laajemmalti kuin kenenkään nykyajan oppineen nimi.

Se kansakunta, joka edellä muita edistää tutkimuksia tässä tieteessä, on piirtävä ratansa kansojen historiassa loistavana valojuovana. . . .

* * *

Aikomukseni tosin oli havaintojen ja tuoreimpien esimerkkien avulla antaa hieman käsitystä siitä melkoisesta vaikutuksesta, mikä nyt puheena olevilla tutkimuksilla tulee olemaan lääketieteeseen; mutta viime hetkellä olen

siitä peräytynyt. Ja huolimatta Brown-Sequardin rohkeudesta ja menestyksestä, joka nykyään on keksinyt tai uudelleen löytänyt »nuoruuden-eliksiirin», pysähdyn tähän, jotta en vahingoittaisi sitä, mikä jo alkaa olla varmana pidettyä.

Vaan elkäämme unohtako tätä; muutamissa biologian ja niinmuodoin lääketieteenkin haaroissa täytyy kaikki tehdä uudestaan, uuden suunnitelman mukaan.

* * *

Jos lukija, ehdittyään tämän pienen kirjasen loppuun, kenties nuhtelee minua siitä, ettei sen sisällys täydellisesti vastaa sen otsakkeen herättämiä toiveita, täytyy minun vastata, ettei syy ole ole kokonaan minun. Olen useammin kuin kerran ylempänä lausunut: minun ei ole sallittu sanoa kaikkea, ja se useammastakin syystä. Niin uskomattomilta kuin muutamat tässä teoksessa kerrotut seikat näyttävätkin,

»Ei tosi näytä ain' ees luultavaltakaan»,

niin eivät ne sittenkään ole niin »ihmeellisiä» kuin toiset, joista tahallani olen ollut puhumatta. Pelosta että vahingoittaisin kokonaisuutta olen vain kertonut yhden osan Toiselta puolen ei suuria ja yksinkertaisia totuuksia voi vielä paljastaa — kunnioituksesta niitä kohtaan; niitä ei saa heittää oppimattoman ja lapsellisesti itserakkaan joukon ivattaviksi, jonka pilkkapuheet saattoivat Kopernikuksen surusta ja harmista menehtyneenä hautaan; joka pilkkasi ja häpäisi Franklinia hänen ensi kertaa astuessaan julkisuuteen; joka nauroi Galvania, nimitellen häntä »sammakkojen tanssimestariksi». Puhumattakaan niistä monista nerokkaista hyväntekijöistä, joita kidutettiin tai nälkään näännytettiin:

»Kun vihdoin nero hoksataan,
Häll' laitetahan patsas;
Mut kiitos itsell' otetaan».

Syytettäköön siis tätä nykyistä aikaamme siitä, etten voi kajota kysymykseen elämän alkulähteestä, kysymykseen taivaankappaleista yleensä ja maasta erittäin, enkä myöskään mainitse sitä kehityslakia, jonka Lamarck, Darvin ja R. Wallace ovat havainneet, erääseen sen puoleen nähden, yhtä vähän kuin ryhdyn kysymykseen älyn toiminnasta eläimissä. Nämä kaikki ovat asioita joita ajallansa tullaan tutkimaan.

* * *

Joku lukija kenties itsekseen miettii: »Mutta mitä siis hyödyttää että taistelee ja kärsii täällä maan päällä, tässä aineellisessa kuoressa, jos todella voimme olla sitä ilmankin?»

Olen pahoillani, etten voi tyydyttävästi vastata tähän kysymykseen, sillä tässäkin suhteessa minua pidättää varovaisuus, jota olen pakotettu noudattamaan. Rohkenenpa sentään tässä käyttää erästä »vertausta». Ja koska tätä asiaa käsittelen toisessa teoksessa, jonka toivottavasti piakkoin pääsen julkaisemaan, sallittanee minun lainata tästä teoksestani seuraavan »tarun».

Kivien taru.

Oli kerran aika, jolloin viisaimmat senaikuiset miehet luulivat, että ei muilla olennoilla kuin heillä ollut tuntoa. Sittemmin on havaittu, kuinka suuresti he erhettyivät; mutta ei ole oltu johdonmukaisia perille saakka: aine, kaikki aine, tuntee. Hylozoismi on oikea ja tosi teoria: kaikki esineet, ilman poikkeusta, tuntevat esim. lämpöä ja kylmyyttä ja osottavat sen meille . . . Eetteri, se on: elämä, on kaikkialla.

Tapahtui eräänä päivänä (siihen aikaan jolloin kivet puhuivat), että tumma, muodoton kivi uskoi huoliaan eräälle vertaiselleen, sanoen hänelle: »Eräs olento, joka

nimittää itseään luomakunnan kuninkaaksi, pitää oikeutenaan lyödä meitä, minua ja omaisiani; hän rääkkää meitä, iskien kovalla ja terävällä aseella. Hän musertaa meidät, vie meiltä parhaan osan olentoamme ja pelkäänpä, ettei hän lopeta ennenkuin tykkänään on meidät hävittänyt.»

Toinen vastasi hänelle: »Teidän onnettomuutenne eivät ole mitään meidän onnettomuuksiemme rinnalla. Tietäkää, että tämä julma hallitsija, tämä armoa puuttuva jumala, tämä ihminen, koska häntä täytyy nimittää inhottavalla nimellään, kiskoo meidät maan povesta, jossa olemme rauhassa levänneet niin pitkät ajat, ettemme enää edes muista milloin aloimme elää. Hän hyökkää kimppuumme samalla raudalla, jonka iskuja te huokailette. Vaan vielä enemmän, hän heittää meidät palaviin uuneihin, missä veremme muuttuu hiileksi ja höyryksi, missä luumme, pehmittyään ensin kalkiksi, lopulta sulavat hänen helvetillisestä henkäyksestään ...»

Täten uskoivat nuo kömpelöt ja tummapintaiset kivet valituksiaan toinen toiselleen.

Mutta jonkun ajan kuluttua he kohtasivat toisensa sen »kuninkaan» päässä, jota olivat kironneet, tämän jumalan otsalla, jota vastikään olivat herjanneet. He löysivät toisensa muuttuneina, toinen kiiltävänä kultarenkaana, toinen jalokivenä, josta tuhansia tulisäteitä säkenöi. Ja jokainen ihaili heitä.

Silloin he sanoivat toisilleen, hämillään ja häpeissään:

»Miten ymmärtämättömiä olimmekaan, kun vaikeroimme kohtaloamme; sen sijaan että silloin olimme karkeita raaka-aineen möhkäleitä, olemme nyt käyneet lävitse kaikkien asteiden, mitkä tarvittiin meidän täydellistymiseksemme, ja nyt me ihanasti loistamme otsalla mestarimme, joka sallii meidän ottaa osaa kunniaansa!»

* * *

Ylläolevasta saatamme ymmärtää sen ajatuksen, joka on johtanut tämän kirjasen tekijää. Ja nyt koetamme

koota sen ainekset lyhyeen, synteettiseen yleiskatsaukseen.

Ikäänkuin nopeasti kiitävässä näyssä on tekijä ensin tahtonut antaa käsityksen Kosmoksesta kokonaisuudessaan kiertokulun alussa, senjälkeen näyttäen kosmillisen kehän rakenteen, johon samankaltainen, saman keskipisteen kehä, ihminen, on suljettuna kuin soluun ydin. Koska tekijä ei ole rohjennut upottaa kättään makrokosmoksen syvyyksiin, on hän vain vaatimattomasti vertaillut toisiinsa tätä ja ihmistä, pienoismaailmaa, tätä mikrokosmosta, jonka luontoa hän on yksityiskohtaisemmin tutkinut.

Sanalla sanoen, tekijä on tyytynyt osottamaan, että ihminen on yhdistetty eräästä välittömästi katoavasta perusaineesta eli prinsiipistä (aine), joka itse asiassa ei olekaan hän ja eräästä korkeammasta perusaineesta, prinsiipistä, (äly), joka on hänen todellinen minuutensa ja elää aineen kuoltua, oltuaan aineeseen tilapäisesti yhdistettynä ja vaikuttaen siihen kolmannen prinsiipin (voiman) avulla, joka ei ole hän itse enempää kuin ainekaan. Ja tämä on syynä, miksi kuoleman tullessa, joka on näiden kolmen prinsiipin ero, kuolema tapahtuu kahdessa alkuperäisessä asteessa: 1:ksi, älyllisessä asteessa ja 2:ksi »animisessa» asteessa, joihin voisi lisätä aineellisen asteen, s. o. aineen täydellisen muuttumisen, ellei tämä heti hengen erottua kävisi sille niin vieraaksi.

Mikä tämän teorian, jonka tässä kirjasessa olen suunnitellut, erottaa edellisistä animistisista teorioista, on se, että tämä esittää ihmisen kokonaisuutena, koottuna monista puoleksi itsenäisistä osista. Jokaisella ihmisruumiin solulla on oma aineensa (ruumis), oma voimansa (sielu) ja alku-itunsa omaan älyyn (henki). Mutta ne ovat sidotut koko ruumiin kohtaloon (välttämättömyys), niillä on osansa spontaneiteettiä (tahto), ja järkevä ihminen pitää huolta siitä, että nämä solut toimivat hyvin (sallimus).

Solujen kokonaisuus muodostaa ihmisen, tämän universumin pienoismallin.

Huomauttakaamme ohimennen sitä seikkaa, että voima vaikuttaa sitä paremmin aineeseen mikäli jälkimäinen järjestyy, organiseerautuu, yhä hienompiin, yhä hetkellisempiin yhdistyksiin, sanalla sanoen sellaisiin, jotka enimmin eroavat mineraalien ominaisuuksista. Ja että toiselta puolen henki vaikuttaa voimaan, kun tämä «animiseerautuu», käy sielulliseksi, s. o. enemmän lähestyy sellaista tilaa, joka on hengen kaltainen.

Toisin sanoen, elämä, sellaisena kuin sen näemme, ilmestyy siinä pisteessä, missä nuo kolme prinsiippiä yhtyvät. Tai jos mieluummin tahtoo sanoa näin: Henki on tehnyt sielulliseksi voiman ja organiseerannut aineen pannakseen toisen vaikuttamaan toiseen ja antaakseen olennolle elämän.

* * *

Lopetan siinä tiedossa, etten ole tehnyt aivan hyödytöntä työtä. Ainakin tiedän, ettei se ole ollut kaikille turhaa.

Ihminen on erään lain toimeenpano. Hänen elämänsä on sarja tehtäviä, minun on tällä kertaa päättynyt.

Elämä on meille annettu ikäänkuin kehyksenä, joka meidän tulee täyttää. Tämä kehys ympäröi isompaa tahi pienempää pintaa; me voimme, menetellen sen vapauden määrän mukaan, jonka Välttämättömyys suo Tahdollemme, jättää sen tyhjäksi tekojemme vähäpätöisyyden vuoksi. Voimme myös täyttää sen kauhistavalla, kehnolla tai vain keskinkertaisella kuvalla, samoinkuin meidän on sallittu siihen panna hymyilevä maalaus tai mestariteos täynnä suloutta ja ihanuutta, jota tulevaiset sukupolvet ihailevat, liittäen siihen nimemme pitkiksi ajoiksi,

Tekijä tuntisi itsensä onnelliseksi, jos se taulun kolkka, minkä hän tällä työllään täyttää, kohoaisi hänen tarkoituksensa tasalle.

Lukija, heittäessään silmäyksensä viimeisille riveille näillä lehdillä, jotka kenties ovat tarjonneet hänelle jotakin huvittavaa, uskokoon, ettei minua kirjoittaessani ole johtanut mikään muu kuin hyödyttämisen halu.

En tiedä, tokko ne esittämäni teoriat, jotka eivät suorastaan perustu tehtyihin kokeisiin, saavat vahvistuksen, mutta se ei paljoa merkitse! Kenties on niillä jokin suurempi tehtävä!

Mitä minuun tulee ei se merkitse mitään. Lopetan näillä sanoilla jossa lausutut ajatukseni toivottavasti aina minua johtavat.

Viisas, joka etsii totuutta totuuden itsensä tähden ja kaikkien hyväksi, katselee asioita korkeammalta näkökannalta. Hän koettaa arvostella niitä niiden oikeiden suhteiden mukaan, ajan ja tilan äärettömyyteen verrattuina.

Välinpitämättömästi hän katselee omien teoriainsa häviötä, kun todistetaan, etteivät ne johtaisi totuuden tielle, pahastumatta jättää hän paikkansa niille, jotka ovat häntä parempia.

Punniten maineen arvoa sen hyvän mukaan mitä se jättää jälkeensä, hän ei työskentele turhan kunnian vuoksi, sillä hän tietää varsin hyvin, että loistavinkin kunnia on määrätty häviämään, unohdettuna ja nimettömänä, aikojen valtameressä.

Hän tuntee, hän tietää olevansa vain pieni solidaarinen soluke siinä suuressa yhteisessä persoonallisuudessa, jonka ihmiskunta muodostaaja sen hyväksi hän taistelee, kärsii, jos vaaditaan, palkinnosta välittämättä.

SISÄLLYS:

ENSIMÄINEN OSA.

Suurmaailman, Makrokosmoksen; tutkielma.

ENSIMÄINEN LUKU.

Se tie, jota tutkimuksessa on seurattava. — Suurmaailman tutkimus. — Aikakautiset tulvat. — Veden ja jään siirtyminen toiselta kohdalta maapalloa toiselle. — »Vedenpaisumukset, — Vertailu eteläisen ja pohjoisen pallonpuoliskon välillä. — Maatuneiden merieläinten jätteitä vuorokerroksittain maaeläinten kanssa. — Mitä on materia eli aine? — Atoomi ilman ulottuvaisuutta. — Energia eli voima. — Laki aineen pysyväisyydestä. — Atoomi on fluidumia. — Aineen läpäiseväisyys. — Molekyylien eli ainehiukkasten ihmeteltävästi vaikuttavat liikunnot. — Atoomipyörteitä. — Universum pyrkii ehdottomaan lepoon. — Usean aikakautemme oppineen mukaan osottaa filosoofinen analyysi kokemuksen tukemana, että aine on *yhteenpuristettua voimaa* muuttuvassa muodossa. — *Ihmeellisintä kaikista kuvitelmista kutsumme todellisuudeksi.*

TOINEN LUKU.

Kaiken yleinen yhteys. — Vanhanajan viisasten tieto oli syvä ja laaja; nykyiset keksinnöt sen todistavat. — Syy niiksi he eivät sitä levittäneet. — Tarpeellista kohottaa ajatuksensa jokapäiväisyydestä, voidakseen paremmin käsittää olioita. — Mitä tekijä tarkoittaa nimityksellä *zone lucide.* — *Kaikki verrannollista* ja johtopäätökset siitä. — Laplace'n mielipide. — Voiman aineellistuminen. Maailmojen synty. Aurinkojen ja kiertotähtien muodostuminen. — Laplace'n käsitys asuttujen maailmojen moninaisuudesta. — Maailmojen loppu. — Braman yö. — Mihin joutuu ihmisen tietoisuus keskellä maailman kaikkeuden raunioita? — Ihminen on solu korkeimmasta olennosta. — Niinsanottujen kiiutotähtien liikuntanopeus.

TOINEN OSA.

Pienoismaailman, Mikrokosmoksen tutkielma,

ENSIMÄINEN LUKU.

Lyhyt yleissilmäys niihin tietoihin itsestämme, joita fysiologia on sielutieteellisessä suhteessa tähän päivään saakka meille antanut. — Fyysilliskemiallinen käsityskanta. — Animistinen, vitalistinen käsitys. — Uudenaikainen, materialistinen käsitys. — Claude Bernardin käsitys elollisesta aineesta. — Eri lääkärien ja oppineiden mielipiteitä. — Ovatko elämä ja järki ainoastaan ominaisuuksia aineessa? — Elimellinen, eläimellinen ja älyllinen elämä. — Hermovirtojen kulku. Hermoaallon nopeus. — Tautioppi on todistanut, ettei tahto eikä tietoisuus sijaitse yksinomaan yhdessä tahi toisessa aivon puoliskossa. — Uusia mielipiteitä hermosolujen ominaisuuksista. — Eivätkö ajatukset ole pieniä hermosolujen vaikuttamia sähköpurkauksia? — Positiivisen tutkimustavan tehtävä,

TOINEN LUKU.

Kokeellisen fysiologian vastainen tehtävä elon-essensiä, elollista eetteriä, tutkittaessa. — Sielutieteilijä-fysioloogin tulee jatkaa sen tutkimista aina kuolemaa seuraavaan tilaan saakka. — Aine ja voima, kaksi erillään olevaa, perustavaa alkuainetta maailman avaruudessa. — jos universumissa on olemassa ainoastaan ainetta ja voimaa, täytyy tietoisuuden sammua *kuoleman, ruumiin viimeisen toiminnan,* jälkeen. — Mutta löytyypä vielä kolmaskin perusaine eli prinsiippi. — Materialististen samoin kuin spiritualististen oppisuuntien korkea ikä. — Eräs kohta Volney'n »Raunioista.» — Panteismi. — Nirvana. — Tyhjyys. — Syy siihen, etteivät Viisaustieteilijät pääse yksimielisiksi. — Kaikki erimielisyys, ainakin äärimmäisistä perusteista, on kerran katoava kokeellisen tieteen avulla.

KOLMAS OSA.

Tutkimus universumin ja ihmisen kolmannesta perusaineksesta.

ENSIMÄINEN LUKU.

Vertaileva tutkielma mikrokosmoksesta ja makrokosmoksesta. — Kaksi perusainesta kieltämättömästi molemmissa. — Ihmisruumiin aine samaa kuin meitä ympäröivä aine. — Kaikki olemme auringon pojanpoikia. — Ihmisruumiin voimat ovat lainaa universumin voimasta. — Ihminen on aineeltaan ja voimaltaan ikuinen. — Kolmannen aineksen etsiminen järkeispäätelmien kautta. — Itsessään ihminen löytää selityksen universumiin. — Maailmassa

on olemassa älyä. — Äly. — Voima. — Aine. — Pääsemätön pulma. — Materialistisia aatteita puolustavat todisteet", jotka saadaan aivoaineen vikaantumisesta. — Erityisiä todisteita. — Ainoastaan kokeellisten tutkimusten avulla voidaan päästä yksimielisyyteen. — Voisikohan löytyä aineellisia todisteita sielun olemassa olosta?

TOINEN LUKU.

jälkikatsaus. — Älyn olemassa olo joko ruumiillisessa verhossa tahi ilman sitä. — Äly riippumaton aineesta. — N. s. spiritistiset ilmiöt tukevat tätä mielipidettä — Paljo on vielä, jota emme tunne. — Tietoja ei saavuteta ilman vaivannäköä. — Ero sellaisen välillä, joka ajattelee, ja sellaisen, joka ei mitään mietiskele. — Tieteellisen tunnustuksen hetki. — Tämä koittaa kerran kaikelle, mikä on totta, — Aatteiden ja totuuksien Prokustes-vuode. — Se aika on ohi, jolloin ensin täytyi näyttää toteen sielullisten ilmiöiden olemassa olo. — Lahjakkaita ja oppineita tutkijoita kyllä on; sentähden ei ole enää välttämätöntä koettaa etupäässä vakuuttaa niitä, jotka eivät tahdo nähdä päästäkseen vakaumukseen.

KOLMAS LUKU.

Ihmisen sikiäminen on mikroskoopilimen toiminta. — Se on yksinkertainen, vaan suuri tapahtuma. — Otaksumat h e n g e n ennakolta olemisesta ja olemattomuudesta ruumiseen nähden. — Oletus hengen ja ruumiin samanaikaisesta muodostumisesta on väärä. — Voimaa voi yhtä vähän huomata kuin älyäkään, näkee vain niiden vaikutukset. — Miten saattaa todistaa hengen itsenäisyyden? — Edellyttämällä, että muuan tuntematon on tunnettu. — Osa hengen kykyjä on toimetonna niissä tehtävissä, jotka ovat älyä alhaisemmat? Hengen koneellinen vaikutus hermosoluihin. — Durand Gros'in polyzoismi. Tosiasioita sielun kyvystä vastaanottaa tietoja muutenkin kuin tavallisilla aistimilla. — Unia.

NELJÄS LUKU.

Yleinen tietämättömyys hypnotismista. — Jos osattaisiin käyttää hyväksi tätä tilaa, saavutettaisiin sen avulla äärettömän tärkeitä tuloksia. — Mutta on hyvin vaarallista tehdä kokeita, kun nykyään ollaan kovin tietämättömiä niistä laeista, jotka ohjaavat ihmisessä olevia eri prinsiippejä. — Voima, joka virtaa ihmisruumiista tahdon vaikutuksesta ja toimii etäälläkin. — Kokeita ajatusten lukemisessa ja kaukonäkemisessä. — Hypnoosin eri tilat eli asteet. — Nämät tilat ovat vain asteettaista lähenemistä persoonallisuuden kaksintumiseen. — Teoria näkemisestä, kuulemisesta j. n. e. pitemmillä välimatkoilla. — Phantasms of the living. — Yhtä huomattava kuin opettavakin esimerkki persoonallisuuden kaksistumisesta.

VIIDES LUKU.

Ilmiöllinen sielutiede. — Se on opettava ihmistä tuntemaan oikean luontonsa. — Mikä on medium, välittäjä? — Oppineen de Rochas'n mielipide eräistä» määrittelemättömistä» voimista. — Elollinen, eetterinen, astraalinen, sielullinen voima. — Aineeseen kiinnitettyjä ja aineesta vapautuneita. —

Joskus tavattavia elollisen voiman ilmiöitä. — Erilaisia aineesta vapautumisia. — Mediumisuuden tavallinen passivisuus. — Sen mielijohteet. — Ihmeittentekijät, arabialaisten kirjailijan kuvaamina 600 vuotta sitten. — Nykyajan ihmeniekat. — Erään ihmeittentekijän ylösnouseminen oltuaan haudattuna useita kuukausia. — »Ihmetöitä» on kaikissa uskonnoissa. — Mille kannalle on tässä suhteessa asetuttava?

KUUDES LUKU.

Tavattomia voimia, uusia kykyjä, joita ihminen voi saavuttaa. — Sen harjotuksen vaarat, johon ihmisen täytyy ryhtyä saavuttaakseen näitä kykyjä. Vaaroja, joita syntyy järjestelmättä tehdyistä spiritistisistä kokeista ja yleensä sielutieteellisistä tutkimuksista. — Alhaisemmat älyt anastavat mediumien sielullisen voiman. — Kauheita vaaroja pimeissä istunnoissa. — Todisteita. — Eräs kokeilija melkein kuolettavasti haavotettu, toinen lievemmin. — Tekijän mieskohtaisia huomioita. — Neuvoja tämän johdosta.

SEITSEMÄS LUKU.

Mistä syystä en ole, päätettyäni ensimäiset tutkimukset, esittänyt mitään teoriaa, vaan pysynyt tosiseikkain pohjalla? — Kirje eräältä *Journal des Debats'in* toimittajalta. — Kolme istuntoa hra Eglington'in kanssa. — Aineellistumisia. — jäljennöksiä ja valokuvia sielullisista muodoista. — Miksi eivät oppineet yleensä halua lausua mielipiteitään näistä ilmiöistä? — Keskustelu professori Vulpianin kanssa. — Todiste siihen, eitä ihmisen tietoisuus elää ruumiin kuoltua, on löydetty. — Kuoleman mekanismi. — Siihen kuuluu kaksi jaksoa: l:ksi) älyllisen kuoleman tila; 2:ksi sielullisen kuoleman tila. —- Ruumiin solut ovat yksilöitä, jotka elävät meistä ja meissä, samaten kuin itsekin elämme makrokosmoksessa ja makrokosmoksesta. — Elävä solu sisältää sielullista voimaa, se on voimaa joka on kehityskulussa älyä kohti: se yhdistää, erottaa ja muistaa. — Tarttumuksen uusiintumattomuus on ilmaus solujen muistista. — Eräs ennen julkaisematon kohtaus n. s. todellista näköhäiriötä. — Kuolevan Hermeksen viimeiset sanat.

NELJÄS OSA.

Tulevaisuuden tieteen vaikutus uskontoon, filosofiaan, tieteisiin ja taiteisiin y. m,

---

ENSIMÄINEN LUKU.

Häiriöitä ja mullistuksia, joita tieteen uudet tulokset tulevat vaikuttamaan inhimillisen tiedon eri haaroihin. — Uskonnollisten käsityskantojen järkytyksiä. — Suuri Pan on kuollut! — Eläköön suuri Pan! — Uusi uskonto. — Uskontojen tai uskontotieteen kiertokulku. — Sekasortoa tieteissä, lääkintöopissa. — Taide ja varsinkin kirjallisuus alkavat tuntea uuden tieteen vaikutuksia. — Taru kivistä. — Yhteenveto. — Viisaan menettelytapa. — Loppu.

Paul Gibier (1851—1900) oli Ranskalaissyntyinen tiedemies. Hänet tunnettiin New Yorkin Pasteur instituutin johtajana sekä etevänä ja arvostettuna tiedemiehenä. Puhtaasti tieteellisten ansioiden lisäksi hän tuli tunnetuksi mm. tutkimuksistaan jotka käsittelivät tiedeyhteisölle lähes tuntematonta maailmaa; hypnoosia, spiritismiä, eetteriä jne.

Avaruuksien ja henkimaailman salaisuudet on uskomaton pakkaus tietoa. Gibier on tutkinut asioita ennakkoluulottomasti yhdistäen hengen materiaan. Hän kertoo mm. uskomattomista hypnoosi-kokeista — joiden rinnalla nykyiset näyttämötaiteilijat kalpenevat — yhdistäen henkien manifestoitumisen ja muinaisen Intialaisen tiedon 1800-luvun lopun huipputieteeseen. Lopputuloksena voidaan todeta, että Gibier oli selkeänäköinen ja avarakatseinen tutkija joka oli reilusti aikaansa edellä. Jää vain arvailuksi mihin Gibierin tutkimukset olisivat johtaneet jollei hän olisi poistunut tästä maailmasta kesken uransa.

Gibierin elämän päättyminen oli yhtä mystistä kuin hänen teoksiensa sisältö; hän uneksi yöllä putoavansa rattailta ja kuolevansa. Aamulla hän nauroi unta vaimolleen ja jäi myöhemmin samana päivänä karanneen hevosen alle.

Teos on myös oiva katsaus 100 vuoden takaiseen tieteeseen, sen tapoihin, henkeen ja välineisiin, aikaan ennen elektronimikroskooppia, Einsteinin suhteellisuusteoriaa, atomipommia jne.

